

Täysistunto

Tiistai 28.2.2023 klo 13.59—19.21

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 19.21.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (13.59—16.01 ja 17.54—19.21) ja puhemies Matti Vanhanen (16.01—17.54).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Toimenpidealoitteet

Puhemiesneuvosto on 27.2.2023 päättänyt lähettää valiokuntiin toimenpidealoitteet TPA 182, 185/2022 vp.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle Pohjois-Atlantin sopimuksen sekä Pohjois-Atlantin liiton, kansallisten edustajien ja kansainvälisen henkilöstön asemasta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 315/2022 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 16/2022 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Ensin päätetään ulkoasiainvaliokunnan mietinnön UaVM 16/2022 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä sopimuksista ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksista. — Avaan keskustelun. Edustaja Mustajärvi, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.00 **Markus Mustajärvi vas:** Arvoisa puhemies! Esitän, että käsittelyssä nyt olevat hallituksen lakiesitykset ja ulkoasiainvaliokunnan siitä tekemä mietintö hylätään, ja esitän eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavia lausumia:

Ensimmäiseksi: ”Eduskunta edellyttää, että Suomi ilmoittaa, ettei se salli missään olosuhteissa ydinaseiden sijoittamista Suomeen eikä sen maa-alueita, ilmatilaa tai merialueita käytettävän ydinaseiden kuljetukseen tai läpikulkuun.”

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

Toiseksi: ”Eduskunta edellyttää, että Suomen alueelle ei saa sijoittaa pysyvästi minkään muun maan asevoimia eikä myöskään sotilasliitto Naton tukikohtia.”

Kolmantena: ”Eduskunta edellyttää, että Suomi ei salli eikä anna minkään muun valtion tai sen asevoimien käyttää maamme aluetta tai ilmatilaa vihamielisiin tarkoituksiin muita valtioita vastaan.”

Ja lyhyet perustelut:

Ulko- ja turvallisuuspolitiikan johto ei aseta minkäänlaisia ennakkoehtoja tai varaumia Nato-jäsenyydelle. Tämä koskee myös ydinaseitten mahdollista sijoittamista Suomeen. Miksi Suomi sitten haluaa liittyä Naton jäseneksi ilman ehtoja? Syynä ovat neuvottelut, joita Suomi parhaillaan käy Yhdysvaltain kanssa maiden kahdenvälisestä puolustussopimuksesta. Se, että Yhdysvallat solmii kahdenvälisen puolustussopimuksen Norjan ohella myös Suomen ja Ruotsin ja Tanskan kanssa, merkitsee muun muassa raskaiden aseitten ennakkovarastointia myös Suomen ja Ruotsin alueelle ja maa-alueitten luovuttamista vieraan vallan sotavoimien käyttöön. Norja on sen jo tehnyt, ja Ruotsi neuvottelee asiasta.

Samaten hallitus pitää 5 artiklaa absoluuttisena turvallisuustakuuna, ja näinhän ei kuitenkaan ole. [Hälinää]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mustajärvi, odottakaa hetki. — Nyt pyydän muita keskusteluja täältä salista käytäväksi ulkopuolelle ja keskittymään tähän asiaan. — Olkaa hyvä.

Arvoisa puhemies! Sama hallitus pitää Naton 5 artiklaa absoluuttisena turvallisuustakuuna, ja se vaan ei pidä paikkaansa.

Ja vielä viimeisenä eikä suinkaan vähäisimpänä perusteluna: Sotilasliitto Natoon liittyminen kytkee Suomen toisenlaiseen politiikkaan, jonka lähtökohtana on muun muassa ydinasepelote. Sotilasliiton jäsenyys sulkee pois Suomen liittymisen ydinaseet kieltävään YK:n sopimukseen. [Vilhelm Junnila: Ihan kuin Neuvostoliitossa!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Yrttiaho, olkaa hyvä.

14.03 Johannes Yrttiaho vas: Arvoisa puhemies! Kannatan ensiksi edustaja Markus Mustajärven tekemää hylkäysesitystä ja hänen esittämiään kolmea lausumaa.

Arvoisa puhemies! Puolustusministeri Antti Kaikkonen totesi nyt käsiteltävää lakiesitystä annettaessa, että ”me hyväksymme sen, että Natolla on ydinasesateenvarjo, ja hyväksymme Naton ydinasepolitiikan, kun jäseneksi menemme”. [Eduskunnasta: Hyvä, Kaikkonen!]

Puolustusvaliokunnan puheenjohtajan Antti Häkkäsen mukaan ydinaseet ovat jatkossa keskeinen osa myös Suomen turvallisuuspolitiikkaa. Mikään Nato-maa ei voi olla Häkkäsen mielestä vapaamatkustaja myöskään ydinaseiden osalta. Häkkänen on myös kokoomuksen varapuheenjohtaja.

Myös Ruotsi on muuttanut suhtautumistaan Naton ydinasepolitiikkaan ja ydinaseisiin samalla tavalla kuin Suomi. Vielä 1.5.2022 Ruotsin pääministeri Magdalena Andersson ilmoitti maansa virallisena kantana, ettei Ruotsi salli sen paremmin ydinaseiden kuin ulkomaisten asevoimien pysyvien tukikohtienkaan sijoittamista alueelleen. Anderssonin johtama hallitus muutti kuitenkin pian Naton vaatimuksesta kantansa. Ruotsin ulkoministeri Ann Linde lähetti maan Nato-jäsenhakemuksen osana kuuluisan letter of intent -kirjeensä

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

sotilasliitolle ja ilmoitti Ruotsin olevan valmis lähettämään asevoimiaan kaikkiin Naton tehtäviin ja hyväksymään myös ydinaseiden ratkaisevan tärkeän roolin liittokunnan puolustamisessa. Ruotsi aikoo jatkossa osallistua muun muassa Naton ydinsotaa koskeviin harjoituksiin, joita sotilasliitto järjestää kerran vuodessa. Ruotsi on valmis omilla ilmavoimillaan myös suojaamaan niiden Nato-maiden hävittäjiä, jotka tulevaisuudessa operaatioissa on varustettu ydinaseilla. Samaa tehtävää kaavaillaan myös Suomen Ilmavoimille.

Suomen sotilasedustajana Natossa toiminut kenraaliluutnantti Mikko Heiskanen pitää Suomelle mahdollisina tehtävinä ydinaseita kuljettavien hävittäjien saattamista ja suojaamista, jos ne joutuvat ongelmiin kuljetusten aikana. Suomen pitää myös päättää, saavatko ydinaseastissa olevat hävittäjät laskeutua suomalaisille lentokentille ja voidaanko ydinasekoneet myös huoltaa Suomessa.

Puhemies! Pidän Nato-jäsenyyden suurimpana ongelmana juuri sitä, että Suomi hyväksyy Naton ydinasepolitiikan ja luopuu samalla tosiasiallisesti ydinaseettomuudestaan. [Ben Zyskiewicz: Onkohan tuo totta?] Haluan myös muistuttaa, ettei Marinin hallituspuolueiden puheenjohtajista ainoakaan ole ilmoittanut vastustavansa Suomen osallistumista Naton ydinasesuunnittelutyöryhmän työhön eikä myöskään vuosittaisiin Naton ydinsotaharjoituksiin. Samanlainen on myös kokoomuksen ja perussuomalaisten kanta. Totta tiettenkin on, ettei Suomen alueelle voi sijoittaa ydinaseita vastoin maamme tahtoa, mutta onko tuollaista kielteistä tahtoa ylipäänsä olemassa? Puoluejohtajien ydinaseita koskevista julkisista lausunnoista ei tällaista tahtoa löydy. Lausuntojen perusteella ei voi tehdä sellaista johtopäätöstä, että Suomi vastustaisi ydinaseiden sijoittamista alueelleen, jos Nato ja Yhdysvallat niin haluavat tehdä, pikemminkin päinvastoin.

Presidentti Niinistö totesi puhuessaan viime vuoden marraskuun alussa valtakunnallisen maanpuolustuskurssin avajaisissa, ettei Suomella ole mitään aikeita tuoda ydinaseita maaperälleen Nato-jäsenyyden oloissa. Mitään virallista päätöstä hän ei kuitenkaan suostu tekemään, eikä myöskään Marinin hallitus. Nykyisen presidentin uskottavuutta heikentää tietenkin myös se, että vastoin lupauksiaan hän ei kannattanut Nato-kansanäänestystä, kun päätöksen aika tuli. Niinistön virkakausi päättyy sekin jo ensi vuonna, eivätkä hänen nykyiset kantansa sido tulevaa valtionpäämiestä, eivätkä ne näytä vaikuttavan keskeisiin puoluejohtajiin edes tänään. [Sebastian Tynkkynen: Ei hyvää päivää!] Sekä Niinistöä että puoluejohtajia näyttää sitovan enemmän Naton taholta ilmaistu toive, ettei jäsenyyteen pidä liittää mitään ennakkoehtoja. [Sari Sarkomaa: Mihinköhän vasemmistoliitto Suomea ajaa?]

Puhemies! Jos eduskunta hyväksyy edustaja Mustajärven ensimmäisen lausumaehdotuksen, se ilmaisee Suomen tahtona, ettei maahamme sijoiteta ydinaseita eikä Suomen maa-alueita, ilmatilaa tai merialueita saa käyttää ydinaseiden kuljetukseen tai läpikulkuun.

Arvoisa puhemies! Haluaisin muistuttaa, että sekä presidentti Niinistö että pääministeri Marin ja hänen hallituksensa väittävät Yhdysvaltain ydinasesuojan lisäävän Suomen turvallisuutta. Monen mielestä väite on täysin perusteeton. Otan esimerkiksi ministeri Jaakko Iloniemen. Kun häneltä kysyttiin Yhdysvaltain ydinasesuojan merkityksestä, hän sanoi pitävänsä sitä perusteettomana unelmana: ”Olen kauan uskonut ja uskon edelleen siihen, että mikään valtio ei vaaranna omaa kansallista olemassaoloaan suojatakseen jotakin toista valtiota. Se tarkoittaa, että ydinasateenvarjoa ei ole olemassa.” Näin sanoi Iloniemi.

Ydinasateenvarjoa tai -suoja ei ole olemassa, mutta ydinaseet kyllä ovat, ja ne muodostavat eksistentiaalisen uhkan koko ihmiskunnalle. [Ben Zyskiewicz: Myös ne Venäjän!] Suomen on toimittava niin, että se toimillaan liennyttää eikä lisää ydinasevaltojen vä-

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

lisiä jännitteitä. Naton ydinasepolitiikan osana ilman kansallisia varauksia Suomi on näitä jännitteitä lisäämässä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

14.09 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät ministerit, hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Nyt on selvää, että joudumme vielä äänestämään maamme liittymisestä puolustusliitto Natoon. Tulen itse äänestämään "kyllä", "kyllä" sen puolesta, että emme ole enää koskaan yksin, emme koskaan yksin tällaisen naapurin vieressä, missä joudumme nyt elämään ja joudumme myös tulevaisuudessa elämään. Onneksemme ystävämme voimme valita, kun naapuriamme emme.

Toivon kuitenkin, arvoisa puhemies, että toinen naapurimme, läntinen naapurimme Ruotsi, pääsee meidän kanssamme rinta rinnan Natoon. Yhdessä menen Pohjolan turvallisuus hyötyisi eniten. Maailmasta tulisi turvallisempi paikka, ja voisimme yhdessä Nato-maina ryhtyä rakentamaan puolustustamme Nato-maina. Mutta niin kuin nyt on käynyt selväksi, meidän on kaikissa tilanteissa varmistettava oma turvallisuutemme. Meillä on 1 300 kilometriä maaraajaa hyökkäyssotaa käyvää Venäjää vasten, ja siksi meidän on tehtävä tarvittaessa ratkaisumme myös yksin. Emme voi olla enää koskaan yksin.

Arvoisa puhemies! Olen saanut olla tässä Nato-prosessissa mukana sen alusta lähtien, itse asiassa puolustusvaliokunnassa jo 12 vuotta. Olemme tehneet määrätietoisesti toimia, että olemme myös tähän ratkaisevaan askeleeseen valmiita. En tänään enää käy läpi sitä, millaista Nato-maata minä Suomesta toivon. Se on erilainen kuin kahdessa edellisessä puheessa kuultu, olen monet kerrat tätä täällä salissa ja keskusteluissa kuvannut. Tänään haluan ennen muuta kiittää kaikkia, jotka ovat tätä tietä tasoittaneet, puolustusministereitämme vuosien varrelta. Viime vaalikaudella puolustusministeri Jussi Niinistö oli aivan keskeisen tärkeässä roolissa. Silloin tehtiin kahdenvälisiä sopimuksia, monenvälisiä sopimuksia, jotka avasivat ja tasoittivat tätä tietä, valmistelivat meitä tähän hetkeen, joka tuli nopeammin kuin uskoimme ja toivoimme. Haluan kiittää aiempia puolustusministereitä, puolustusministeri Carl Haglundia ja Stefan Wallinia, ja nyt tänään tehtävänsä päättänyttä puolustusministeri Mikko Savolaa ja tänään riviin palannutta puolustusministeri Antti Kaikkosta. Tiedän, mitä te olette tehneet, ja siitä me saamme olla kiitollisia ja ylpeitä. Viimeisen vuoden aikana prosessi on viety määrätietoisesti maaliin. Tässä työssä meitä on johtanut edestä tasavallan presidentti Sauli Niinistö — meitä kaikkia suomalaisia mutta myös meitä päättäjiä. Keskeinen rooli tässä prosessissa on ollut teillä, ulkoministeri Pekka Haavisto, ja haluan kiittää teitä. Myös pääministerimme Sanna Marin on tehnyt työnsä minun mielestäni esimerkillisellä tavalla. Haluan kiitokseni lausua teille kaikille. Olen vaikuttuneena seurannut läheltä, miten te ministerit olette tätä työtä tasavallan presidentin kanssa tehneet.

Huomenna eduskunta äänestää Natoon liittymisestä. Minä äänestän "kyllä". Sen jälkeen me olemme tehneet loppuun asti oman työmme maamme parlamentissa. Se työ on tehty hyvin, se työ on tehty huolella, vaikka itse sanonkin. Haluan myös vielä kiittää puolustusministeriöämme osaavaa väkeä ja Puolustusvoimiemme osaavaa väkeä komentaja, kenraali Timo Kivisen johdolla. Tätä työtä on ollut helppo kanssanne tehdä, me olemme saaneet valiokunnissa kaiken tarvitsemamme tiedon ja kaiken, mitä olemme tämän asian loppuun saattamiseen tarvinneet. Ja tiedän, että teidän osaltanne isoin työ on vielä edessä, sitten kun olemme lopullisesti liittokunnan jäseniä.

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

Arvoisa puhemies! Tämä ei siis ole prosessin loppu vaan uuden alku. "Oi Suomi, katso, sinun päiväs koittaa / yön uhka karkoitettu on jo pois / yön vallat aamun valkeus jo voittaa / sun päiväs koittaa, oi synnyinmaa."

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Turtiainen, olkaa hyvä. [Ben Zyskowicz: Nyt tulee toista äärilaitaa! — Vilhelm Junnila: Taitavat vasemmistoliitto ja VKK olla samaa mieltä! — Ben Zyskowicz: Äärivasemmisto ja äärioikeisto yhteen soppii, laitetaan ne samaan koppiin!]

14.14 Ano Turtiainen vkk: Arvoisa puhemies! Suomalaiset ovat ja ovat aina olleet rauhaa rakastava kansa. Me rakensimme tähän maahan hyvinvoinnin — ja nimenomaan hyvien naapuruussuhteiden aikana. Nyt vajaan kymmenen vuoden aikana ylimielinen valtiojohtomme on pilannut naapuruussuhteemme totaalisesti itäiseen suurvaltaan, ensin lähtemällä lännen mukaan Venäjä-pakotteisiin, joiden vuoksi olemme nyt velkaantuneet korviamme myöden, ja viimeisimpänä Naton sotaan, johon typerä valtiojohtomme on liittänyt Suomen kansan kysymättä siltä mitään. Tällä hallituksen esityksellä, jota nyt täällä käsittelemme, on tarkoitus puliveivata Suomi lähemmäksi Nato-jäsenyyttä, joka olisi toteutessaan ristiriidassa niin Pariisin rauhansopimuksen kuin vuoden 1992 Suomen ja Venäjän välisen naapuruussopimuksenkin kanssa.

Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä ollaan tuomassa sota Suomen maaperälle. Siksi kannatan edustaja Mustajärven tekemiä hylkäysesityksiä.

Hyvät kollegat, viime viikolla kun käsittelemme tätä Nato-esitystä sen ensimmäisessä käsittelyssä, toin esille, kuinka te tässä maailmantilanteessa haluaisitte olla historian oikealla puolella, ja kysyin teiltä, oletteko ihan varmoja siitä historian oikealla puolella olemisesta, kun te toivotatte Venäjän valtiojohdolle vankityrmää. Tälle eduskunnalle sopii hyvin suomalainen sananlasku ”ylpeys käy lankeemuksen edellä”. Hyvät Suomen kansalaiset, valtiojohtomme sotauho ja kovat paketit Ukrainaan menevät heittämällä rikoslain 12 §:n puitteisiin Suomen turvallisuuden vaarantamisena. On todennäköistä, että jo nyt tapahtuneiden asioiden vuoksi itänaapurimme joutuu jo oman turvallisuutensa vuoksi miehittämään Suomen. Hyvät kollegat, mitä veikkaatte, kuinka pian se tulee tapahtumaan? Sitäkin haluan teiltä kysyä, mistä te ammennatte tätä sotauhoa. Te pelkäsitte kaksi vuotta täällä eduskunnassa maskitonta Turtiaista, ja nyt te uhoatte naapurissamme olevalle suurvallalle. Kertokaa ihmeessä, mitä teille on oikeasti tapahtunut. Lisäksi kysyn kokoomusmiehiltä ja niiltä, joiden mielestä sukupuolta voi muka vaihtaa kerran vuodessa, oliko teillä tarkoitus lähteä hame päällä sotimaan — siitä sitä presidentti Niinistön mainitsemaa kasakan naurua sitten seuraisikin. En tohdi edes ajatella, mitä edesmenneet presidenttimme Paasikivi ja Kekkonen sanoisivat tästä kaikesta. [Sari Sarkomaa: Mitä ne teidän puheistanne sanoisivat?] Rauhaa ja Jumalan siunausta kaikille! — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kauma, olkaa hyvä.

14.18 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Suomen kansanedustajien tärkein tehtävä on varmistaa suomalaisten turvallisuus, ja sen takia Nato-jäsenyyden hakeminen on erittäin tärkeä asia. Olen sitä mieltä, että oli puhemiehistöltä erittäin viisas ratkaisu, että tämä lakiesitys käydään loppuun saakka nimenomaan tällä vaalikaudella. Tällä hetkellä tilanne on se, että 28 maata on ratifioinut sekä Suomen että Ruotsin hakemuksen ja puuttuu vielä

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

Unkarin ja Turkin ratifiointi. Unkarin kohdalla on käyty spekulointia, onko taustalla Suomen ja Ruotsin aktiivisuus oikeusvaltioasioiden eteenpäinviemisessä EU-tasolla, joka hidastaisi tätä käsittelyä. Turkin kohdalla asia on hiukan monimutkaisempi, ja jää nähtäväksi, meneekö tämä asia eteenpäin ennen Turkissa järjestettäviä vaaleja, jotka näillä näkymin ovat toukokuun puolivälissä.

Kuten totesin, Suomen kansanedustajien tärkein tehtävä on todellakin varmistaa suomalaisten turvallisuus, ja siinä mielessä olen sitä mieltä, että Suomen kansanedustajien tehtävä on myöskin viedä Suomi Natoon vaikka ilman Ruotsia. Meillä on se 1 300 kilometrin raja Venäjän kanssa, jota ei ole Ruotsilla, ja toisaalta myös Ruotsi on paremmin turvassa jo pelkästään sillä, että Suomi on Natossa. Olemme sitten aikanaan kaikki viisi Pohjoismaata Natossa.

Olen kuitenkin sitä mieltä, että tässä vaiheessa saattaa olla hiukan ennenaikaista pohtia, tarvitsemmeko tänne Nato-tukikohdan, mutta lähtökohtaisesti suhtaudun siihen myönteisesti. Olen sitä mieltä, että meidän tulee mennä askel kerrallaan rauhallisesti, ja sitten kun täysjäsenyys on varma, on aika pohtia asiaa tarkemmin ja ehkä esittääkin tukikohtaa. Suomella on osaamista arktisissa asioissa, Pohjois-Euroopan turvallisuuteen liittyvissä asioissa sekä tietenkin Itämeren turvaamiseen liittyvissä asioissa. Mutta kuten sanottua, menään asia kerrallaan.

Arvoisa puhemies! Kannatan tämän Nato-sopimuksen hyväksymistä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

14.21 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies, hyvät kansanedustajat ja muut kuulijat! Olemme Suomen eduskunnassa tällä kuluneella vaalikaudella joutuneet poikkeuksellisen syvällisesti pohtimaan isänmaamme turvallisuutta. Valtiovallan tärkein tehtävä on taata isänmaamme ulkoinen ja sisäinen turvallisuus, ja ulkoisen turvallisuuden varmistamiseksi päätimme viime vuonna hyvin laajalla yksimielisyydellä, että Suomi hakee puolustusliitto Naton jäseneksi. Kuten todettua, Suomi tällä Nato-jäsenyydellä hakee rauhaa ja vakautta Suomeen ja Pohjolaan.

Arvoisa puhemies! Se, että Suomi liittyy Naton jäseneksi, tarkoittaa edelleen sitä, että meidän on jatkossakin pidettävä huoli maanpuolustuksemme peruspilareista, yleisestä asevelvollisuudesta, koulutetusta reservistä, asianmukaisesta kalustosta, vahvasta maanpuolustustahdosta ja hyvästä kansainvälisestä yhteistyöstä. Näistä on pidettävä jatkossakin kiinni, ja Suomi pitää.

Sisäinen ja ulkoinen turvallisuus ovat hyvin vahvasti kytköksissä toisiinsa. Meidän on luotava sellaista Suomea, jossa jokainen ihminen asuinpaikasta riippumatta voi kokea, että Suomi on puolustamisen arvoinen maa. On huolehdittava siitä, että poliisi, ambulanssi ja paloauto tulevat tarvittaessa sujuvasti ja ripeästi paikalle ihmisen asuinpaikasta riippumatta. Tällainen pieni kansakunta ei menesty muuten kuin sisäisesti yhtenäisenä, ja tätä meidän on vaalittava. Ja uskon, että huomenna eduskunta hyvin yksimielisesti myöskin hyväksyy nämä Nato-sopimukset.

Arvoisa puhemies! Presidentti Kyösti Kallio aikoinaan sisällissodan jälkeen vuonna 18 Nivalan kirkossa totesi sanat, jotka sopivat hyvin myös tähän aikaan. Hän sanoi näin: ”Meidän on luotava sellainen Suomi, jossa ei ole punaisia eikä valkoisia, vaan ainoastaan isänmaataan rakastavia suomalaisia, Suomen tasavallan kansalaisia, jotka kaikki tuntevat olevansa yhteiskunnan jäseniä ja viihtyvät täällä.”

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

Arvoisa puhemies! Siniristilippumme kuvaa hyvin niitä arvoja, joiden varaan isänmaamme tulevaisuutta on jatkossakin hyvä rakentaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Valkonen, olkaa hyvä.

14.24 Ville Valkonen kok: Arvoisa puhemies! Pienen kansan paras turva on luja tahto. Suomi on osoittanut poikkeuksellista yksituumaisuutta Nato-jäsenyyden hakemisessa. Se on hieno osoitus siitä, että me kaikki jaamme tietyt perusarvot hyvin laajasti: vahvan tahdon puolustaa ja kehittää tätä isänmaata.

Laajan yhteisymmärryksen on hyvä kestää myös aikanaan huomenna äänestyksessä ja jäsenyyden toimeenpanossa. Pienen kansan on myös ensiarvoisen tärkeää tunnustaa tosiasiat siitä, minkälainen maailma on. Ja viime vuoden aikana käännetty historian sivu on paljon tummempi kuin aiemmat sivut — siis se historian jakso, joka alkoi Neuvostoliiton hajoamisesta ja on nyt päättynyt.

Uusi rautaesirippu laskeutuu todennäköisesti vuosikymmeniksi. Nato-jäsenyyttämme kehystää alkanut toinen kylmä sota, jota voi luonnehtia uudeksi, hieman erilaiseksi kamppailuksi demokraattisen ja epädemokraattisen maailman välillä. Tämän globaalin kamppailun kanssa tulemme elämään vuosikymmeniä, ja se tulee koskettamaan kaikkea teknologiasta talouteen, luonnonvarojen hallintaan, diplomatiaan, mielipidevaikuttamiseen, kulttuuriin ja niin edelleen.

Vaikka Venäjä onkin tällä hetkellä räikein kansainvälisen oikeuden rikkoja ja käy hirtittävää rikollista hyökkäyssotaansa Ukrainaa vastaan, globaalisti todellinen järjestelmätason kilpailija on Kiina. Nato-jäsenenä meidän on entistä oleellisempaa ymmärtää tätä suurta kamppailua ja esimerkiksi pyrkiä kaikin keinoin eroon riskejä aiheuttavista Kiina-riippuvuuksista.

Vain koko suuren kuvan ymmärtävä valtio pystyy huolehtimaan turvallisuudesta.

Puolustusliittoon liitytään nimenomaan Suomen ja suomalaisten turvallisuuden takaamiseksi, mutta tässä ajassa reaali politiikka ja arvopolitiikka ovat lähempänä toisiaan kuin vuosikymmeniin. Sellainen maailma, jossa hyväksyttäisiin suurten kansojen oikeus alistaa pienemmät tahtoonsa, on tietenkin vaarallinen paikka erityisesti pienille. Tästä syystä Ukrainaa pitää tukea menestyksekkääseen puolustusvoittoon saakka. Aseapua täytyy jatkaa, samoin muuta materiaalista ja humanitääristä apua. Väkivaltaiset epädemokratiat täytyy pysäyttää yhdessä rintamassa.

Vapaiden kansojen pitää valmistautua pitkään kilpailuun, jossa oikeusvaltioon ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen perustuvaa yhteiskuntajärjestystä haastetaan. Tämä voimien mittely on vasta alussa. Ja niin kauan kun vapaus on hyökkäyksen alaisena jossain, se on hyökkäyksen alaisena kaikkialla.

Nato-jäsenyys parantaa turvallisuuttamme ja vahvistaa kansainvälistä asemaamme. Naton tärkein tehtävä on tietenkin ehkäistä sotaa, koska sitä kukaan meistä ei toivo. Suomen tärkein tehtävä puolustusliitossakin on Suomen puolustaminen. Lisäksi olemme strategisesti tärkeä osa Itämeren ja Baltian, Pohjois-Euroopan ja myös arktisen alueen vakautta ja puolustusta. Liittyessämme Natoon olemme tietenkin valmiit myös puolustamaan liittolaisiamme sekä osallistumaan esimerkiksi terrorismin torjuntaan. Suomen kannattaa tavoitella tänne osaamiskeskuksia tai mahdollisia esikuntatoimintoja. Mitään suorituskykyä ei kannata sulkea pois.

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

Sotilaallisesta ulottuvuudesta huolimatta on itsestään selvää, että Nato-jäsenyys ei poista meiltä oikeutta tai tarvetta itsenäiselle ulko- ja kehityspolitiikalle. Saamme ja meidän tulee edelleen puolustaa ihmisoikeuksia maailmalla ja edistää esimerkiksi tasa-arvoa kehityspolitiikan keinoin.

Arvoisa puhemies! Itsestään selvää on myös se, että Nato-jäsenyys ei missään nimessä poista tarvetta panostaa puolustuskykyyn, huoltovarmuuteen, energiaomavaraisuuteen ja yhteiskunnan kriisinsietokykyyn kansallisesti. Suomen turvallisuuden ytimessä on edelleen vahva maanpuolustustahto. Ylipäällikkö Mannerheimia lainatakseni: ”Linnoitukset, tykistö, kansainvälinen apu — millään näistä ei ole merkitystä, jos tavallinen sotilas ei tiedä, että hän varjelee maataan.” Meistä jokainen varjelee osaltaan vapautta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

14.29 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Iloitsen siitä, miten suurella enemmistöllä tätä merkittävää turvallisuuspolitiikan linjausta, historiallista päätöstä, olemme nyt tekemässä. Mutta samalla on tärkeää, että me olemme demokratia, jossa myös erilaisia näkemyksiä voidaan esittää ja jossa jokaisen sananvapautta kunnioitetaan. Omalta ja eduskuntaryhmämme osalta päätös on selkeä: äänestämme Nato-sopimuksen puolesta. En myöskään kannata edustaja Mustajärven ehdottamia lausumia. Mielestäni nyt ei ole oikea hetki tehdä päätöksiä koskien mahdollisten tukikohtien tai Nato-joukkojen sijoituksia.

Naton strategisessa konseptissa pääuhtikiksi määritellään Venäjä ja terrorismi kaikissa ilmenemismuodoissaan. Nämä kuvaavat hyvin myös Suomen osalta nähtävissä olevia uhkia. Ja täytyy sanoa, että kyllähän viime päivien ulostulot itäisestä naapurista ovat entisestään vahvistaneet nyt tämän tarvetta. Erityisen raskauttavaa on se, että Venäjä on toistuvasti tuonut esiin valmiutensa käyttää ydinaseita — esimerkiksi Putinin ilmoitus siitä, että Venäjä keskeyttää ydinaseita rajoittavan Start-sopimuksen noudattamisen.

Natossa on kysymys rauhasta, ei sodasta. Naton ensimmäinen komentaja, kenraali Eisenhower, totesi, että Nato on historian ensimmäinen sotilaallinen liittouma, joka on perustettu rauhan aikana rauhaa säilyttämään, ei ryhtymään sotiin, ja tässä samassa hengessä koen, että olemme tekemässä rauhan päätöstä. Suomen Natoon liittymisen päätavoite ei ole se, että saamme sotilaallista lisätukea mahdollisissa sodan oloissa, vaan se, että kykenemme estämään sodan. Toki tässä pohjana ja perustana ovat omat uskottavat puolustusvoimamme, oma uskottava puolustuskykymme, mutta 5 artiklan turvatakuiden tärkein merkitys on ydinasepelotteeseen nojaava ennaltaehkäisevä suoja, tämä ydinasesateenvarjo sotilaallisilta vihollisuuksilta. Nato-yhteistyön ensisijaisena tavoitteena on siis vahvistaa rauhan edellytyksiä, kuten ihan siellä 1 artiklassa todetaan: osapuolet sitoutuvat selvittämään kansainväliset riidat rauhanomaisin keinoin ja pidättäytymään kansainvälisissä suhteissa voimankäytöllä uhkaamisesta ja sen käyttämisestä tavalla, joka on ristiriidassa YK:n päämäärien kanssa.

Sitten, arvoisa puhemies, haluan muutaman sanan sanoa tästä Ahvenanmaa-kysymyksestä.

Ulkoasiainvaliokuntahan mietinnössään toteaa, että Suomen liittyminen Pohjois-Atlantin sopimukseen ei vaikuta Ahvenanmaan kansainväliseen oikeuteen perustuvaan asemaan, ja maakuntahallitus on myös painottanut edelleenkin tätä demilitarisoinnin ja liittoutumattomuuden jatkumisen tärkeyttä, jota itsekin pidän tärkeänä. Eli näistä periaatteista on syytä jatkossakin pitää kiinni, mutta ongelmallista on, että tätä aseetonta vyöhykettä Ah-

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

venanmaalla valvoo sopimustemme mukaan, siis voimassa olevien sopimustemme mukaan, edelleen Venäjä.

Ahvenanmaahan on demilitarisoitu, eli se on vanhojen kansainvälisten sopimusten, Pariisin ja Geneven sopimusten, mukaisesti aseeton. Suomella on velvollisuus puolustaa sitä, mutta joukkoja ja aseita siellä ei rauhan aikana saa olla. Mutta sopimuksen kummallinen jäänne on se, että aseetonta vyöhykettä valvoo Venäjä. Suomi ja Neuvostoliittohan tekivät talvisodan jälkeen 1940 sopimuksen, jonka mukaan Neuvostoliitolla on oikeus valvoa, että Ahvenanmaan saarten demilitarisointia koskevia sitoumuksia noudatetaan. Sopimus jäi voimaan 1992, kun Suomi ja Venäjä sopivat Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen voimaan jääneistä sopimuksista, ja käytännössähän tätä valvontaa tekee Venäjän Ahvenanmaan konsulaatti.

Itämeren tilanne ja asema on hyvin strateginen, ja kiristyneessä turvallisuuspoliittisessa tilanteessa ja Venäjän aggressiiviset sotatoimet Ukrainassa huomioon ottaen mielestäni tästäkin historiallisesta jäänteestä tulisi päästä eroon. Geneven rauhansopimuksen ehtojen valvonta olisi syytä selvittää siirrettäväksi esimerkiksi Suomelle ja Ruotsille yhdessä, joiden välissä Ahvenanmaa sijaitsee, tai sitten pelkästään Suomelle. Ahvenanmaan asema on tärkeä koko Itämeren kannalta, mutta kyllä se on edelleen tärkeä myös Suomen turvallisuudelle. Ymmärrän toki, että tässä yhteydessä tällaisia linjauksia ei tehdä, mutta mielestäni tämäkin on syytä edelleen pitää esillä.

Arvoisa puhemies! Kun edustaja Heinonen niin juhlavasti täällä päätti runoon puheensa, niin itsellenikin nousivat mieleen näin Kalevalan päivän kunniaksi Sakari Topeliuksen sanat, jotka hän on kirjoittanut, ja luen ne tähän lopuksi. ”Elleivät nämä meidän isämme olisi niin kärsivällisesti tehneet työtä, niin olisi maamme nyt leivätön erämaa. Elleivät he olisi vaeltaneet Jumalan pelossa ja lapsiaan kasvattaneet totisen Jumalan tuntemiseen, niin olisimme nyt sokeita pakanoita. Elleivät he olisi lapsilleen opettaneet hyödyllisiä tietoja, me olisimme nyt tietämättömiä metsäläisiä. Elleivät he olisi suojelleet maata vihollisten väkivallalta, niin ei meillä nyt olisi lakia, ei oikeutta eikä vapautta. Sillä tämä maa on paljon kovaa kärsinyt kylmän ilmanalansa tähden ja vieraat kansat ovat sitä sortaneet.” Näin siis kansallisrunoilijamme, ja itse ajattelen myös, että on tärkeää, että vahvistamme omaa puolustustamme ja liitymme Nato-sopimukseen, jotta vieraat vallat eivät meitä jatkossakaan sortaisi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt ministereitten aikataulujen johdosta ministeri Haavisto ensin kolme minuuttia, sitten ministeri... Kaikkonen. [Naurua] — Meinas mennä väärin.

14.37 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Hyvää Kalevalan päivää kaikille, ja kiitos eduskunnalle tästä hyvästä keskustelusta: erinomaista keskustelua, hyvin yksimielistä keskustelua.

Ensinnäkin haluan vain todeta, että tällä päätöksellä ja lainsäädännöllä ei muuteta Suomen kantaa eikä linjaa eikä lainsäädäntöä liittyen ydinaseisiin.

Tänään on Naton pääsihteeri Stoltenberg ollut käymässä Suomessa, ja tämä hänenkin käyntinsä osoittaa Naton kiinnostuksen Suomea kohtaan ja meidän suorat suhteemme, jotka ovat olleet tässä jäsenyysneuvotteluprosessissa myös erittäin tärkeitä. Hän on siinä oman osansa tehnyt.

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

Samalla kun huomenna eduskunta tästä asiasta äänestää, tulemme toivottavasti hyväksyneeksi oman kantamme Ruotsin ratifiointiin. Tämäkin on tärkeä asia, kun halutaan kulkea mahdollisimman yhtäaikaaisesti Ruotsin kanssa.

Näistä viimeisistä ratifioinneista on käyty tässäkin salissa paljon keskustelua. Nyt tiedämme, että Turkin kanssa jatkuu tämä kolmikantaneuvottelu 9.3. mahdollisesti Brysselissä ja Unkari suunnittelee parlamentaarisen delegaation lähettämistä Suomeen mahdollisesti suurin piirtein noiden samojen päivien aikana, eli molempien, Turkin ja Unkarin, kanssa nyt sitten prosessi myöskin etenee. Uskon, että tällä tahdilla Suomi ja Ruotsi ovat Naton jäseniä viimeistään Vilnan huippukokouksen yhteydessä heinäkuussa tulevana kesänä.

Haluan kiittää eduskuntaa kaikesta työstä, jota täällä on tehty, ja myöskin siitä ajattelutavasta, että eduskunnan puolesta on haluttu tämän eduskunnan aikana saattaa asia valmiiksi, ja huomina päätös, huomina äänestys, siinä on tärkeä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Kaikkonen, olkaa hyvä.

14.39 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Arvoisa puhemies! Muutama huomio.

Ensinnä lämmin kiitos ulkoasiainvaliokunnalle ja eduskunnalle tämän esityksen alustamisesta ja perusteellisesta käsittelystä. Tuntuu siltä, että aika laaja yksituumaisuus eduskunnassa on tämän esityksen suhteen, toki ei nyt aivan 100 prosenttia — myöskin se kuuluu demokratiaan, että erilaisiakin näkemyksiä voi olla, ja niitä olemme jo tänään kuulleet — mutta vaikuttaa kuitenkin siltä, että huomenna tämä esitys hyvinkin selvin numeroin tullaan sitten hyväksymään.

Aivan muutama reunahuomio näille toisella tavalla ajatteleville:

Mitä tulee ydinaseisiin, olen jo aiemminkin todennut, että emme ole niitä Suomeen hankkimassa, eikä niitä kyllä ole kukaan meille tänne tyrkyttämässäkään. Nato-jäsenyys on Suomelle puolustuksellinen ratkaisu — se on puolustuksellinen ratkaisu. Pyrimme vahvistamaan sillä omaa turvallisuuttamme, [Oikealta: Juuri näin!] ei meillä muita haikailuja ole.

Mitä tulee Naton mahdolliseen läsnäoloon Suomessa, sitä tullaan selvittämään, minkälaisia vaihtoehtoja siinä voisi olla, ja selvitetäänkin. Ainakin kaksi reunaehto siinä nähdäkseni on: sen pitää olla Suomen turvallisuutta vahvistavaa ja toisaalta Naton kannalta perusteltavissa olevaa. Aikaa meillä tässä asiassa on. Ensiksi on tärkeätä saada tämä itse jäsenyys tietenkin maaliin, ja maaliviiva näkyy jo, mutta kaksi ratifiointia meiltä puuttuu, kuten hyvin tiedämme. Jatkamme tietysti työtä jäsenyyden maaliin saamiseksi, ja Turkin ja Unkarin kanssa meillä on valmius jatkaa keskustelua, kuten tässä kollega Haavisto vieressä toi esille, että nämä keskustelut jatkunevat varsin pian.

Katson, että Suomi täyttää Naton jäsenkriteerit. Suomen ja Ruotsin jäsenyys Natossa vahvistaa turvallisuutta. Se vahvistaa meidän omaa turvallisuutta, mutta se on myöskin Naton kannalta hyvä ratkaisu. Se on yhteinen etumme, ja on tärkeää, että jäsenyys toteutuu pian ja sen puolesta työtä tehdään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja näin, jatketaan keskustelua. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

14.41 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Sota on järkyttävä asia. Turvallisuus on ykkösasia. Maailma on muuttunut paljon vuoden aikana, ja se on muuttunut todella paljon. Tarvitsemme turvakuut.

Eduskunnan tehtävänä on laittaa kansalaisten turvallisuus etusijalle. Meillä on myös tekemistä omavaraisuuden ja huoltovarmuuden suhteen. Nato muuttaa asioita itärajallamme. Tähän tulee varautua. Tässä tilanteessa — tässä tilanteessa — päätös Natoon liittymisestä on mielestäni järkevä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

14.42 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Ensimmäisenä: Kannatan Suomen liittymistä Natoon täysivaltaiseksi jäseneksi. Se on Suomelle ehdottomasti turvallisuusratkaisu. Haluamme elää rauhassa, rakentaa rauhaa naapureittemme kanssa ja rakentaa isänmaata yhä paremmaksi.

Suomen tie itsenäiseksi valtioksi alkoi silloin vuotta 1917 edeltävinä vuosina, kun halettiin irrottautua tsaarin Venäjän otteesta, ja sen aikaisen maailman myllerryksen tiimoilta Suomi itsenäistyi vaiherikkaiden vaiheiden jälkeen, ja kaikki nämä henkilöt, valtiomiehet, jotka silloin tekivät töitä Suomen itsenäisyyden eteen, kokivat sen hyvin tärkeäksi asiaksi Suomelle ja olivat erittäin oikeassa. Sitten toisen maailmansodan aikana Suomen itsenäisyyttä taas koeteltiin. Kaikki historialliset tapahtumat me tiedämme. Olimme joutumassa tilanteeseen, jossa Suomen itsenäisyys oli uhattuna toisten suurvaltojen tekemien päätösten takia. Olimme eräänlaisessa ajopuutilanteessa, jossa ulkoiset vallat tekivät päätöksiä meidän itsenäisyydestämme, ja Suomi selvisi siitäkin valtavin uhrauksin. Ja sitten sodan jälkeen Suomen itsenäisyyden pohjan rakentaminen yhä vahvemmaksi jatkui. Totta kai sitä rakennettiin ihan vuoden 1917 joulukuun kuudennen päivän jälkeen rauhallisesti ja varmasti, mutta se uusi aika koitti toisen maailmansodan jälkeen, jolloin piti länsimaiseen yhteiskuntajärjestelmään kuuluvana maana rakentaa kaikki se suhdeverkko tuonne maailmalle ja tehdä suomalaisesta yhteiskunnasta sivistysvaltio, jonka arvot perustuvat läntiseen arvoyhteisöön. Tämä työ onnistui.

Vuonna 1975 Urho Kaleva Kekkonen suuri haave Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokouksesta Helsingissä toteutui, ja sen myötä maailmankuva lähti muuttumaan niin, että 89 murtui sitten Berliinin muuri ja Neuvostoliitto romahti 91. Ja kaikkina näinä vuosina suomalainen demokratia on pysynyt vahvana, ja olemme olleet vahvoja kansainvälisen rauhantien tekijöitä. Se on ollut kautta linjan Suomen kaikkien viisaiden valtiomiesten ja -naisten tehtävänä tehdä Suomesta sivistysvaltio, joka tekee työtä rauhan puolesta, kansainvälisen yhteistyön puolesta, ja sitä tietä pitää jatkaa edelleen. Nato-jäsenyys ei muuta sitäkään asiaa yhtään miksikään.

95 liityimme sitten Euroopan unionin jäseneksi ja olimme tekemässä vahvaa eurooppalaistumista liittymissopimuksen myötä. Toki olimme olleet ennen jo vapaakaupassa, eurooppalaisessa vapaakaupassa mukana ja muutenkin kansainvälisessä kaupassa ja toiminnassa mukana, YK:ssa muun muassa, arvostettuna itsenäisenä valtiona, mutta nyt sitten, kun Euroopan unioniin oli liitytty ja maailma lähti muuttumaan rajua vauhtia, niin yhtenä aamuna havahduimme, silloin kauheana aamuna 24. helmikuuta 22, tasavallan presidentin kuvaaviin sanoihin: ”Naamiot on riisuttu, sodan kylmät kasvot näkyvät.” Tämä oli erittäin havahduttava hetki allekirjoittaneelle ja varmasti meille kaikille suomalaisille. Silloin pal-

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

jastui, mikä maailman suurvaltojen todellinen politiikka on. Pienen valtion kimppuun voidaan käydä ihan noin vain, ja vielä sen puheen jälkeen, että mitään sellaista ei ole.

Ja nyt sitten, kun olemme tekemässä Nato-ratkaisua, niin kaikkien suomalaisten ja kaikkien maailman ihmisten pitää tietää, että Suomi rakastaa edelleen rauhaa, rakennamme rauhaa, ja tämä ratkaisu on pelkästään Suomen turvallisuuden kannalta, Suomen turvallisuutta palveleva ratkaisu. Emme halua olla yksin. Ja Suomi on viisaasti pitänyt tämän maan puolustuksesta koko ajan hyvän huolen. Meillä on itsenäinen, vahva oma armeija, joka puolustaa Suomea jokaisella sen neliometrillä, meillä on yleinen asevelvollisuus, meillä on vahva reservi, ja sitten sitä varten on hankittu maahan riittävästi varusteita maanpuolustustehtävän toteuttamiseen. Meillä toimivat vahvat reserviläisjärjestöt, jotka tekevät joka päivä — tänäkin päivänä — työtä Suomen itsenäisyyden ja turvallisuuden varmistamiseksi.

Ja haluan tässä yhteydessä kiittää tasavallan presidenttiä, ulkoministeriä, puolustusministeriä ja kaikkia niitä ihmisiä, jotka ovat tämän asian eteen töitä tehneet väsymättä. Nato-optiohan meillä on taskussa aina ollut, ja sitä nyt sitten käytetään, ja omalta kohdaltani en epäroihyhtään. Tilanne maailmalla on sen verran vakava, että meidän pitää läntisessä arvo-yhteisössä pysyä, huolehtia oma puolustus ja ennen kaikkea pitää huoli siitä, että tämän maan maanpuolustustahto säilyy vahvana, koska ilman kansalaisten vahvaa tukea maanpuolustustyöstäkään ei kovin paljon mitään tule. Mutta kuten tiedämme, nuorten keskuudessa maanpuolustustahto sen kuin vahvistuu. Ja mitä olen kuullut viestejä erilaisista reserviläisjärjestöistä, niin siellä tilanne on todella hyvä. Maanpuolustustahto on aito, oikea ja elävä, ja nuoret ottavat vastuuta niissä tehtävissä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi kannatan lämpimästi Natoon liittymistä. Suomi on rauhaa rakastava maa, ja sellaisena se pysyy.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Virolainen, olkaa hyvä.

14.47 Anne-Mari Virolainen kok: Arvoisa herra puhemies! Suomen aika sotilaallisesti liittoutumattomana maana on tulossa päätökseen. Suomi on liittymässä Pohjois-Atlantin puolustusliitto Naton jäseneksi. Toisin kuin Venäjä disinformaatioissaan toistuvasti väittää, Nato ei laajene, vaan Natoon liitytään vain, kun maan kansalaiset niin tahtovat. Vain maan kansalaisten omasta tahdosta liitytään. Emme luovu jatkossakaan koskemattomuudestamme mistään hinnasta, missään olosuhteissa. Pohjois-Atlantin sopimuksen ehto hakijamaan kansalaisten riittävästä kannatuksesta liittymiseen on selvä. Yli neljä viidestä suomalaisesta kannattaa. Kyse on suomalaisten halusta.

Kokoomus on pitänyt Suomen Natoon liittymistä Suomen turvallisuutta parantavana ja sen maksimoivana ratkaisuna jo vuosikaudet. Meille on ollut aivan selvää, että emme ole neutraali maa, olemme läntisten arvojen maa ja paikkamme on lännessä. Paikkamme on ollut Natossa niin arvojemme kuin sotilaallisen osaamisemme puolesta jo kauan ennen Venäjän raakalaismaista hyökkäystä Ukrainaan.

Arvoisa puhemies! Ministeri Kaikkonen puheenvuorossaan aiemmin totesi, että maali-viiva näkyy jo. Kyllä, maaliviiva näkyy, ja Natoon liittyminen aloittaa uuden aikakauden maassamme. Kyseessä on oppiminen osaksi liittokuntaa ja liittokunnan yhteisen turvallisuuden takaamiseen. Puolustusliittoon liittyminen vaikuttaa niin Suomen turvallisuuskuin ulkopoliittikaankin. Liitymme turvallisuutemme vuoksi. Ulkopoliittikkamme arvot ja tavoitteet sääntöpohjaisesta kansainvälisestä järjestelmästä eivät vain säily, vaan vaalim-

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

me niitä jatkossa uudella painoarvolla. Kansallinen ajattelutapamme ja vakaumuksemme demokratian suojelemiseen vain vahvistuu. Suomen ratkaisu tarkoittaa turvan antamista ja sen saamista tilanteessa, jossa liittokunnan jäsenmaiden suvereniteettia loukataan. Puolustaessamme liittolaisiamme kyse ei ole pakosta vaan liittokunnan turvallisuuden takaamisesta oman turvallisuutemme eteen. Liittolaisen etu on liittokunnan etu. Ilman toista ei ole toista. Tämä muutos on merkittävä. Päätöksen hyödyt ja haitat on punnittu vakavasti, ja lopputulos on selvä. Natoa voimakkaampaa organisaatiota Suomen turvallisuuden takaamiseen ei ole.

Arvoisa herra puhemies! Ratkaisussamme on kyse turvallisuutemme takaamisesta. Vaikka emme nähneet riittävän ajoissa sitä, mihin julmuuksiin Putinin Venäjä todella on valmis, on Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka Venäjän naapurissa perustunut aina realismiin suhteessa naapuriimme ja omaan turvallisuuteemme. Itsenäisyyden takaamisessa Suomelle olisi vakava virhe tuudittautua ideaaliseen uskoon hyvistä aikeista. Demokraattinen elämäntapa tarvitsee puolustajansa juuri sen kumoamiseen pyrkiviä voimia vastaan. Itsevaltaiselle johtajalle suurin uhka on juuri demokratia. Tästä Natoon liittymisessä on kyse: kansallisen suvereniteetin, koskemattomuuden, itsemääräämisoikeuden, itsenäisyyden ja kansanvallan turvaamisesta sortoa vastaan sekä Suomessa että liittokunnassa, turvallisuudesta tulevaisuudesta, siitä, että Suomi ei ole koskaan yksin.

Arvoisa puhemies! Kannatan hallituksen esitystä ja tulen äänestämään ”jaa” Suomen liittymiseksi Pohjois-Atlantin sopimukseen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

14.51 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies, hyvä ministeri, hyvät kansanedustajat! Käsittelyssä on siis ulkoasiainvaliokunnan mietintö liittyen Suomen Nato-jäsenyyteen. Kannatan Nato-sopimuksen hyväksymistä.

On ollut kauhistuttavaa seurata sitä, mitä itänaapurimme Venäjä on toimillaan hyökkäyssodalla Ukrainaan aiheuttanut — miten paljon kärsimystä, tuskaa, vuosikymmenien menetyksiä. Ihmiset ovat menettäneet perheensä, kotinsa, sukujuurensa ja juurensa, mutta he eivät anna periksi.

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaan Suomen Nato-jäsenyyden kustannusten arvioidaan olevan vuosittain yhteensä noin 60—70 miljoonaa euroa. Menoja aiheutuu muun muassa Naton rauhanajan tehtävistä, monikansallisista suorituskykyhankkeista, johtamisjärjestelmistä ja valmiusvaatimuksista. Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä korostettiin, että Nato-jäsenyys ei saa puolustusmenojen osalta heikentää Suomen budjettiprosessiin kuuluvia demokratian ja läpinäkyvyyden vaatimuksia, eli on tärkeää, että pysytään budjetissa. Olisin kysynyt teiltä, hyvä ministeri: onko tietoa siitä, ovatko kustannukset mahdollisesti kasvamassa, tai millainen näkemys teillä on liittyen ylipäänsä näihin Nato-kustannuksiin? Nämä ovat niitä, mitkä ihmisiä myös puhututtavat, ja he kysyvät sitä, kuinka paljon Nato tulee Suomelle maksamaan.

Arvoisa puhemies! Nato sopeuttaa puolustusvalmiuttaan vastaamaan nykyisiä uhkakuvia — ja uhkia. Nato mukauttaa joukkojaan ja kehittää monikansallisia tapoja taistella terrorismia vastaan. Kysyisin, arvoisa ministeri, teiltä: vaikuttaako Nato-jäsenyys meitä suomalaisia taistelemaan tiukemmin terrorismia vastaan kuin tähän mennessä, ja tulisiko Suomen varustautua ja olisiko pitänyt varustautua jo aikaisemmin erilaisiin uhkakuviin?

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

Tällä kaudella on käsitelty sote, ja nyt tulee Nato, ja molemmissa saan olla mukana. Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsiteltiin laittomasti maassa oleskelevien terveyspalvelut. Oli hämmäntävää, että uhkakuvia, joita meille kerrottiin, ei otettu todesta. Sisäministeriö totesi muun muassa, että sen esityksen vaikutuksia kokonaisturvallisuuteen ei voitu pois-sulkea. Väestön toimintakyky ja palvelut ovat yksi yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa mainituista elintärkeistä toiminnoista. Myös suojelupoliisin mukaan sen esityksen mahdollisena riskinä saattoi olla, että se voisi lisätä Suomen houkuttelevuutta maana, jonne sota-tai terrorismirikoksiin lähtöalueella syyllystyneet hakeutuvat päästäkseen terveyspalvelu-jen piiriin. Lisäksi myös HUS lausui ja varoitti niistä vaaroista, mitä voi tämän lakiesityk-sen mukana tulla. Toivoisinkin, että olisimme kaukaa viisaita ja varustautuisimme ja var-mistaisimme selustamme myös näissä asioissa. Voi tuntua pienelle esitykselle, mutta voi olla kauaskantoisia seurauksia. Kuka tietää, mitä itärajalta tulee, kuinka paljon meidän ter-veyspalveluja käytetään ja onko laki sellainen, että se ennaltaehkäisee myös terrorismia.

Arvoisa puhemies! Hyvä ministeri: Kysyisin, miten näette lainsäädännön muutostar-peet liittyen terrorismin ennaltaehkäisyyn, koska Nato sitä tekee ja varmasti myös meiltä edellyttää. Onko Suomen lainsäädännössä paljon tiukennettavaa, kiristettävää liittyen esi-merkiksi terrorismin torjuntaan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Haaviston aikataulun mukaan nyt sitten vastaus tähän kysymykseen.

14.56 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti edustaja Juvo-sen kysymyksiin.

Ensin näistä määrärahoista: Nato edellyttää kahden prosentin osuutta bkt:stä, ja sen Suo-mi täyttää. Mitään muita päätöksiä Naton puolesta ei ole, mutta tietenkin voi ajatella niin, että jos turvallisuustilanne Euroopassa heikkenee, jos Venäjän hyökkäys Ukraina-jat-kuu, Ukraina joutuu puolustautumaan, tästä tietysti meillekin kertyy kustannuksia. Olem-me nyt lähes miljardilla eurolla tukeneet Ukrainaa hyvästä syystä tässä taistelussa, ja mi-käli tämä kehitys jatkuu, sota jatkuu, varmasti tulemme pysymään Ukrainan tukena niin pitkään kuin tarvitaan.

Kysyitte myöskin terrorismista. Hyvin paljon terrorismin torjunnassa on kysymys esi-merkiksi tietojenvaihdosta viranomaisien kesken, ei vain sotilasviranomaisien vaan myös-kin siviiliviranomaisien kesken, ja tämä tietysti Natossa on keskeisessä roolissa. EU:n tur-valauseketta, 42.7:ään on käytetty muun muassa silloin, kun Pariisissa oli näitä terroris-ti-iskuja, ja silloin korvasimme Libanonissa joitakin ranskalaisia joukkoja suomalaisilla, jotta Ranska sai vapautettua omaa kapasiteettiaan terrorismin torjuntaan. Eli tämäntyyppi-siä mekanismeja varmaan terrorismin torjunnassa voidaan myöskin käyttää. Mutta pitäisin tätä tietojenvaihtoa kaikkein tärkeimpänä elementtinä tässä terrorismin torjumisessa.

Ja täytyy huomata, että nämä uudet uhat — terrorismiuhat, hybridiuhat, kyberuhat ja muut — tulevat kaikki tällaisten vanhojen uhkien päälle. Vanhat uhat eivät ole poistuneet, vanhat sotilaalliset uhat, mutta uusia uhkia on tullut siihen päälle, ja kaikkiin niihin myös-kin Nato on osa vastausta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

14.58 **Pasi Kivisaari kesk:** Arvoisa puhemies! Kun olemme tarpeeksi nähneet, mikä on sanojen ja tekojen, luottamuksen ja epäluottamuksen tai sivistyksen ja sivistymättömyyden ero, olemme valmiit toimimaan yhdessä ja yhteisesti. Olemme käyneet myös isänmaan kannalta hyviä ja välttämättömiä keskusteluja eduskunnan eri valiokuntien kanssa. Työtä on tehty yli hallitus—oppositio-rajojen. Suomen turvallisuus on yhteinen asiamme. Riittävä pohjatyö on nyt tehty, ja voimme tehdä ratkaisevat päätökset. Ja mikä tärkeintä, Nato-päätöksen takana on suomalaisen enemmistön vahva tuki.

On tullut siis aika hyväksyä hallituksen esitys eduskunnalle Pohjois-Atlantin sopimuksen voimaansaattamiseksi. Suurien ratkaisujen keskellä suomalainen kansa yhtenäistyy, niin nytkin. Suomesta tulee Nato-valtio, mutta mitään fanfaareja emme tarvitse. Meidän tahtomme on elää rauhassa ilman uhoa tai uhkaa lapsiemme turvallisuutta turvaten ja inhimillisempää maailmaa rakentaen. Me emme siis kalistele muskeleilla, mutta varaudumme ennakkolisesti ja olemme kaikissa tilanteissa valmiina varmistamaan Suomen turvallisuuden. Vastaamme jatkossakin lähtökohtaisesti itse alueemme, itsenäisyytemme ja vapautemme sotilaallisesta puolustamisesta. Naton jäsenenä saamme kuitenkin tarvittaessa avuksemme apua, joka on yhdessä liittolaistemme kanssa suunniteltu ja harjoiteltu. Suomi tunnetaan vastuunsa kantavana ja velvoitteensa hoitavana maana, toimimmepa me maamme rajojen sisäpuolella tai maailmalla. Tällä linjalla pärjäämme pitkälle myös Naton jäsenenä sekä poliittisesti että sotilaallisesti.

Suomi on ollut poliittisesti liittoutunut jo pitkään Euroopan unionin myötä. Sotilaallista liittoutumista, sen viimeistä askelta kumppanuudesta jäsenhakemukseen, olemme vältelleet. Siihen on ollut ymmärrettävät syyt. Ukrainan sodan myötä emme enää voi luottaa siihen, että Venäjän suurvaltapolitiikassa sana pitää ja sopimukset ovat sopimuksia. Liityimme Natoon, jotta meillä olisi rauha ja maksimaalinen puolustuksellinen selkänoja. Tiemme on siis tämä, ja teemme turvallisuutemme kannalta parhaan mahdollisen ratkaisun.

Puhemies! Tässä tilanteessa on myös ripaus surumielisyyttä. Sen surumielisyyden tekee se, että Ukrainan kansan kärsimykset ja Venäjän moukaroimat sotavoimat saivat ymmärtämään, että maailmassa on edelleen silmitöntä pahuutta, pullistelevaa johtajuutta ja etupiirimailmassa makailevaa suurvaltaromantiikkaa, jolla ei ole rajoja, ei kunnioitusta, ei totuutta, ei luottamusta, ei sivistystä. Jäljellä on lopulta vain savuavat rauniot.

Puhemies! Suomi toimii vakaasti ja harkiten. Olemme rauhaa rakastava maa, joka toimii demokratian ja vapauden periaatteilla. Arvostamme yhteistyötä, kestäviä kumppanuuksia ja yhteisiä arvoja. Kunnioitamme historiaa, elämme nykyhetkessä ja ennakoimme tulevaisuutta. Vaikka Nato tarkoittaa kollektiivista turvaa, emme voi puolustuksen ja puolustustahtomme osalta pudottaa hanskoja. Jatkossakin suurin tehtävämme on varjella omaa maatamme. Se on tehtävämme nyt, ja se on tehtävämme aina.

Puhemies! Sekin on hyvä muistaa, että maailman myrskyjen keskellä meillä on yhteiskunta, josta voimme olla ylpeitä ja kiitollisia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kinnunen Mikko, olkaa hyvä.

15.02 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Isänmaamme itsenäisyys ja vapaus eivät ole itsestäänselvyys, sen historia opettaa meille. Siksi historiaa on hyvä opiskella koulussa: jos ei tunne menneisyyttä, ei ymmärrä tätä päivää, eikä osaa hahmottaa myöskään tulevaa. Päätämme huomenna täällä eduskunnassa puolustusliitto Natoon liittymisestä.

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

Kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan, moni sodanajan lapsi muisteli talvisotaa. Muistot palasivat kipeinä mielen pohjilta. ”Pannaan kädet ristiin, että sota ei tule tänne”, äitini totesi. ”Tuleeko sota Suomeen”, moni lapsi kyseli. Lasten kanssa on hyvä puhua sodasta ja rauhasta.

Ukraina taistelee sen puolesta, että se saa itse päättää omista asioistaan ja rakentaa maataan kansan tahtomaan suuntaan. Tuota sotaa on käyty jo vuosi, jokainen päivä on murheellinen. Kaikki päivät ovat tuottaneet valtavaa tuhoa ja murhetta. Moni nuori elämä on päättynyt inhimillisesti ajatellen aivan liian varhain. Niihin kärsimyksiin ja uhrauksiin verrattuna, joita Ukrainan kansa on kokenut ja tehnyt, me elämme juuri nyt yltäkylläisyydessä. Olemmeko hyvinvoinnin keskellä tyytyväisiä?

On moraalisesti oikein ja suorastaan velvollisuutemme auttaa kaikin mahdollisin keinoin Ukrainaa sen ponnisteluissa säilyttää maansa itsenäisyyttä. Niin kuin te tahdotte ihmisten tekevän teille, niin tehkää te heille. Loppujen lopuksi Ukraina sotii myös meidän puolestamme. Autamme Ukrainaa ja pidämme samalla huolen omasta puolustuksestamme.

Arvoisa puhemies! Meidän kansanedustajien arvokas tehtävä on huolehtia suomalaisten turvallisuudesta. Suomi hakee nyt puolustusliiton jäsenyyttä, jotta emme jäisi yksin ja ennen kaikkea, että tänne ei kukaan hyökkäisi. Samalla sitoudumme puolustamaan liittolaisiamme, jos heidän kimppuunsa hyökkäisi.

Nato on puolustuksellinen ratkaisu, kuten ministeri Kaikkonen täällä tänään totesi. Puolustamme edelleen omaa maatamme. Pidetään huolta maanpuolustustahdosta, joka on maailman korkeimpia. Mistä se johtuu? Suomalaiset kokevat maamme puolustamisen arvoiseksi. Pidetään kansa edelleen yhtenäisenä, pidetään kaikki mukana, huolehditaan heikoimmista, ei revitä, eikä aseteta ihmisiä vastakkain, vaan rakennetaan luottamusta ja sovintoa. Huolehditaan edelleen siitä, että alueellinen puolustaminen onnistuu. Koulutetaan reserviläisiä riittävästi, kehitetään varusmiespalvelusta ajan tarpeiden mukaan, huolehditaan, että kantahenkilökunta jaksaa työssään, huolehditaan Puolustusvoimien riittävästä rahoituksesta, tuetaan riittävällä tavalla myös vapaaehtoista maanpuolustustyötä.

Arvoisa puhemies! Jos haluat rauhaa, sinun täytyy valmistautua sotaan. Vahvat puolustusvoimat on meillä siksi, että meillä on rauha, ettei tule sotaa, ettei tänne kannata hyökätä. Turvallisuusympäristömme on muuttunut merkittävästi. Onneksi puolustusliittoon liittymisellä on vahva kansakunnan tuki.

On ollut viisasta, että tällä kaudella puolustukseen on panostettu merkittävästi. Monitoimihävittäjien hankinta oli tärkeä päätös. Puolustuskyvyn kehittäminen on pitkäjänteistä työtä. Esimerkiksi majurin tasoisen upseerin kouluttamiseen menee 15–20 vuotta. Organisaation rakentaminen tyhjästä on vielä hitaampaa, sen ovat Ruotsi ja monet Euroopan maat saaneet viime aikoina todeta.

Arvoisa puhemies! Mitä olisi tapahtunut, jos Kiova olisi vallattu? Mikä olisi silloin ollut Suomen tilanne? Suomi on tehnyt oikein säilyttäessään yleisen asevelvollisuuden. Se on ollut varautumista pahimpaan. Maamme puolustaminen on myös puolustusliiton jäsenenä ensisijaisesti meidän oma tehtävämme. Maamme varautuu kokonaisvaltaisesti, kun huolehdimme maamme huoltovarmuudesta ja omavaraisuudesta, energian ja ruuan kotimaisesta tuotannosta ja pohjoismaisesta yhteistyöstä niihin liittyen. Varautuminen kattaa koko yhteiskunnan.

Arvoisa puhemies! Viemme puolustusliittoon kokonaisturvallisuuden ajatuksen. Toivon mukaan voimme viedä sen yhtä matkaa Ruotsin kanssa, se olisi Pohjolan yhteisen puolustussuunnittelun ja myöskin Naton arvovalan kannalta merkittävä asia. Tuomme Na-

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

toon koko Pohjolan varautumisen ajatuksen. Yhteiskunnan kriisinsietokyvyn kannalta hajautettu tuotanto ja energian ja elintarvikkeiden varastointi on elintärkeää. Vaikka keskitetty tuotanto saattaa olla laskennallisesti tehokasta ja taloudellista, sen kyky sietää häiriöitä on huomattavasti heikompi kuin hajautetussa tuotannossa.

Arvoisa puhemies! Pidetään Suomi sivistysmaana, joka edistää kaikessa rauhaa ja demokratiaa. Tarvitsemme koko maata ja kaikkia sen ihmisiä, olemme kaikki maan puolustajia. Yhtenäinen isänmaa on vahva.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Soinikoski, olkaa hyvä.

15.09 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Pohjois-Atlantin puolustusliitto perustettiin aikoinaan tuomaan vakautta ja turvaa toisen maailmansodan raunioille. Maailma on noista ajoista muuttunut, mutta Naton tehtävä on pysynyt samana. Sen päätehtävä on edelleen suojella demokratiaa, yksilönvapauksia ja oikeusvaltioperiaatetta. Suojellakseen näitä arvoja liiton jäsenmaat ovat sitoutuneet huolehtimaan toistensa turvallisuudesta ja poliittisesta vapaudesta kaikissa tilanteissa. Ensisijaisena tavoitteena on aina kiistojen rauhanomainen ratkaisu.

Tähän puolustusliittoon Suomi yhdessä Ruotsin kanssa sopii hyvin. Maat ovat jo pitkään tehneet hyvää ja rakentavaa yhteistyötä liiton kanssa ja täyttävät jäsenkriteerit erinomaisesti. Tästä osoituksena on se, että lähes kaikki nykyiset Nato-jäsenmaat ovat jo ratifioineet Suomen ja Ruotsin jäsenhakemukset. Kyse on edelleen poikkeuksellisen nopeasta ratifiointiaikataulusta, sillä esimerkiksi Baltian maiden jäsenyyssprosessi kesti lähes kaksi vuotta niiden alkamisesta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys Nato-sopimuksen hyväksymisestä ja voimaansaattamisesta on yksi askel eteenpäin, askel kohti Suomen Nato-jäsenyyttä. Se osoittaa muille jäsenmaille, että haluamme mukaan puolustusliittoon mahdollisimman nopeasti. Samalla se lähettää Unkarille ja Turkille vahvan viestin siitä, että me olemme valmiita ja sitoutuneita yhteiseen puolustusliittoon heidän kanssaan.

Nato-jäsenyys ei muuta turvallisuutemme perustusta. Jatkossakin tarvitsemme vahvaa omaa puolustusta ja korkeaa maanpuolustustahtoa. Myös panostukset sisäiseen turvallisuuteen ja yhtenäisyyteen ovat olennaisia, sillä yhtenäinen kansakunta on paras puolustus kriisitilanteissa ja ulkoista uhkaa vastaan. Kokonaisturvallisuus on yhteinen asia.

Nato-jäsenyys yhdessä EU-jäsenyyden kanssa vahvistaa suomalaisten turvallisuutta. Ne molemmat lisäävät kansainvälisen yhteisön sääntöperusteisuutta ja monenkeskeisyyttä, joilla ehkäistään vallan kasaantumista harvoille. Rauhaa ja demokratiaa on puolustettava yhdessä. Historia on osoittanut, että kansainvälisessä politiikassa häviävät ne, jotka jäävät yksin. Tämä korostuu entisestään nykyisen globalisaation aikakaudella. Siksi Nato- ja EU-jäsenyydet tulevat olemaan suomalaisen turvallisuuden kivijalkoja myös jatkossa.

Arvoisa puhemies! Suomen nopeaa ratifiointiprosessia selittää osaltaan hyvä kansainvälinen maineemme. Meillä on vahvaa osaamista rauhanvälittämisestä, tasa-arvon edistämisestä ja kyberturvallisuudesta sekä vahvaa arktista osaamista. Lisäksi meillä on väestöön suhteutettuna suuri sotilasreservi ja kokemusta kriisinhallinnasta sekä kriisinsietokyvystä. Kaikki tämä osaaminen hyödyttää myös Natoa ja vahvistaa siten koko puolustusliittoa. Nato-jäsenyyttä ei pidä nähdä nollasummapelinä vaan liittona, joka hyödyttää kaikkia liiton jäsenmaita. Suomen Nato-jäsenyys vahvistaa koko Euroopan turvallisuutta. Itämeren

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

alueen ja arktisen alueen turvallisuuden takia on hyvä asia, että Suomi ja Ruotsi käynnistivät jäsenhakuprosessin yhtä aikaa. Yhtenäinen Pohjola on turvallinen Pohjola.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Koskinen, olkaa hyvä.

15.13 Johannes Koskinen sd: Herra puhemies! Ulkoasiainvaliokunnan mietintö muodostaa hyvän pohjan Nato-jäsenyyden käsittelylle. Täällä on hyvät argumentit jo moneen kertaan tuotu esiin. Tyydyn vain muutamaaan huomioon koskien budjettivaikutuksia, sitten Naton päätöksentekomenettelyä ja sitten ajankohtaisia kysymyksiä aikatauluista.

Valtiovarainvaliokunta käsitteli vaikutusta puolustusbudjettiin. Natossa ovat voimassa edelleen liiton jäsenille asetettu yleinen kansallisen puolustusbudjetin koko, kaksi prosenttia bkt:stä, ja sen kohdistuminen, eli vähintään 20 prosenttia puolustusbudjetista tulisi kohdistaa uuden materiaalin hankintaan — nämä tavoitteet. Monitoimihävittäjien hankinta nostaa Suomen puolustusbudjetin koon yli asetetun kahden prosentin tavoitteen vuoteen 25 saakka, mutta sen jälkeen bkt-osuus laskee arviolta 1,5—1,7 prosenttiin nykyisten pitkän aikavälin suunnitelmien mukaan. Tässä on ehditty jo tehdä lisäsuunnitelmia ja hankintaohjelmia liittyen Venäjän hyökkäyssotaan, ja varmaan ollaan lähempänä tuota kahden prosentin lukua, mutta silti ei pitäisi tässä vaalien allakaan lähteä kilpailemaan kasvavin luvuin siitä, kuinka isoon prosenttiosuuteen Suomella tulevina aikoina on varaa. Meillä oli hyvin vakaasti siellä 1,4 prosentin paikkeilla tuo bkt-osuus ennen hävittäjähankeintoja. Materiaalihankintojen osuus puolustusbudjetista on jo perinteisesti ollut Suomessa huomattavasti vaadittua 20:tä prosenttia suurempi, ja se osaltaan perustuu asevelvollisuusarmeijan halpuuteen, että on ollut mahdollista vuosikymmenten mittaan satsata enemmän välttämättömän puolustustamateriaalin ja sotilasteknologian hankintoihin.

Valiokunta piti tärkeänä, että jäsenyyden myötä puolustusmenot lasketaan nykyistä kattavamman Nato-laskukaavan mukaisesti. Tällöin puolustusmenoihin otetaan mukaan puolustusministeriön hallinnonalan lisäksi sotilaallisen kriisinhallinnan, Rajavartiolaitoksen sotilaallisen maanpuolustuksen ja rajojen valvonnan kulut sekä sotilas- ja siviilieläkkeet. Tärkeää on myös, että laskentamallia tai kansallista budjetointia kehitetään jatkossa siten, että kaikki Nato-jäsenyyden aiheuttamat kustannukset eri hallinnonaloilta voidaan lukea mukaan tähän kahden prosentin tavoitteeseen kansainvälisiä vertailuja tehtäessä. Monet jäsenvaltiot eivät saavuta asetettua kahden prosentin tavoitetta tällä hetkellä, ja pikkuhiljaa nyt kuluneen vuoden kokemusten perusteella ne ovat nousemassa.

Valtiovarainvaliokunta katsoi, että arvioitaessa kahden prosentin tavoitteen saavuttamista, etenkin suurten strategisten hankintojen päättyessä, on esiin tuotava Suomen kustannustehokas asevelvollisuusjärjestelmä ja siitä muodostuvan laajan reservin käyttö verrattuna palkka-armeijasta aiheutuviin menoihin.

Tällä hetkellä ajankohtainen kysymys siitä, missä tahdissa Suomi ja Ruotsi pääsevät Naton jäseniksi, on hyvin kriittinen sen takia, että Natossa on käynnistynyt uuden strategisen konseptin pohjalta konkreettinen puolustus suunnittelu koko liittokunnan aluetta koskien. On tärkeää, että Suomi ja Ruotsi täydellä painolla pääsevät mukaan siihen prosessiin. Sillä on toisaalta hyvin suuri vaikutus siihen, miten meidän turvallisuusasemamme täällä pohjoisessa kehittyä, miten parhaiten niin omaa kuin sitten yhteistä Naton puolustusta vahvistetaan. Se on ehkä se syy, minkä takia Ruotsissa on oltu niin huolestuneita myös jäsenyyden eriaikaisuudesta, että he pelkäävät juuri puolustus suunnitteluun vaikuttamisen hanka-

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

loituvan, jos tuo jäsenyys viipyy kovin pitkälle. Meillä on siis tämäkin syy siihen, että mahdollisimman tehokkaasti saataisiin nämä jäljelle jäävät kaksi ratifiointia.

Tukikohtien haikailu tässä vaiheessa on kovin ennen aikaista. Tärkeintähän sotilasliitossa on se, että tukikohdat ja muut toiminnot sijoitetaan puhtaasti puolustuksellisten tekijöiden perusteella, jotta kokonaispuolustuksemme liittokuntana vahvistuu. Siinä sitten on toissijaista se, minkä maan alueelle mikin toiminto sijoittuu.

Tuosta Naton päätöksenteosta on esitetty huolta, kun Washingtonin sopimuksessahan on hyvin vähän mainintoja siitä, miten tällainen iso kansainvälinen järjestö toimii, kun se vaikenee pitkälti päätöksentekomenettelystään. Konsensus on syntynyt käytännön kautta — se yleinen konsensusperiaate, miten sitä Natossa tulkitaan. Kuten hyvin tiedetään, tämä ei tarkoita yksimielisyyttä. Äänestyksiä ei järjestetä kuin uusia jäseniä valittaessa. Professori Martti Koskenniemen mukaan yleensä konsensus toimii niin sanotun hiljaisuusmenettelyn mukaisesti: esitys, jonka pääsihteeri tai jäsenvaltio lähettää jäsenvaltioille, tulee hyväksytyksi, jollei sitä ole tietyn, usein lyhyehkön, määräajan kuluessa vastustettu. Menettelyä sovelletaan kaikissa järjestön elimissä alkaen Pohjois-Atlantin neuvostosta ja sotilaskomiteasta niihin satoihin työryhmiin, jotka toimivat näiden alaisuudessa. Mikäli jokin jäsenvaltio vastustaa ehdotusta, voidaan asiasta ryhtyä neuvottelemaan tai se voidaan siirtää ylemmän elimen ratkaistavaksi. Tämän menettelyn on sanottu takaavan, että järjestö pysyy jäsenmaidensa kontrollissa.

Tämä tarkoittaa myös sitä, että jäsenmaana Suomi voi pitkälti vaikuttaa siihen, minkälaisiin toimintoihin lähtee mukaan. Toisaalta Naton osalta se merkitsee sitä, että on joustavuutta siinä, minkälaisia tehtäviä se ottaa kontolleen ja mihinkä kaikkeen se osallistuu. Tällaisen menettelytavan avulla voidaan edetä myös yksittäiselle jäsenmaalle hankalissa tilanteissa, mikäli tietyn päätöksen avoin vastustaminen tulisi tälle liian kalliiksi. Tästähän on näitä esimerkkejä: Ranskan jättäytyminen ulos Naton sotilaallisesta suunnittelusta ja sitten nämä Balkanin eri vaiheiden sotatoimiin liittyneet päätöksenteot, joissa merkittävä osa jäsenvaltioista jäi ulkopuolelle niissäkin asioissa, joissa Nato teki periaatepäätöksiä sotilaallisista toimista. Tämä periaate mahdollisti myös Naton pommitukset Serbiassa keväällä 99, vaikka niitä vastusti käytännössä merkittävä osa jäsenmaista, esimerkiksi lähes Kreikan koko väestö. Vain kahdeksan Naton 28:sta jäsenestä osallistui Libyassa pommituksiin keväällä 2011. Nämä esimerkit vain kuvaavat sitä, miten joustavaa se toiminta on ollut. Mutta sitten, kun tullaan tähän Naton ydintehtävään, [Puhemies koputtaa] oman alueen puolustamiseen, siellä Nato on osoittanut kiitettävää yksituumaisuutta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

15.20 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa herra puhemies! Kohta vuoden kestänyt prosessi Suomen liittymiseksi osaksi Pohjois-Atlantin puolustusliittoa alkaa olla loppumetreillä. Kulunut vuosi on ollut jäsenyyteen valmistautumisen aikaa niin täällä Suomessa kuin muissa jäsenmaissa. Kaikki muut jäsenmaat ovat jo toivottaneet Suomen lämpimästi tervetulleeksi Natoon paitsi Unkari ja Turkki. Suomi ja Ruotsi ovat kulkeneet tasajalkaa matkallaan puolustusliiton jäseniksi. Maat ovat olleet varsin toivottuja uusia jäsenmaita johtuen siitä, että liittouma vahvistuu näiden maiden liittymisen myötä. Suomen ja Ruotsin liittymisen myötä Nato voimistuu monella tavalla.

Suomi on jo ennen jäsenhakemuksen jättämistä panostanut maanpuolustukseen ja läpi vuosikymmenien säilyttänyt yleiseen asevelvollisuuteen perustuvan kansallisen armeijan.

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

Vaikka varsinkin Neuvostoliiton romahtamisen jälkeen oli aikoja, jolloin itänaapurin ikiaikainen vaara näytti jopa kadonneen, ei lähdetty puolustuskyyä riisuvalla tielle. Suomi on rakentanut kuluneen 30 vuoden aikana läheisen yhteistyön Ruotsin kanssa. EU-jäsenyys on tuonut oman turvallisuuspoliittisen viitekehyksen, ja jo vuodesta 1994 lähtien Suomi on ollut Naton rauhankumppani. Lähtökohta on ollut ja on edelleen, että Suomi ja sen armeija puolustavat ensisijaisesti itse omaa maaperäänsä. Suomi huolehtii edelleen myös omasta rajavalvonnastaan. Tämä asia ei muutu miksikään Nato-jäsenyyden myötä.

Puolustusvoimien kalustoa on niin ikään päivitetty, mistä viimeisin iso askel otettiin ennen Ukrainan sodan syttymistä, kun eduskunta siunasi uusien hävittäjien hankinnan. Yhtenä Nato-kriteerinä on, että jäsenmaa käyttää kaksi prosenttia bruttokansantuotteestaan puolustusmenoihin, ja Suomi täyttää jo tämän kriteerin.

Suurin Nato-jäsenyyden hyöty tulee sen pidäkevaikutuksesta. Kun Suomi on osa Natomaiden joukkoa, Suomeen mahdollisesti kohdistuva hyökkäys on hyökkäys koko Nato-kolitiota kohtaan. Ainakin tähän asti se on toiminut, ja siksi Nato-jäsenyys on koettu hyödylliseksi.

Arvoisa puhemies! Demokratiaan kuuluu, että käydään keskustelua ja esitetään erilaisia mielipiteitä. Jonkun mielestä puolustukseen on käytetty ja käytetään edelleen liian paljon rahaa, ja ollaan sitä mieltä, että olisi niille tärkeämpiäkin kohteita. Näiltä ihmisiltä haluan kysyä: mikä on riittävä hinta maamme itsemääräämisoikeudesta? Jos Suomessa olisi aikoinaan kuunneltu puolustusmenoja alas ajavia päättäjiä, olisimme tällä hetkellä samassa tilanteessa, samassa hankalassa tilanteessa, missä Ruotsissa ollaan. Kun oma kansallinen armeija on kertaalleen ajettu alas ja ollaan palkka-armeijan varassa, on hankala ajaa ylös suurempaa henkilövahvuutta, kun turvallisuusympäristö muuttuu dramaattisesti.

Missään tapauksessa ei ole järkevää asettaa vastakkain esimerkiksi vanhustenhoitoa ja puolustukseen käytettäviä määrärahoja. Jos Suomi joutuisi maahan tunkeutumisen kohteeksi heikosti valmistautuneena, ei se hyödyttäisi hyvää hoivaa saavia vanhuksiamme lainkaan.

Kyllä koko kansan hyvinvointi lähtee vahvan puolustuksen tuomasta perusturvallisuudesta, joka vaatii oikeita puolustukseen tehtäviä päätöksiä aina siinä ajassa, missä kulloinkin eletään, sekä johdonmukaista rahallista panostusta kalustoon ja henkilöstöresursseihin. Ennen kaikkea maalla ja sen johdolla täytyy olla selkeä tahtotila pitää tilanne omissa näpeissä, ei ajelehtia virran vietävänä eikä varsinkaan pistää päätä pensaaseen. Ikivanha sanonta ”jos haluat rauhaa, valmistaudu sotaan” pitää edelleen paikkansa myös tässä maailmanajassa.

Arvoisa puhemies! Haluan kiittää maamme ylintä johtoa sekä teitä edustajakollegoita riipeästi mutta huolellisesti edenneestä Nato-prosessista ja päättäväisyydestä vahvistaa maamme turvallisuutta. Kannatan Nato-sopimuksen hyväksymistä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Hassi, olkaa hyvä.

15.25 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Myös minä kannatan Nato-sopimuksen ratifiointia.

Ensimmäinen eduskuntakauteni oli vuosina 91—95. Sillä kaudella Neuvostoliitto luhistui. Koimme, että kylmä sota oli päättynyt. Suomi haki EU:n jäsenyyttä ja pääsi EU:n jäseneksi. Ensimmäisessä eduskunnassani olin päättämässä siitä, että Suomi liittyi EU:hun, ja mukana sitä päätöstä tekemässä olivat ainakin edustajat Kankaanniemi, Gustafsson,

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

Tuomioja, Zyskiewicz, BiauDET ja Haavisto. Silloin olimme optimisteja siitä, että kylmän sodan päättyminen tarkoittaa pysyvän rauhan ja yhteiskunnan rauhanomaisen rakentamisen, kansainvälisten suhteiden rauhanomaisen rakentamisen, aikaa. No, Venäjän nykyinen presidentti, Putin, on romuttanut tämän optimismin, ja pidän Suomelle oikeana valintana liittyä Natoon.

Mutta on tärkeää toimia johdonmukaisesti sen pohjalta, mitä ministerit Haavisto ja Kaikkonenkin korostivat, että Natoon liittyminen on puolustuksellinen, ei hyökkäyksellinen toimi. Ministerit tässä jo puhuivat siitä, että Suomi ei ole muuttamassa ydinaseita koskevaa lainsäädäntöä. Minusta tämä on tärkeää, koska jos haluaisimme antaa sen vaikutelman, että Nato-jäsenyys on hyökkäyksellinen, niin silloinhan tehokkainta olisi yrittää saada ydinaseita Suomen maaperälle. Tätä mielestäni ei todellakaan pidä tehdä, enkä itse asiassa usko kenenkään Suomessa sitä haluavan, enkä itse asiassa usko kyllä myöskään, että kukaan ydinaseista haluaisi Suomelle ydinaseita tyrkyttää, aivan kuten ministerit totesivat.

Ja viimeisenä asiana, arvoisa puhemies, haluaisin nostaa ulkoasiainvaliokunnan mietinnöstä esille sen, mitä valiokunta toteaa eduskunnan ja ulkoasiain- ja puolustusvaliokuntien pitämisestä informoituna Nato-päätöksenteosta. Mielestäni se linjaus, minkä teimme liittyessämme Euroopan unionin jäseneksi — että eduskunnan pitää olla informoitu ja että pitää saada ottaa kantaa, mitä EU-asioissa tapahtuu, suuren valiokunnan kautta — on hyvä esimerkki myöskin Nato-jäsenyyden ajalle, vaikka tietysti ne valiokunnat, jotka näitä Nato-asioita tulevat käsittelemään eduskunnassa, ovat ulkoasiainvaliokunta ja puolustusvaliokunta, niin että silloin kyseessä ei ole suuri valiokunta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

15.28 Katja Hänninen vas: Arvoisa puhemies! Viime perjantaina tuli kuluneeksi vuosi siitä, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan. Vuoden aikana Ukrainan sodan kauhut ja Venäjän sotilaiden raakalaismainen käyttäytyminen siviilejä kohtaan ovat herättäneet huolta ja pelkoa meissä kaikissa. On ollut sydäntä raastavaa nähdä, millaisiin hirmutekoihin Venäjä on Ukrainassa kyennyt. Suomen onkin todella tärkeää jatkaa aktiivisesti Ukrainan ja ukrainalaisten tukemista ja auttamista. Sodan pitkittyessä ukrainalaiset tarvitsevat apuamme yhä enemmän. Suomen ja EU:n on myös tehtävä kaikkensa, jotta Venäjä lopettaa hyökkäyksensä ja Ukrainaan saadaan oikeudenmukainen rauha.

Arvoisa puhemies! On tosiasia, että myös meidän turvallisuustilanteemme tai ainakin meidän turvallisuudentunteemme on radikaalisti muuttunut. Tärkeintä onkin taata Suomen ja suomalaisten turvallisuus. Me kansanedustajat olemme kukin tehneet päätöksemme tässä haasteellisessa ja epävarmassa tilanteessa siitä, pitäisikö Suomen liittyä Natoon vai ei. Täysin riskitöntä tai helppoa ratkaisua tähän muuttuneeseen turvallisuustilanteeseen ei ole ollut tarjolla. Kun me viime keväänä käsitelimme tässä salissa Suomen Nato-jäsenyyttä, äänestin silloin liittymistä vastaan, ja päätökseni on edelleen sama. Näin ja näen yhä Suomen liittymisessä Natoon enemmän riskejä kuin hyötyjä.

Tämän menneen vuoden aikana olemmekin saaneet huomata, ettei Suomen liittyminen Natoon ole sujunut ongelmitta. Turkki ja Unkari eivät ole ratifioineet Suomen ja Ruotsin jäsenyyttä, eikä kukaan varmasti tiedä, koska se tapahtuu. Turkki on tehnyt Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyyksistä poliittisia pelinappuloita, joilla se pyrkii saamaan itselleen li-

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

sää poliittista liikkumatilaa. Tällaisessa välitilassa oleminen ei ole hyväksi meidän turvallisuudellemme.

Turkin Nato-peli on luonut myös Suomelle painetta joustaa ulko- ja turvallisuuspolitiikkansa ytimestä, eli ihmisoikeusperustaisuudesta ja oikeusvaltioperiaatteesta. Mielestäni on äärimmäisen tärkeää, että Suomen Nato-prosessi on sellainen, että se kestää myöhempään tarkastelua emmekä myy periaatteitamme heti kättelyssä oikeusvaltiota rikkovan Unkarin tai laitonta hyökkäyssotaa käyvän Turkin edessä. Siksi meidän on myös pidettävä huolta siitä, että Nato-jäsenyys ei kavenna Suomen ulkopoliittista liikkumatilaa. Siksi meidän ei tule edelleenkään viedä puolustustarvikkeita tai aseita Turkkiin. Siksi meidän ei tule hyssyttellä sanojamme Turkin edessä, vaan puolustaa ihmisoikeuksia ja oikeusvaltioperiaatetta selkä suorana. Ihmisoikeuksia ei edistetä valikoiden, vaan aina johdonmukaisesti.

Arvoisa puhemies! Suomen Nato-jäsenyyteen tulee suhtautua vakavasti ja harkiten, sillä se on todella suuri muutos turvallisuuspolitiikassamme. Itse olen pitänyt tärkeänä, että teemme kaikki päätökset maltillisesti emmekä sorru paniikkiratkaisuihin. Nato-prosessia on kuitenkin leimannut melkoinen kiire, ja viimeisin käänne tästä kiireestä nähdään siinä, että eduskunta nyt hyväksyy etukäteen tämän hallituksen Nato-esityksen, vaikka ratifiointiprosessi on vielä kesken. Mielestäni olisi ollut hyvä pitää kiinni aikataulusta, jossa Suomi hyväksyisi oman Nato-lainsäädäntönsä vasta Turkin ja Unkarin ratifiointien jälkeen. Kiihkeimmällä tätä päätöstä Suomi menettää omaa valtaansa liittymisaikataulun suhteen.

On myös tärkeää keskustella siitä, millaisen roolin Suomi tulee ottamaan Nato-jäsenenä. Pidän tärkeänä, että Suomen jäsenyys Natossa on puolustuksellinen eikä maahan oteta ydinaseita, pysyviä sotilastukikohtia tai pysyviä Nato-joukkoja. Suomen on jatkossakin oltava aktiivinen ydinaseriisunnan edistämässä ja joukkotuhoaseiden leviämisen estämisessä. Suomen on myös allekirjoitettava ja ratifioitava YK:n ydinasekieltosopimus. Näinä aikoina ydinaseriisunta on tärkeämpää kuin koskaan. Naton sisällä Suomen on tehtävä tiivistä yhteistyötä erityisesti Pohjoismaiden kanssa eri jäsenmaiden ihmisoikeusongelmien esiin nostamiseksi ja ihmisoikeuksien puolustamiseksi, ydinaseriisunnan edistämiseksi sekä Pohjolan pitämiseksi ydinaseettomana alueena.

Arvoisa puhemies! Rauhantyölle on nyt tilausta Euroopassa ehkä enemmän kuin koskaan. On tärkeää, että Suomi ei unohda roolia rauhanrakentajana. Suomen tulee jatkaa laajaan turvallisuuskäsitykseen ja ihmisoikeuksiin perustuvaa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaansa ja toimia aktiivisena rauhanvälittäjänä ja aseidenriisunnan edistäjänä maailmalla.

Kannatan edustaja Mustajärven tekemiä lausumia ja lain hylkäysesitystä, mutta totean samalla myös sen, että minusta on hienoa tässä salissa se, että meillä kansaedustajat kunnioittavat toisten ajatuksia, mielipiteitä, näkemyseroja. Kuitenkin meille kaikille yhteistä on Suomen puolustaminen ja Suomen pitäminen ulkona konflikteista, sodasta. Rauhantyö on meidän kaikkien yhteinen tehtävä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ledamot Adlercreutz.

15.34 Anders Adlercreutz r: Ärade talman! Yhdyn täysin tähän edustaja Hännisen lopukaneettiin. On mielestäni itsestäänselvää ja hyvä asia, että tästäkin asiasta voi olla eri mieltä ja että sallitaan erilaisia mielipiteitä. Kannattaa muistaa, miten nopeasti mielipiteet tässäkin asiassa vaihtuivat. Presidentinvaaleissa vuonna 18 ainoastaan RKP:n edustaja oli Natoon liittymisen kannalla, nyt tätä asiaa tukee iso enemmistö. Siitä huolimatta asiasta voi olla monta mieltä ja kaikilla on oikeus omaan näkemykseensä tässä.

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

No, mikä tilanne on tällä hetkellä? Odotamme Unkarin ja Turkin ratifiointeja. Toivomme, että ne tapahtuvat Suomen ja Ruotsin osalta samaan aikaan, koska se helpottaisi samaan aikaan liittymistä, mikä on Naton toiminnan, Suomen turvallisuuspolitiikan, Naton puolustussuunnittelun näkökulmasta huomattavasti parempi asia kuin se, että se tapahtuisi eri aikaan. No, yhtä kaikki, meidän omat mahdollisuudet vaikuttaa tähän eivät ole olemattomat mutta kuitenkin rajalliset.

Samaan aikaan on selvää, että Natoon liittyessämme me emme luovu oikeusvaltioperiaatteestamme, me nimenomaan haluamme Natoon siksi, että pidämme sitä arvokkaana, pidämme sitä puolustamisen arvoisena ja haluamme vahvistaa puolustustamme koalition kautta, jotta voisimme säilyttää oikeusvaltion täällä jatkossakin. Siinä mielessä en ajattele, että tämä kaventaisi meidän ulkopoliittista liikkumavaraa vaan pikemminkin laajentaa sitä. Kun olemme Naton jäseniä, niin yksi uhkatekijä on poissa, ja se antaa luonnollisesti myöskin enemmän liikkumatilaa.

No, mitä tapahtuu liittymisen jälkeen? Minkälainen Suomi, Nato-Suomi, on? On ollut keskustelua pysyvistä Nato-tukikohdista. Natoon liittymisen jälkeen jokainen varuskunta on pysyvä Nato-tukikohta. Ne ovat osa Natoa, suomalaiset varusmiehet ovat käytännössä osa Naton joukkoja. Siinä mielessä keskustelu on ehkä hieman erikoinen. No, tuleeko tänne ulkomaalaisia, ikään kuin pysyviä joukkoja? Se on sitten toinen kysymys, ja historian merkit viittaavat siihen, että tuskinpa on näin. Näin ei ole tapahtunut uusissa Nato-maissa useaan vuosikymmeneen. Se tuskin on Natonkaan mielestä mielekäästä. Suomen ja Ruotsin, ehkä etenkin Suomen, houkuttelevuus Naton näkökulmasta on nimenomaan se, että meillä on omat kyvykkyytemme. Meitä ei tarvitse normaalitiloissa tukea, mutta tietenkin kriisin sattuessa toivomme sitä ja tulemme sitä saamaan.

Toinen asia on tietenkin se, miten suhtaudumme... [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle — Jukka Gustafsson: Reippaat askeleet!]

Kyllä, kyllä. — ...puolustusmenojen tasoon. Tällä hetkellä olemme reippaasti kahden prosentin yläpuolella, mutta muutamassa vuodessa se uhkaa kääntyä alaspäin. Ja tässä julkisen talouden tilanteessa on tietenkin kaikilla puolueilla sitten syytä ottaa vakavasti ne puheet, joita tässäkin salissa nyt viime vuoden aikana on tehty. Eli pidetään se taso sen kahden prosentin yläpuolella — ei siksi, että se on Naton suositus, vaan siksi, että näemme nyt ihan toisella tavalla, mitä tarkoittaa se, kun on aseellisen hyökkäyksen kohteena, ja siksi kyvykkyyksistä on hyvä pitää kiinni.

Olemmeko olleet naiiveja tämän edessä? Varmaankin olemme olleet naiiveja. Ja ehkä etenkin näemme nyt, mitä se tarkoittaa turvallisuuspoliittisesta näkökulmasta, kun demokratiavajeeseen ei reagoida, kun sysätään demokratia-analyysit sivummalle ja ajatellaan, että yhteydenpitoa on kuitenkin hyvä pitää, kauppaa on hyvä käydä, keskinäisiä vuorovaikutussuhteita ja riippuvuussuhteita on järkevää rakentaa ilmeisestä demokratiavajeesta huolimatta. Kun näitä yhteyksiä rakentaa ja kun näitä siteitä vahvistaa demokratiavajeesta huolimatta, niin tulee luoneeksi itselleen myöskin turvallisuuspoliittisia haasteita, ja ne haasteet ovat laenneet Euroopassa tämän vuoden aikana.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mykkänen, olkaa hyvä.

15.39 Kai Mykkänen kok: Arvoisa puhemies! Käsillä on tämän eduskunnan selvästi tärkein yksittäinen päätös, historiallinen päätös. Tarkastelen tässä lyhyesti kolmea seikkaa:

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

Ensinnäkin tietysti on se suuri kysymys, että onko Suomen Nato-jäsenyydellä enemmän turvallisuuttamme vahvistava puoli vai riskejä lisäävä puoli. Minusta asia on sillä tavalla, että tässä maassa on jo pitkään lähdetty siitä, että todellisen sotilaallisen kriisin yhteydessä Suomi toimisi yhteistyössä länsimaiden kanssa. Siihen on luotu monenlaisia järjestelyitä, ja on lähdetty siitä, että näin sotilaallisen kriisin oloissa toimitaan. Ennen Ukrainan sodan, Venäjän hyökkäyssodan alkamista ajateltiin siten, että nykytilan kannalta on parempi, että emme ikään kuin heiluta venettä julkistamalla tai virallistamalla rauhan oloissa tätä sotilaallista liittoutumista. No, se maailma on nyt mennyt, kuten kaikki tiedämme: ne jännitteet ovat ikään kuin purkautuneet ja maskit on otettu kasvoilta. Tässä tilanteessa on selvästi tärkeämpää pystyä valmistautumaan, harjoittelemaan, rakentamaan yhteispuolustus-suunnitelmat, virallistaa salarakkaus läntisen liittouman kanssa, tehdä Suomesta Naton virallinen jäsen — vaikka Venäjä siitä toki omia johtopäätöksiään tekee, mutta niin se on tehnyt jo tästä vastakkainasettelun kärjistymisestä ilmeisen tätä seikkaa. Eli Nato-jäsenyys ehdottomasti vahvistaa Suomen turvallisuutta, ja on erittäin hyvä, että olemme nyt siinä pisteessä, että eduskunta on asiasta lopullisesti Suomen osalta päättämässä.

Toinen kysymys on sitten se, olisiko kuitenkin viisaampaa odottaa, jotta olisi todennäköisempää, että varmistamme, ettemme lipsahda Natoon ennen Ruotsin jäsenyyden toteutumista. Olemme toki kaikki yhtä mieltä siitä, että paras ratkaisu myös Suomelle olisi se, että Suomi ja Ruotsi samanaikaisesti tulevat Naton jäseniksi, ja meidän turvallisuuttamme vahvistaa se, että puolustus suunnittelua voidaan alusta lähtien tehdä niin, että Ruotsikin on Naton täysjäsen. Kuitenkin on otettava huomioon, että maailmassa tapahtuu tuntemattomia yllätyksiä. Kuinka moni olisi vuosi sitten nähnyt, että olemme tilanteessa, jossa ensinnäkin sekä Suomi että Ruotsi ovat hakeneet Nato-jäsenyyttä? Ja jos joku uskalsi sen ajatella jo vuosi sitten, niin sitä, että olisimme vuoden päästä tässä tilanteessa, että kaksi Naton jäsenmaata ylläpitää epävarmuutta uusien jäsenten liittymisestä, ei kukaan olisi etukäteen nähnyt. Myös seuraavan 12 kuukauden aikana voi tulla merkittäviä yllätyksiä. Asiat voivat mutkistua, ja tämä on minusta pääargumentti sille, että Suomen kannattaa omalta osaltaan tämä Nato-jäsenyys sopimus lopullisesti hyväksyä. Jos sitten asiat etenevät niin, että Suomi Naton jäseneksi tulee aikaisemmin kuin Ruotsi, niin se on kuitenkin parempi kuin minäkäänlaisen epävarmuuden ylläpitäminen, jossa emme olisi vielä täysjäseniä emmekä ehtisi sen mukaisia toimenpiteitä Suomen puolustuksessa yhdessä liittouman kanssa tehdä. Lopulta on myös Ruotsille parempi, että Suomi on mahdollisimman nopeasti Naton puolustus suunnittelussa aktiivisesti jo mukana, kun vaihtoehto on, että emme kumpikaan sitä olisi. Mutta tehdään tietysti kaikkemme, että molempien asia etenisi, ja ei tässä kannata vielä nuolaista ennen kuin tipahtaa toki myöskään Suomen jäsenyyden toteutumisen osalta.

Kolmas kysymys liittyy sitten siihen, tuleeko meidän tehdä jotain kansallisia varauksia Nato-jäsenyydelle tässä vaiheessa. Täällä salissa on nyt tehty muutamia lausumaehdotuksia, jotka siihen viittaavat, ja meidän lähtökohtamme kokoomuksessa on se, että ei tule tehdä varauksia. Meidän tulee olla aktiivinen Naton jäsen, joka rakentaa Natolle vahvaa puolustusta tällä maailmankolkalla. Mitä tulee osaamiskeskukseen, tukikohtiin, johtoportaisiin, niin minun mielestäni Suomelle olisi etu, jos Suomeen perustettaisiin Naton osaamiskeskus. Puolustukseen liittyen se voisi olla arktiseen sodankäyntiin tai Itämeren merelliseen sodankäyntiin liittyvä tai johonkin muuhun asiaan. Meidän etumme on, että mahdollisimman moni Nato-maan upseeri saa henkilökohtaista kokemusta Suomessa työkentelystä, ja ennen kaikkea, että Suomi on ja se nähdään vahvana Naton luottotoimijana.

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

Kun me nyt Natoon liitymme, niin eiköhän oteta siitä jäsenyydestä hyöty irti eikä ikään kuin pyritä pysymään siinä eteisen lähettävillä, kun joka tapauksessa täysjäseniä ollaan. Toivomme, että tällä periaatteella lähdetään jäsenyyttä eduskunnan vahvalla selkänojalla toimeenpanemaan ja tehdään Suomen turvallisuutta mahdollisimman paljon edistäviä ratkaisuja.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

15.45 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Meillä on toisessa käsittelyssä hallituksen esitys eduskunnalle Pohjois-Atlantin sopimuksen sekä Pohjois-Atlantin liiton, kansallisten edustajien ja kansainvälisen henkilöstön asemasta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä siihen liittyvä ulkoasiainvaliokunnan mietintö. Lyhyesti sanottuna kyse on Natosta. Liittymällä Pohjois-Atlantin sopimukseen Suomesta tulee liittokunnan jäsen.

Yksimielisessä mietinnössä valiokunta odotusten mukaisesti puoltaa sopimuksen hyväksymistä. Mietinnössä todetaan seuraavasti: ”Jäsenyyden merkittävin vaikutus Suomelle on se, että Suomi tulee osaksi Naton yhteistä puolustusta ja viidennen artiklan mukaisen turvatukuiden piiriin. Suomen puolustuksen ennaltaehkäisevä vaikutus on nykyistä huomattavasti suurempi, koska sen takana ovat koko liittokunnan suorituskyvyt.”

Arvoisa puhemies! Omalta osaltani täytyy todeta: Kuten monet muutkin edustajat, suhtauduin aikaisemmin kielteisesti Suomen Nato-jäsenyyteen. Monet käänsivät mielipiteensä heti, minä tein sen omasta mielestäni harkiten. Naton jäsenyydessä puolustuspoliittisen näkökulman lisäksi vaikuttivat omassa mielessäni ehkä jopa enemmän talouden näkymät, siis talouspoliittiset vaikutukset Suomen maakuvaan ja maarisktiin.

Puolustusvoimamme ja puolustuskykymme ovat hyvässä kunnossa, ja arvioinkin, että meillä on enemmän annettavaa kuin opittavaa Natolta. Oma arvioni on, että jos olisimme rauhan aikana 90-luvulla liittyneet Natoon ja Naton kollektiiviseen turvallisuuden tunteeseen, en usko, että puolustuskykymme olisi nykyisellä tasolla.

Hyvät kollegat! Nyt eduskunta vie Nato-sopimusten hyväksymisen osaltaan päätökseen ennen vaaleja. Näin prosessi etenee mahdollisimman nopeasti sen jälkeen, kun Turkki ja Unkari ratifioivat hakemuksen. Ensisijaisena tavoitteena on se, että Suomi ja Ruotsi liittyvät Natoon yhtä aikaa ja mahdollisimman nopeasti. Turkin suhtautuminen Ruotsin Nato-jäsenyyden suhteen on kuitenkin herättänyt kysymyksen siitä, tulisiko Suomen edetä liittoon etukäteen ilman Ruotsia. Tälle löytyikin nyt helmikuussa 23 selkeää kannatusta puolueiden keskuudessa, ja sen vastustus on vähäistä. Myös tuoreessa asiantuntijapuheenvuorossa on korostettu, että tarvittaessa Suomen on mentävä ensin.

Arvoisa puhemies! Tämä ei varmasti tullut yllätyksenä kaikille Ruotsin päättäjille. Nimittäin nostin tämän vaihtoehdon avoimesti pöydälle Suomen ja Ruotsin puolustusvaliokuntien tapaamisessa jo 8. marraskuuta 2022. Kerroin heille, että jos Suomi hyväksytään aiemmin, niin mielestäni emme voi sitoa omaa Nato-jäsenyyttämme siihen, että menemme yhdessä ja odotamme Ruotsia. Toivoin toki, että Suomi ja Ruotsi liittyisivät Natoon käsi kädessä. Mutta tässä on kaikki vielä mahdollista: ei ole mitään varmuutta, kenet ratifioidaan ensin. Toivon kuitenkin, että molemmat maat ovat pian Nato-jäseniä. Tämä vahvistaa Pohjolan yhteistyötä ja puolustusta.

Suomalaisten Nato-jäsenyyden kannatus on tutkimuksen mukaan koko ajan vahvistunut ja vankistunut. Taloustutkimuksen tammi—helmikuun vaihteessa 2023 tehdyn kyse-

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

lyn mukaan 82 prosenttia on sitä mieltä, että Suomen päätös liittyä Natoon on oikea. Kansalaisten kanta on siis muuttunut yhtä lailla kuin päättäjien.

Arvoisa puhemies! Venäjän epäonnistunut hyökkäys avasi Nato-jäsenyytemme uuden oven — siis tarkoitan sitä, että Venäjä epäonnistui siinä tavoitteessaan, että heillä oli jonkinlainen kuvitelma vallata Ukrainaa ja Ukrainan pääkaupunki muutamassa päivässä, mutta siinä he epäonnistuivat. Tämä avasi meidän Nato-jäsenyydelle uuden oven, ja minua itseäni silloin vuosi sitten askarrutti muutama asia, jotka nousivat esiin myös julkisessa keskustelussa ja kansalaisten parissa. Näihin kysymyksiin ja jopa huoliin on syytä vastata avoimesti.

Ensimmäinen asia, jota olen itse pitänyt esillä puolustusvaliokunnassa: Mielestäni suurin kysymys, mikä on liittynyt Natoon, on se, mitä ovat lähetettävät joukot. Mietinnössä huomautetaan tähän liittyen, että asevelvollisten, siis varusmiesten ja reserviläisten, osalta osallistuminen kansainvälisiin aputehtäviin perustuu aina vapaaehtoisuuteen. Tämä tarkoittaa myös sitä, että meidän sotilasvalaa ei mennä rukkaamaan. Sotilasvalassa vannotaan seuraavasti: ”Minä tahdon kaikkialla ja kaikissa tilanteissa, rauhan ja sodan aikana puolustaa isänmaani koskemattomuutta, sen laillista valtiojärjestystä sekä valtakunnan laillista esivaltaa.” Eli näihin Naton tehtäviin käytettäisiin ensisijaisesti sellaista Puolustusvoimien henkilöstöä, joka on vapaaehtoisesti sitoutunut Puolustusvoimien kansainväliseen toimintaan. Puolustusvoimien ammattihenkilöstöä kuitenkin voidaan tarvittaessa määrätä näihin tehtäviin.

Toinen asia on Naton ja sen muiden jäsenvaltioiden joukkojen saapuminen Suomen alueelle. Se perustuu aina Suomen nimenomaiseen pyyntöön tai suostumukseen.

Arvoisa puhemies! Edellisten lisäksi julkisuudessa palstatilaa saa keskustelu ydinaseista [Puhemies koputtaa] ja Suomen nykylainsäädännön suhtautumisesta niihin. Tähän aihepiiriin mietinnössä huomautetaan, että Suomen ja Naton välisissä neuvotteluissa ei ole tullut esiin seikkoja, jotka perustelisivat Suomen ydinräjähteisiin liittyvän lainsäädännön muuttamista. Itse en ydinaseita Suomeen halua sijoitettavan.

Lisäksi myös Ahvenanmaan asema on noussut esiin. Liittymiskeskusteluissa ei kuitenkaan mietinnön mukaan esitetty vastalauseita liittyen Ahvenanmaan kansainvälisoikeudelliseen asemaan. Itse toivoisin ahvenanmaalaisten suorittavan asepalveluksen kuten muutkin suomalaiset.

Arvoisa puhemies! — Luen tämän lyhyen lopun vielä. — Viimeinen mainitsemisen arvoinen huoli on liittynyt liittokunnan tuomiin kustannuksiin. Mietinnön arvion mukaan hinta vuositasolla tulee olemaan 70—100 miljoonaa euroa. Vaikka summa voi maallikosta tuntua isolta, on se lopulta saatuun hyötyyn nähden melko pieni. Vertailun vuoksi maamme puolustushallinnon määrärahoiksi esitettiin yli kuusi miljardia euroa vuoden 2023 budjettiin.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vielä sanoa, [Puhemies: Nyt totean, että aikataulua on ylitetty aivan liikaa!] että toivoisin, että Nato ottaisi myös roolia rauhan palauttamiseksi Ukrainan ja Venäjän välillä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Totean, että täällä on kymmeniä puheenvuoroja, ja jos jokainen ylittää minuutilla tai puolellatoista, niin se tarkoittaa sitä, että istunto pitkittyy niistä hirveästi ja ihmiset joutuvat odottamaan loppupäässä, eliikkä pysytään näissä ajoissa. — Edustaja Pirttilahti, olkaa hyvä.

15.54 **Arto Pirttilahti kesk:** Arvoisa puhemies! Suomalaiset tekivät nopeasti ja harkitusti ja ajassa päätöksen ja suunnanmuutoksen liittyä Pohjois-Atlantin puolustusliittoon. Tämän tapahtumaketjun jatkumona eduskunta teki viime keväänä päätöksen hakea Nato-jäsenyyttä. Kiitos eduskunnalle ja meidän hallituksellemme ja myös sitten meidän päämiehillemme erinomaisesta käsittelystä viime keväänä. Saatiin varmaan kaikki kansanedustajat riittävä tietopohja siitä, mikä on Nato ja mitä se tulee meille, Suomelle merkitsemään. Nato-jäsenyyden hakemisen puolella oli vahva enemmistö niin kansasta kuin myös täällä eduskunnassa.

Suomen ulkopoliitiikan suunnanmuutos tapahtui hetkessä ja suomalaisten tuella yksituumaisesti. Yksituumaisen ulkopoliitiikan yksituumainen käänös syntyi. Nyt käsitellään siten loppuun Pohjois-Atlantin sopimuksen ja Pohjois-Atlantin liiton, kansallisten edustajien ja kansainvälisen henkilöstön asemasta tehdyn sopimuksen käsittelyä, ja Nato-jäsenyydestä alkaa uusi aika Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa.

Suomi kulkee Natoa kohti päättäväisesti, kuten ulkoasiainvaliokunta toteaa Nato-jäsenyyden merkitsevän tärkeää perusratkaisun tekemistä Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta. Suomi tulee osaksi Naton yhteistä puolustusta ja viidennen artiklan mukaisen turvatakuiden piiriin. Suomen puolustuksen ennaltaehkäisevä vaikutus on nykyistä huomattavasti suurempi, koska sen takana ovat koko liittouman suorituskyvyt. Jos Suomea vastaan Naton jäsenenä kuitenkin kohdistettaisiin sotilaallista voimaa, Suomi puolustautuu liittokunnan tuella ennakkoon valmisteltujen harjoitusten, yhteisen puolustuksen järjestelyn mukaisesti. Vastaavasti Suomella on velvollisuus tukea muita hyökkäyksen kohteeksi joutuneita liittolaisia.

Nato-jäsenyys ei muuta Suomen keskeisimpänä ulkopoliittisena vaikutuskanavana ja Suomen tärkeimpänä turvallisuusyhteistyönä suhdetta EU:hun. Natoon liittyminen on Suomen merkittävin Euroopan unionin liittymisen jälkeen tehty ulko- ja turvallisuuspoliittinen ratkaisu, ja sillä on kauaskantoisia vaikutuksia Suomen asemaan. Naton jäsenvaltiot ottavat huomioon kuulumisen Natoon ja harjoittavat ulko- ja turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa siitä lähtökohdasta, että ne ovat Naton jäseniä. Liittymisellä on siten myös Suomen poliittista liikkumavaraa kaventavaa merkitystä. Nato-jäsenenä Suomi jatkaa aktiivista ja ennakoivaa diplomatiaa sekä globaalia vakautta edistävää ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, joka perustuu laajaan turvallisuuskäsitykseen.

Mielestäni ulkoasiainvaliokunnan mietintö on erittäin hyvä. On tietenkin itsestäänselvyys tässä asiassa, että Suomi vahvistaa omia puolustusvoimiaan, omaan asepalvelukseen ja maanpuolustuksen henkeen perustuvaa asepalvelusta, mutta on erinomainen asia tässä ajassa, että Suomi ei seurannut joidenkin Keski-Euroopan maiden ja Ruotsin esimerkkiä viime vuosikymmeninä ajaa alas omaa armeijaansa. Päinvastoin se taisi olla meille hyöty, saimme silloin panssarivaunuja ja muita tarvikkeita edullisesti ostaa. Eli Suomella on hyvä asema tällä hetkellä, ja voimme olla myös tukemassa Ukrainaa heidän hätänsä tilanteessa.

Joku sana vielä tästä taloudesta: Vuotuinen yhteisen Naton jäsenyys tulee maksamaan meille vuosittain noin 70—100 miljoonaa euroa, ja sitten on vielä Naton ohjeistusta, että materiaanhankintojen osuus puolustusbudjetista tulisi olla yli 20 prosenttia, ja se Suomessa näin onkin. Jäsenyyden myötä puolustusmenot laskevat nykyistä kattavamman Nato-laskukaavan mukaisesti laskemalla, tai kansallista budjetointia on kehitettävä jatkossakin, että kaikki Nato-jäsenyyden aiheuttamat kustannukset eri hallintoaloilla voidaan lukea mukaan tähän kahteen prosenttiin.

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

Tavoitteeseen: Nato-jäsenyys ei saa puolustusmenojen osalta heikentää Suomen budjettiprosessiin kuuluvia demokratia- eikä läpinäkyvyyden vaatimuksia. Tämä oli myös meidän, valtiovarainvaliokunnan, kannanotossa. Yhtenä asiana tähän positiiviseen seikkaan on vielä se, että Natolla on omia hankintoja noin 700 miljoonaa, ja näen siinä myös suomalaiselle teollisuudelle mahdollisuuksia olla mukana tässä yhteistyössä. Näen osaltani, että Natoon liittyminen on taloudellisesti ja toiminnallisesti ja tässä tilanteessa erittäin tärkeää. Venäjän hyökkäys Ukrainaan oli tosi raakalaismainen, ja se on vauhdittanut varmaan meidän prosessiamme, meidän mielialojamme, mutta me haemme nyt tällä hetkellä Natosta turvaa.

Kannatan huomiossa äänestyksessä liittymistä ja Nato-sopimuksen hyväksymistä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

15.59 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Olen todellakin niitä edustajia, jotka eivät ole kannattaneet Natoa aikaisemmin, ei ennen kuin tämä Venäjän hyökkäys Ukrainaan toteutui. Oma syyni ei ole niinkään ollut se, että olisin nähnyt Natoa uhkana niin, että oltaisiin puhuttu puolustuspoliittisista asioista, vaan oikeastaan oma kantani on koko ajan ollut lähinnä talouspoliittinen johtuen siitä, että kun en ole nähnyt syytä siihen, että oltaisiin Natoon kuuluttu, niin olen nähnyt, että turha on sitten myöskään ketään sillä asialla niin kauheasti kiusata, ja näin ollen olisi tehty tilanne, että olisi kärsitty idänkaupassa tämän Nato-jäsenyyden vuoksi. Idänkauppa tietysti on aika paljon pienentynyt siitä, mitä se on ollut, mutta näen kuitenkin asian niin, että siellä olisi ollut kuitenkin aika isot mahdollisuudet kaupankäynnin parantamiseen siinä kohtaa etenkin, jos siellä olisi lähestytty ajatuksena länttä kohti muutenkin, niin kuin jossain vaiheessa, pari—kolmekymmentä vuotta sitten, rupesi hetkittäin jopa näyttämään. Näin silloin, että meillä ei ole niin sanotusti Natoon selaista tarvetta — en nähnyt sotilaallista uhkaa enkä oikein muutakaan.

Loppujen lopuksi se, että olen tällä hetkellä Naton kannalla, ei edelleenkaan johdu siitä, että pelkäisin niin kauheasti sitä, että Venäjä Suomeen hyökkäisi. En tulkitse Ukrainaa ja Suomea samalle viivalle siinä nähden, miten politiikka Venäjällä menee, mutta tällainen uhka ja vaara kuitenkin todellisuudessa on. Mutta yksi syy, minkä takia kannatan Natoa, ovat edelleen talouspoliittiset syyt. Näen sen asian näin, että ulkomailla — etenkin tuolla vähän kauempana olevat maat, jotka saattaisivat haluta investoida Suomeen — ei olisi mitään järkeä heidän näkemyksensä kannalta investoida Suomeen, koska vaara on siinä, että... Kun ehkä nyt tälläkin hetkellä on Venäjällä olleita laitoksia, jotka ovat jääneet rajan toiselle puolelle, ja niitä ei voida hyödyntää, niin miksi kukaan ulkomaalainen investoija ottaisi riskiä ja siirtäisi tuotannon rajan tälle puolelle, jos ei se raja ole Nato-raja? Eli tilanne on se, että näen todella haasteelliseksi, että me voitaisiin uskotella etenkin kauempana oleville ulkomaalaisille investoijille sitä turvallisuudentunnetta, sitä, että meihin voi tänne investoida pelkäämättä sitä, että ne investoinnit valuvat hukkaan, kun jossain vaiheessa rajan yli tulisikin tänne porukkaa.

Tästä syystä en rehellisesti sanottuna oikein käsitä, minkä takia vasemmistoliittokin pelottelee tässä asiassa ihmisiä ydinaseilla. Kuitenkin rehellisesti sanottuna kaikesta niin sanotusti ammattilaisten datasta me tiedetään, että me tullaan itse päättämään, tuleeko tänne ydinaseita vai eikö tule. Me tullaan päättämään monista muistakin asioista. Ei meille tänne väkisin tehdä yhtään ainutta tukikohtaa tai mitään muutakaan vastaavaa. Kyllä löytyy niitä muita maita, minne ne tukikohdat voidaan ottaa, ja joku jopa haluaakin niitä.

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

Sen verran haluan vielä tässä itse asiassa edustaja Hänniselle mainita, että otitte hienosti puheeksi sen, miten hienoa on täällä olla eri mieltä, ja olen kanssanne samaa mieltä ja kaikesta sydäimestä haluaisin yhtyä teidän puheeseenne. Mutta harmittavasti olen niin usein kokenut olevani tuolla omassa pilttuussani tässä neljän vuoden aikana, kun olen ollut vähemmistöissä, ja sen, kuinka paljon siinä on saanut likapyykkiä kohdistuen meihin. Ja toivoisin niin, että pidettäisiin tämä linja muissakin keskusteluissa, että meillä saa olla eri mieltä ja kunnioitettaisiin erimielisyyttä. Meillä olisi paljon mukavampaa täällä jatkossakin. Katsotaan nyt, kuka tietysti täällä reilun kuukauden päästä enää tulee olemaankaan.

Sen verran mainitsen vielä kyllä Ruotsin asemasta, että kun on ollut puhetta siitä, liitytäänkö Ruotsin kanssa samaan aikaan vai ei, niin tilanne on se, että näen sen asian niin, että kyllä me jokainen joudutaan kuitenkin rehellisesti sanottuna vastaamaan siitä omasta toiminnastamme. Ja tilanne on se, että Ruotsin osalta on kuitenkin niin, että kun Suomi liittyy Natoon, niin Ruotsi on vähän suojassa siellä, ja kyllähän me kaikki tiedetään, että Ruotsi tulee kyllä perässä sinne Natoon. Ei voi niin käydä, ettei Ruotsi sinne liittyisi. Tiedetään ihan tasan tarkkaan, mikä on Ruotsin murhe tämän asian kanssa. Ja jos nyt tietystä maasta oleva johtaja haluaa vähän nokitella, niin antaa hänen nyt sitten vähän aikaa nokitella, mutta me tiedetään, että ei hän loppujen lopuksi pysty kauhean pitkään sitä nokitteluakaan tekemään.

Arvoisa puhemies! Vielä ihan lopuksi haluan sanoa sen verran, että edustaja Turtiainen kuuli tässä vähän aikaisemmin ja yritti saada luotua sellaista kuvaa, että täällä pelättäisiin Turtiaista. Voin alleviivata, että täällä ei kukaan pelkää Turtiaista, vaikka hänellä olisi maski ja hame päällään.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Autto.

16.05 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Hieno, historiallinen päivä saada olla käsittelemässä Suomen liittymistä Pohjois-Atlantin sopimukseen. Suomen kansa on ilmaissut vahvan tahtonsa liittyä Natoon. On suuri kunnia saada Suomen kansan edustajana olla tätä päätöstä nyt tekemässä. Natoon liittyminen ei ole ketään vastaan, vaan se on rauhan puolesta, se on sekä Suomen että koko Euroopan turvallisuuden lisäämiseksi. Siksi äänestän huomenna ”jaa”, kun Suomen Natoon liittymisestä päätetään.

Arvoisa puhemies! Vaikka pääsemme siis pian Naton turvatakuiden piiriin, meidän on jatkossakin pidettävä huolta omasta vahvasta, uskottavasta puolustuksestamme. On tärkeää, että Suomi jatkossakin ylläpitää omaa puolustustaan niiden periaatteiden pohjalta, joiden pohjalta aiemminkin on toimittu, että meillä on periaate koko maan puolustamisesta, joka pystytään parhaiten hoitamaan niin, että meillä on yleinen asevelvollisuus ja laajaan reserviin perustuvat iskukykyiset puolustusvoimat. Naton jäsenenä pääsemme nyt tekemään entistä syvempää yhteistyötä eri puolustushaarojen, eri aselajien koulutuksen ja harjoittelun osalta, ja uskon, että puolustusvoimistamme tulee näin entistä suorituskykyisemmät. Samaan aikaan voimme kyllä Natoon liittyen myös liittyessämme olla iloisia ja ylpeitä siitä, että moni Nato-maakin toivoo tällä hetkellä olevansa enemmän kuin Suomi. Oma puolustuskykymme on pidetty hyvällä ja korkealla tasolla, ja näin moni Euroopan maa myös tällä hetkellä toivoisi.

On totta, että tämä Suomen kansan sydänten kääntyminen Naton puoleen tapahtui historiallisessa ja surullisessa tilanteessa, jossa Venäjän imperialistinen politiikka on muuttunut rajuksi tuhoamissodaksi Ukrainassa. Sodan varjot Euroopan yltä saadaan haihdutettua

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

ainoastaan sillä, että tuemme Ukrainaa voittamaan, että tuemme Ukrainaa heidän oikeutetussa puolustustaistelussaan. Nato ei ole millään tavalla tämän sodan osapuoli, mutta ne kansakunnat, jotka ovat vapaasta tahdostaan liittyneet yhteen muodostaakseen Naton, ovat tietysti koko maailmassa rauhan ja kansakuntien itsemääräämisoikeuden airuita, ja meidän tulee yhdessä varmistaa, että Venäjän aggressio Euroopassa padotaan. Onkin Suomelta merkittävä teko ukrainalaisten puolesta, että liittymällä Natoon osoitamme myös Venäjälle, että emme pelkää, että terrorin edessä emme taivu ja että tällaista uhkaa, jonka he haluavat sotilaallisella aivan silmittömällä raakuudellaan Euroopalle asettaa, vapaa maailma ei pelkää.

Arvoisa puhemies! On todella tärkeää, että Suomi nyt saa tämän Nato-prosessinsa omalta osaltaan päätökseen. Huominen äänestys ja sitä seuraava lain vahvistaminen ja vielä sitten valtioneuvoston päätös lain voimaantulosta saattavat Suomen osalta liittymisprosessin loppuun. Näen niin, että sen jälkeen on Naton, Nato-maiden, käsissä, milloin Suomi sitten Natoon hyväksytään. Todella toivon, että sekä Suomi että tärkeä liittolaisemme ja kumppanimme Ruotsi tullaan hyväksymään Natoon tämän kevään aikana, mutta tämän hyväksymisprosessin eteneminen on tietysti Nato-maiden käsissä. Mikäli kävisi niin, että Suomi tullaan Natoon hyväksymään ennen Ruotsin jäsenyyttä, Suomi on aktiivinen puhumaan sen puolesta, että myös Ruotsi Natoon hyväksytään. Ja toki mikäli tilanne olisi toisinpäin, toivon todella samaa myös tulevalta Nato-liittolaisiltamme Ruotsissa, että he toimisivat Suomen jäsenyyden puolesta.

Arvoisa puhemies! Olen hyvin toiveikas, luottavainen sen suhteen, että heinäkuussa Naton Vilnan huippukokouksessa Suomen siniristilippu liehuu siellä muiden vapaiden kansakuntien, muiden länsimaiden kanssa samassa rivissä vapauden symbolina samalla tavalla kuin se tänään hienosti liehuu täällä Helsingin kattojen yllä Kalevalan päivänä suomalaisen kulttuurin kunniaksi.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Könttä.

16.11 Joonas Könttä kesk: Arvoisa herra puhemies! Meillä Suomen kansanedustajilla näillä valtiopäivillä on historialliset hetket käsissä. Tämä päätös on erittäin merkittävä koko kansakunnan kannalta Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, siis liittyä Naton jäseneksi. Tätä päätöstä on kunnia olla tekemässä, ja tätä tietenkin kannatan.

Olennaista Suomen puolustamisessa ennen, nyt ja jatkossa on vahva maanpuolustustahto, siis että me suomalaiset koemme Suomen niin hyväksi maaksi, sellaiseksi yhteiskunnaksi, että me haluamme tätä isänmaata puolustaa. Näin on ollut, ja näin tulee olla myös jatkossa. Suomessa on yksi Euroopan korkeimmista maanpuolustustahdoista, ja on edelleen, jatkossakin, tärkeää, että me huolehdimme siitä, että maanpuolustustahto säilyy korkealla tasolla, että siihen panostetaan, että kaikki kokevat olevansa maan puolustajia. Maanpuolustusvelvollisuus on perustuslaissa, ja siitä on pidettävä kiinni, että tätä velvollisuutta me suomalaiset myös noudatamme. Ylipäätään, kun puhutaan Suomen puolustamisesta, on yleinen asevelvollisuus aivan keskeisessä osassa, että meillä on laaja reservi, että koko maata puolustetaan, jokaista niemeä ja järveä, jokaista kaupunkia ja kylää. Tämän asevelvollisuuden kehittämisessä on ollut laajaa yhteistä parlamentaarista henkeä. Uudistamme järjestelmää siten, että meillä tulee toivottavasti jo seuraavalla vaalikaudella kutsunnat kaikille. Yritämme lisätä naisten osuutta asevelvollisuuden suorittaneiden parissa, ja sen lisäksi muun muassa siviilipalvelusta ollaan kehittämässä siihen suuntaan, että se

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

palvelee paremmin Suomen yhteiskuntaa erilaisissa kriiseissä. Pidän tärkeänä, että asevelvollisuuden uudistamista vakaasti jatketaan myös tulevaisuudessa, sillä jokaisella suomalaisella on oma roolinsa ja tehtävänsä, mikäli isänmaa tukea ja apua tarvitsee.

Puolustuksesta ja turvallisuudesta ei muutenkaan saa tinkiä. Meillä on historiassa valittavan huonoja esimerkkejä kaudelta 11—15, kun puolustuksesta leikattiin. Näitä virheitä ei saa toistaa, ja olen erittäin tyytyväinen siihen, että tällä eduskuntakaudella tämä hallitus opposition tuella, jo ennen Venäjän täysin brutaalista ja hyväksymätöntä sotaa Ukrainaan, nosti puolustuksen määrärahoja ja tätä turvallisuuteen panostamista on tällä kaudella tehty muutoinkin. Tällä linjalla pitää jatkaa, ja pidän äärettömän tärkeänä sitä, että Suomi pysyy tuossa Naton suosituksessa, että puolustusmääräraha on kaksi prosenttia bruttokansantuotteesta. Tämä täytyy myös seuraavan eduskunnan, seuraavan hallituksen huolehtia, että näin tulee olla. Meillä on Laivue-hankkeen ja Ilmavoimien uudistamishankkeen jälkeen Maavoimien vuoro, ja aina kun huolehditaan siitä, että meillä on iskukykyiset puolustusvoimat, hyvä kalusto, motivoitunut henkilöstö ja asevelvollisuusarmeija, niin silloin voimme kyllä nukkua yömmme rauhassa täällä jatkossakin. Tähän muuten myös Nato-jäsenyys auttaa: se lisää Suomen ja suomalaisten turvallisuutta, se vakauttaa Pohjolaa. Meidän on tärkeää tässä jäsenyyden realisoituessa puolustaa nimenomaan omaa roolia Pohjoismaana, Pohjolan turvallisuutta, ja tätä kautta Ruotsin jäsenyys yhdessä Suomen kanssa, yhteisymmärryksessä Suomen kanssa, on tärkeä lisä. Ruotsi tuo myös Suomelle puolustusvyöhytän, ja yhteispuolustus suunnitelma on Suomenkin puolustamisen kannalta tärkeä.

Pidän erittäin hyvänä tätä polkua, jonka olemme ottaneet, jossa vakaasti harkiten oppositio ja hallitus yhdessä koko valtion johdon johtamana on tätä Nato-prosessia vienyt eteenpäin vakaasti ja harkiten. Niin kuuluu ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa johtaa, ja siitä voin kansanedustajana olla äärettömän ylpeä, että huolimatta niistä arkipäiväisistä, joskus pienistäkin riidoista, joista me poliitikot tuppaamme riitelemään, niin kriisin keskellä, kun kysymys on oikeasti isoista asioista, jotka vaikuttavat tämän kansan tulevaisuuteen, me olemme löytäneet toisemme yhdessä yli hallitus—oppositio-rajojen, keskittyneet siihen, mikä on tärkeää, ja laittaneet nuo päivänpoliittiset, joskus vähän vähäpätöisetkin asiat sivuun.

Arvoisa puhemies! Nato-jäsenyyden myötä puolustusteollisuudelle avautuu myös uusia mahdollisuuksia. Olemme nyt huomanneet sen, että on ollut aivan oikein säilyttää kotimaista puolustusteollisuutta huoltovarmuuden näkökulmasta. Huoltovarmuuteen liittyvät tietysti myös oma energiantuotanto, ruuantuotanto, kriittinen infrastruktuuri, mutta puolustusteollisuudella on jäsenyyden toteutuessa erittäin isot mahdollisuudet myös laajentaa vientiä ja osoittaa se kotimaisen puolustusteollisuuden laatu, jonka uskon kelpaavan niin Nato-maille kuin laajemminkin maailmalle. Vaikka tämä taustasy on erittäin surullinen, siis Venäjän brutaalinen hyökkäys Ukrainaan, niin on totta, että puolustusteollisuus kotimaassa on tästä hyötynyt ja omassa kotimaakunnassani Keski-Suomessa, niin Laukaassa, Jämsässä kuin vaikkapa Karstulassa ja Jyväskylässäkin, puolustusteollisuuden tilauskirjat ovat täynnä ja työpaikat ovat lisääntyneet, kuten myös Puolustusvoimien puolella.

Puhemies! Ylipäätään Suomen kannalta on kysymys sitten siitä, millainen Nato-jäsen Suomesta syntyy tai muodostuu, miten suhtaudumme näihin tukikohtakysymyksiin tai esikuntakysymyksiin. Tästä on syytä olla keskustelua, ja vapaa keskustelu on se, jota minä puolustan. Nimenomaan haluan Suomen Nato-jäseneksi, jotta me voimme jatkossakin täällä keskustella vapaasti, ja on itseisarvo sekin, että on ihmisiä, jotka ovat eri mieltä toisensa kanssa, mutta näistä isosta kysymyksistä on hyvä olla ulko- ja turvallisuuspoliittinen

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

konsensus. On Suomen etu, että ulkopolitiikkaa johdetaan yhteistoiminnassa, ja silloin kun rajat ylittävät — siis oppositio—hallitus-rajat ylittäen, olivat hallituspuolueet ja oppositiopuolueet mitkä hyvänsä — teemme yhdessä ulko- ja turvallisuuspoliittisia valintoja, silloin tämä kansa pärjää parhaalla mahdollisella tavalla.

Vielä lopuksi haluan sanoa, että Nato-jäsenyys on isänmaan turva, ja tulen huomenna äänestämään Nato-jäsenyyden puolesta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kaleva, poissa. — Edustaja Kankaanniemi.

16.18 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Suomen liittyminen puolustusliitto Natoon on historiallinen päätös. Tärkeimpänä perusteena on isänmaamme sotilaallinen turvallisuus nyt ja tulevaisuudessa — ei siis ketään vastaan, vaan Suomen puolesta. Sopimus on kaksipuolinen: samalla, kun saamme lisää turvaa, sitoudumme antamaan panoksemme muiden samaan puolustusliittoon kuuluvien maiden turvallisuuden takaamiseen. Aika tulee näyttämään, minkälaisiin tilanteisiin joudumme.

Päätökset Natossa tehdään niin sanotulla konsensusperiaatteella. Suomella on vaikutusmahdollisuuksia, mutta realismia ei ole vastustaa toistuvasti enemmistön kannattamia päätöksiä. Näitä tilanteita ei ole syytä liioitella, mutta niistä ei myöskään ole syytä vaieta. Kansallisesta turvallisuudestamme joudumme maksamaan sekä taloudellisesti että ehkä myös poliittisesti. Toisaalta liitymme turvallisuuspoliittisesti siihen läntiseen viiteryhmään, johon kuulumme.

Arvoisa puhemies! Omasta puolustuksesta on jatkossakin tärkeää pitää huolta. Tähän Nato myös velvoittaa. Se merkitsee monenlaisia panostuksia. Näihin nyt liittyessämme sitoudumme ja olemme tietoisesti valmiita. Valtiojohtomme on pyrittävä huolehtimaan siitä, että myös muut Nato-maat huolehtivat osuudestaan, koska yhdessä olemme vahvoja. Monien muiden maiden osalta on paljon toivomisen varaa.

Kuluneen vuoden aikana keskustelu Suomessa on pyörinyt vahvasti ja perustellusti Nato-jäsenyydessä. Tulevalla vaalikaudella on kansallinen huoltovarmuutemme nostettava keskeiseksi teemaksi ja toimenpiteiden kohteeksi taloudellisesti ahtaissakin oloissa. Se on tärkeää kokonaisturvallisuutemme kannalta.

Arvoisa puhemies! Suomen kansa on erilaisissa kyselyissä antanut laajan tukensa tälle hankkeelle. Tasavallan presidentti, hallitus ja eduskunta — erityisesti eduskunnan puhemies — ovat toimineet asiantuntijoita kuullen hyvässä yhteistyössä ja yhteisymmärryksessä Ruotsin kanssa. Ulkoasiainvaliokunta, jonka työskentelyyn sain osallistua varajäsenenä, teki huolellista ja perusteellista työtä laatiessaan mietinnön, joka on yksimielinen ja jossa se esittää Suomen liittymissopimuksen hyväksymistä.

On murheellista, että olemme joutuneet kokemaan ja näkemään Ukrainan kansan valtaavan hädän ja kärsimyksen. Se herätti meidät kaikki uuteen todellisuuteen, jossa nyt olemme. Tämän joutuvat tunnustamaan nekin, jotka ajattelevat liittoutumisesta toisin. Erilaisia näkemyksiä on kuitenkin syytä sinänsä arvostaa.

Arvoisa puhemies! Koen, että tämä päätös on rauhantyötä, johon meidän on aina panostettava. Näillä ajatuksilla tuen päätösehdotusta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Niikko poissa, edustaja Kopra poissa, edustaja Kiljunen Kimmo poissa. — Edustaja Torniainen.

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

16.22 **Ari Torniainen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tämän eduskuntakauden aikana olemme eläneet täysin poikkeuksellisia aikoja, lähes tämän koko eduskuntakauden. Kun eduskuntakausi alkoi, niin koronapandemia tuli myöskin Suomeen ja koko maailmaan. Olemme myöskin koronapandemiasta kärsineet, ja sen seurauksia edelleen on ilmassa.

Venäjän raaka hyökkäyssota Ukrainaan mullisti maailman. Se on vaikuttanut myöskin meidän työhömmä täällä eduskunnassa erittäin paljon, ja nyt olemme olleet prosessissa, jossa Suomi on liittymässä Natoon. Ja liittyen siihen prosessiin, miten se täällä eduskunnassa on käyty, kiitos eduskunnan puhemiehelle siitä työstä, kiitos ministereille, kiitos tasavallan presidentille ja kiitos kaikille virkamiehille ja kiitos kaikille kollegoille siitä lähes yksituumaisuudesta, miten sitä prosessia on viety eteenpäin. Nyt olemme omalta osaltamme loppumetreillä tässä prosessissa.

Naton tärkein tehtävä on taata jäsenvaltioidensa turvallisuus poliittisin ja sotilaallisin keinoin. Kuten ulkoasiainvaliokunta toteaa, Nato-jäsenyys merkitsee tärkeän perusratkaisun tekemistä Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta. Jäsenyyden merkittävin vaikutus Suomelle on se, että Suomi tulee osaksi Naton yhteistä puolustusta ja 5 artiklan mukaisten turvatakuiden piiriin. Suomen puolustuksen ennaltaehkäisevä vaikutus on nykyistä huomattavasti suurempi, koska sen takana ovat koko liittokunnan suorituskyvyt. Natolla on varmasti paljon annettavaa Suomelle, mutta tosiasia on myös, että Suomella on paljon annettavaa Natolle, ja uskon, että tulevat vuodet tulevat myöskin osoittamaan Suomen tärkeän merkityksen Natolle.

Natoon liittyminen on Suomen merkittävin Euroopan unioniin liittymisen jälkeen tehty ulko- ja turvallisuuspoliittinen ratkaisu, ja sillä on kauaskantoisia vaikutuksia Suomen asemaan myös tulevaisuudessa. Olemme siis tekemässä täällä äärettömän tärkeää ja kauaskantoista ratkaisua. Kun toivottavasti Suomi erittäin nopeasti on Naton täysjäsen, niin Naton jäsenenä Suomi jatkaa aktiivista ja ennakoivaa diplomatiaa sekä globaalia vakautta edistävää ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, joka myöskin perustuu laajaan turvallisuuskäsitukseen.

Arvoisa puhemies! Suomessa on ollut ja on edelleen erittäin vahva maanpuolustustahto, ja itse vilpittömästi uskon, että se maanpuolustustahto jatkuu myös vahvana Natoon liittymisen jälkeenkin. Olisi erittäin toivottavaa, että Suomi ja Ruotsi hyväksyttäisiin Naton jäseniksi samanaikaisesti, mutta on kuitenkin tärkeää, että nimenomaan tämä eduskunta vie nyt tämän prosessin omalta osaltaan maaliin asti siihen pisteeseen, että Suomi voidaan hyväksyä Naton jäseneksi ja nämä sopimukset huomenna, toivottavasti mahdollisimman laajalla yhteisymmärryksellä, hyväksytään täällä eduskunnassa. Itse vilpittömästi toivon, että eduskunta on mahdollisimman runsaslukaisesti paikalla äänestämässä liittymisen puolesta, sopimusten hyväksymisen puolesta. Itse kannatan Nato-sopimuksen hyväksymistä ja toivon, että mahdollisimman monet kollegat ovat samalla kannalla.

Arvoisa puhemies! Kannatan sopimusten hyväksymistä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kalmari, poissa. — Edustaja Myllykoski. [Jari Myllykoski: Käykö paikalta?] — Sopii, koko puheenvuoro.

16.28 **Jari Myllykoski vas:** Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Itse kannatan Nato-sopimusta sinällään siinä muodossa kuin se on annettu, koska olen sen puolesta äänestänyt. Minulle on vaan todella hankalaa demokratian nimissä olla kannattamassa sitä, että tämä eduskunta hyväksyy sopimuksen. Tämä eduskunta on tekemässä päätöstä, jonka mahdol-

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

lisesti seuraavan eduskunnan on otettava vastaan meidän päätökseenä. Se saattaa pahimmillaan tarkoittaa sitä, että nykyinen presidentti ei ole enää sitä hyväksymässä, tekemässä sitä päätöstä, vaan seuraava. Emme voi tietää. Kuten keskustelussa liittymisestä toin esille, me emme päättä meidän liittymisestämme. Siinä vaiheessa totesin, että emme voi sitä sopia ja päättää, koska Turkki tai joku muu voi tehdä päätökset meidän puolestamme liittymisajan kohdasta. Tämä ajankohdan ristiriitaisuus ei ole minun mielestäni demokratian kannalta sellaista, mitä haluaisin, että tehdään. Itsessään liittymissopimusta en vastusta, mutta tämä menettely ei ole minulle ja minun demokratiakäsitykselleni se oikea tapa hoitaa näitä asioita.

Haluan puheenvuorossani myös nostaa esille edustaja Mäenpään tuomat seikat henkilöstön käytöstä mahdollisesti liittymisen jälkeen, jotka ovat varteenotettavia. Täytyy myös ymmärtää se seikka, onko meillä ammattisotilaat ja vakituinen palvelusväki vai onko meillä asevelvolliset ja sitten meidän reservi kuinka käytettävissä Nato-joukkojen kanssa. Hyviä asioita keskustella.

Ja en ole ollenkaan pahoillani, että edustaja Mustajärvi on nostanut esille keskeisiä asioita omassa lausumassaan: ”Eduskunta edellyttää, että Suomi ilmoittaa, ettei se salli missään olosuhteissa ydinaseiden sijoittamista Suomeen eikä sen maa-alueita, ilmatilaa tai meri-alueita käytettävän ydinaseiden kuljetukseen tai läpikulkuun.” Meillä lainsäädäntö ydinaseiden kannalta on toki jo tällä hetkellä ehdoton ja kielteinen, mutta näkisin näin suomalaisena, kun meille nyt kuitenkin rauhan asia ja ydinaseet ovat olleet keskeinen ja kansakunnalle hyvinkin yksimielinen näkemys, että voisimme nähdä ennakkoehtoja, joita voisimme asettaa tässä kohtaa tervetulleiksi.

Arvoisa puhemies! Me olemme tekemässä päätöstä, ja huomenna oletettavasti en äänestä vastaan enkä puolesta, vaan äänestän tyhjää, koska minulle tämä jättää niin suuren demokratiavajeen, että en pysty yhtymään tässä äänestyksessä nyt tehtävään päätökseen, jolla sidotaan tulevien eduskuntien ja mahdollisesti tulevan presidentinkin kädet.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Marttinen.

16.32 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Olemme tekemässä nyt erittäin suurta päätöstä, tämän vaalikauden suurinta, mutta myös historiallista päätöstä.

Herra puhemies! Edustan tässä talossa ja salissa sitä nuorempaa joukkoa kansanedustajia. Olen syntynyt ja elänyt Suomessa, joka on kuulunut Euroopan unioniin. Muistan, miten Suomi otti käyttöön eurot, mitkä hyödyt EU:n sisämarkkinoista meille on tullut. Tämä koko läntinen yhteisö on ollut omalle sukupolvelle täysin erottamaton osa myös sitä, miten olemme nähneet Suomen aseman tässä läntisessä yhteisössä.

Mutta yksi asia, herra puhemies, on puuttunut meidän ympäriltämme, joka taas vastaavasti muilla läntisillä mailla on ollut, ja se on se, että me emme ole olleet puolustusliitto Naton täysivaltaisia jäseniä, kuten niin monet muut läntisen Euroopan maat ovat.

Ja vastaavasti, herra puhemies, kun nyt tässä hetkessä olemme ottamassa sitä viimeistä askelta, joka toivottavasti turvaa pitkälle tulevaisuuteen pysyvällä tavalla Suomen turvallisuustilanteen, niin onhan tämä erittäin historiallinen asia. En todella olisi kuvitellut, kun 2019 aloitin työni kansanedustajana, että tämän kauden aikana oltaisiin tässä pisteessä.

Herra puhemies! Kannatan tosiaan Suomen liittymistä puolustusliitto Naton jäseneksi ja äänestän huomenna tämän mukaisesti salin äänestyksessä. Suomi tulee liittymään Naton täysivaltaiseksi jäseneksi kaikkine oikeuksineen ja velvollisuuksineen. Ja kuten totesin ai-

kaisemmin, jäsenyys merkitsee meille yhä vahvempaa läntistä liittoutumista, yhä vahvempaa turvallisuuspoliittista asemaa — sitä, että kaikissa tilanteissa voimme luottaa siihen, että me saamme apua, jos me apua tarvitsemme, ja vastaavasti myös toisinpäin, että me annamme apua meidän kumppaneillemme Natossa, jotka sitä apua meiltä tarvitsevat.

Kuten on käynyt ilmi, monet meidän kumppanimme eri maista, monien maiden päättäjät ovat sanoneet myös julkisuuteen suoraan sen, että he näkevät, että Suomi lisää koko Naton turvallisuutta jäsenyytensä kautta, ja itse ajattelen myös näin. Me olemme pitäneet huolta omasta uskottavasta maanpuolustuksestamme. Meidän yleinen asevelvollisuutemme, meidän järjestelmämme on hyvin poikkeuksellinen, voi sanoa näin, verrattuna moneen muuhun Nato-maan järjestelmään. Nyt samaan aikaan Rauman telakalla rakennetaan uusia Merivoimien monitoimikorvetteja, uudet hävittäjähankinnat ovat menossa, me olemme lisänneet yhteisillä päätöksillä merkittävästi Puolustusvoimien rahoitusta, kertausharjoitusvuorokausien määrää on lisätty, materiaalihankintojen määrää on lisätty. Meidän perustamme on hyvässä kunnossa. Nyt on enää kyse siitä, että otamme yhdessä sen viimeisen askeleen eteenpäin, mikä tässä mielessä on välttämätöntä.

Herra puhemies! Loppuun: Minusta tämä kausi ja se prosessi, miten olemme päätyneet tähän pisteeseen, on näyttänyt hienolla tavalla, miten vahva demokratia Suomi on, miten nopeasti kuitenkin puolueet yhdessä pystyvät tässä salissa vaikean tilanteen edessä — kun me näimme, miten merkittäväällä tavalla Suomen ja koko Euroopan turvallisuuspoliittinen ympäristö ja tilanne on muuttunut — yhdessä harkitsemaan, toisiamme kuuntelemaan ja hakemaan sellaista ratkaisua, joka parhaalla mahdollisella tavalla turvaa isänmaamme turvallisuuden ja hyvinvoinnin tulevaisuudessa. Luulenpa, että siitä prosessista ja siitä yhteisestä työstä jää kyllä myös paljon kerrottavaa ja myös tutkittavaa tuleville sukupolville, kun sen aika joskus on. Tältä pohjalta on erittäin hyvä tehdä tätä päätöstä, ja uskon kyllä, että tämä näyttää myös kaikille meidän kumppaneillemme maailmalla, että me todella haluamme ja olemme valmiita yhdessä tekemään tässä salissa töitä isänmaamme turvallisuuden mutta koko tämän puolustusliiton turvallisuuden hyväksi.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kilpi poissa. — Edustaja Ronkainen.

16.37 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Aluksi haluan kiittää tasavallan presidenttiä sekä hallitusta ja erityisesti sen keskeisiä ministereitä, eli pääministeriä ja ulkoministeriä ja puolustusministeriä, Nato-prosessin läpiviennistä. Samoin haluan kiittää ulkoasiainvaliokuntaa ja sitä tässä tiukassa paikassa johtanutta puheenjohtaja Jussi Halla-ahoa tästä mietinnöstä ja siitä huolellisesta työstä, miten prosessi hoidettiin.

Nato-jäsenyys ei poista asevelvollisuusjärjestelmäämme. Olemme edelleen ensisijaisesti vastuussa Suomen puolustamisesta. Maanpuolustustahto syntyy siitä, ja sitä on syytä vaalia.

Arvoisa puhemies! Tänään täällä on puhuttu jonkun verran ydinaseista. Yhtäkään ydinasetta ei kuitenkaan maailmasta vähennetä sillä, että Suomi jää ulos Natosta — ei yhtäkään. Sen sijaan Suomi olisi samassa asemassa nyt sotaa käyvän Ukrainan kanssa, joka ei nauti puolustusliiton jäsenyydestä ja sen mukana tulevasta ydinasepelotteesta. Nyt tuo pelote on ainoastaan yksipuolisesti Venäjällä. Putinin puheesta on käynyt selväksi, että mitkään sen naapurivaltiot eivät ole turvassa Venäjän laajenemispyrkimyksiltä. Ainoa mahdollisuus estää nuo pyrkimykset on muodostaa niin vahva sotilaallinen pelote, että Venäjän ei ole sitä mahdollista haastaa. Pienten valtioiden, kuten Suomen, tapauksessa se tar-

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

koittaa liittoutumista muiden valtioiden kanssa. Nato on puolustusliitosta uskottavin ja tarjoaa myös oman ydinasepelotteen. Kuitenkaan ydinaseita tai edes Naton kiinteitä tukikohtia tullaan tuskin Suomen maaperälle tarjoamaan. Se on maantieteellisesti ja strategisesti erittäin kyseenalaista.

Nato-prosessissa Suomi on viisaasti ilmoittanut, että se ei aseta jäsenyydelle ennakkoehtoja vaan on mukana puolustussuunnittelussa kokonaisuudessaan ja ilman varauksia. Me emme vielä tiedä, millainen Nato-maa Suomi tulee olemaan — Naton puolustussuunnitelu ratkaisee sen aikanaan. Sen me kuitenkin tiedämme, että Suomi on Natolle turvallisuuden tuottaja, ei kuluttaja.

Arvoisa puhemies! Suomi ja Ruotsi etenevät Nato-prosessissa yhdessä, mutta eivät välttämättä käsi kädessä. Tavoitteena on samanaikainen liittyminen, mutta lopulta Suomi on vastuussa omista päätöksistään. Suomen Nato-päätös syntyi tosiasiallisesti jo ennen kuin Ruotsissa oli edes varmuutta jäsenyyden hakemisesta. Tärkeintä on se, että Suomessa jäsenyyden eteen työ on tehty, ja toivomme, että prosessi kokonaisuudessaan menee pikaisesti maaliin. Meidän tehtävämme on viime kädessä turvata Suomen tulevaisuus, ja me olemme siitä vastuussa. Tästä syystä kannatan, että asia tulee hyväksytyksi huomisen äänestyksen jälkeen. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kinnunen Jari.

16.41 Jari Kinnunen kok: Arvoisa herra puhemies! Veteraanin iltahuudon ensimmäinen säkeistö päättyy: ”Lapset ja lastemme lapset / teidän nyt vuoronne on.”

Olen kiitollinen siitä, että olen saanut olla mukana maamme yhden tärkeimmän puolustussopimuksen hyväksymisprosessissa. Me olemme nyt osaltamme puolustamassa maamme itsenäisyyttä — emme miekalla, vaan kynällä. Nato on meille turvallisuusratkaisu. Venäjä saa katsoa peiliin. Heidän johtonsa on ystävällisyyttä näytellen valmistellut Neuvostoliiton rajojen ja etupiirin palauttamista. Meillä ei ole syytä eikä mitään halua turvautua aseisiin hyökkäystarkoituksessa. Mutta mikäli tätä maata pitää puolustaa, niin uskon täysin siihen, että maanpuolustustahtoa riittää. Puolustussuunnitelmat ovat valmiina, ja Puolustusvoimiemme kalusto on kunnossa.

Toivon, että rauha koittaa Eurooppaan mahdollisimman pian. Sitä ei kuitenkaan saada ennen kuin Venäjä poistuu Ukrainasta. Sitä ei saavuteta ilman, että Venäjä suorittaa sotakorvaukset Ukrainalle ja toimittaa järkyttäviin sotarikoksiin ja ihmisyyttä vastaan tehtyihin rikoksiin syyllistyneet vastaamaan teoistaan.

Arvoisa puhemies! Maamme kokonaisturvallisuuskonsepti on ainutlaatuinen. Siihen käydään tutustumassa ulkomaita myöten. Nyt kokonaisturvallisuutta kuvaava timantti saa ulkoisen turvallisuuden sektorille aivan välttämättömän vahvistuksen: Naton. Haluan kuitenkin muistuttaa, että kokonaisturvallisuuden timanttia ei voi keskinäisriippuvuuksista johtuen vahvistaa hiomalla vain timantin yhtä kylkeä. Kaikkia sektoreita tulee vahvistaa yhtä lailla. Ilman sisäistä turvallisuutta ei ulkoinen turvallisuus ole riittävä tae turvallisuudellemme. On siis syytä vahvistaa timanttia niin, että siitä muotoutuu timantin kaunein muoto, briljantti.

Natossakin Suomen tulee ensisijaisesti edistää rauhaa. Suomalainen kriisinhallintaosaaminen on huippuluokkaa maailmankin mittakaavassa. Tätä osaamista, tietämystä sekä sovittelemisen kykyä ja taitoa toivon Suomen edustajien vievän Natoon. Huomenna äänestämme Naton perussopimuksen hyväksymisestä ja voimaansaattamisesta. Minä tulen äänestä-

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

mään sen puolesta toivoen, että lapseni ja lasteni lapset säästyvät Venäjän tarjoamilta sodan kauhuilta eikä heidän vuoronsa tarttua aseisiin tätä maata puolustaakseen koita koskaan. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sjöblom.

16.44 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Nyt on aika saattaa eduskunnan osalta jäsenyysprosessi loppuun ja ottaa tämä tärkeä askel kohti Nato-jäsenyyttä. Tämä päätös tulee olemaan historiallinen ratkaisu ja turvallisuuspoliittisesti erittäin merkittävä: näin pystymme takaamaan Suomelle turvallisen tulevaisuuden. Meillä on hyvä oma puolustuskyyky, ja Natoon liittyminen vahvistaa sitä entisestään.

Kuten olemme nähneet, Venäjä käynnisti vuosi sitten aggressiivisen ja julman hyökkäyssodan Ukrainaan. Ne asiat, mitkä Ukrainassa ovat tapahtuneet, ovat käsittämättömiä sotarikoksia, käsittämätöntä pahuutta ihmisyyttä vastaan. Nato-maat ja Euroopan unioni ovat auttaneet ja tukeneet Ukrainaa, ja se on osoitus siitä, miten Nato-maat ja EU ovat valmiita puolustamaan ja auttamaan ja tavoittelemaan rauhaa. Natoon liittyminen onkin rauhan ele. Se on osoitus siitä, että me kannatamme ja haluamme tulevaisuuden, joka on turvallinen, rauhallinen ja ennakoitava. Nato on puolustusliitto, ja meillä on yhteiset päämäärät: vaupaus, turvallisuus ja rauha.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Gustafsson.

16.46 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Katson kuuluvani niin sanottuihin suuriin ikäluokkiin. Minulla on henkilökohtainen muistijälki ja kokemus Unkarin kansannoususta vuodelta 1956, jolloin muistan sen pelon, joka lapseen tarttui seurattuani uutisia ja vanhempieni käymiä keskusteluja. Sitten 1968 olin jo vähän varttuneempi nuorukainen. Osallistuin Turun taidemuseon mäellä mielenosoituksiin, kun neuvostopanssarit menivät tukahduttamaan Prahan kevään 1968. Se kuvasi sen ajan Neuvostoliiton röyhkeyttä ja tappaa polkea ihmisoikeuksia.

Halusin sanoa tämän asian sen takia tässä ääneen, että olen suoraan sanoen myöskin miettinyt sitä, että jollei meillä nyt olisi tätä Nato-hakemusta, Nato-prosessia päällä ja käytännössä varmuutta siitä, että me Natoon liitymme jollakin aikataululla, niin voisin kyllä ajatella, että meillä ei yksin lasten piirissä vaan laajemminkin yhteiskunnassa olisi huolestuneisuutta, ehkä pelkoakin, ja varmaan sitä olisi aiheellisestikin.

Arvoisa puhemies! Mehän elämme nyt aikaa ja hetkiä, joita emme olisi uskoneet tapahtuvan. Putinin aloittama sota muuttaa koko Eurooppaa ja maailmaa tavalla, jossa kaikki turvallisuusrakenteet ja säännöt lyödään pirstaleiksi. Luottamus Venäjään ei palaa vuosikymmeniin. Valitettavasti Venäjällä on elänyt ja elää edelleen syvällä suurvalta- ja etupiirijattelu, joka koskee myös Suomea, vaikka monet meistä olivat toiseen ajatukseen jo tuudittautuneet.

Arvoisa puhemies! On kiistatta alkanut Euroopassa ja laajemminkin uusi aikakausi, jonka koko olemusta ei vielä edes näy eikä tiedetä. Tässä tilanteessa olemme nyt siis tekemässä historiallista päätöstä. Olen seurannut käytännössä koko keskustelun varsin vakavalla mielellä ja vakavalla mielialalla, koska päätös, joka huomenna tehdään, on suuri ja merkittävä. Minusta on ollut hienoa kuulla monissa puheenvuoroissa se painotus, joka meidän Nato-jäsenyyteen liittyy, että me haemme sieltä Nato-jäsenyydestä puolustuksellista tur-

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

vaa, emme hyökkäyksellistä roolia. Samalla itse näen vahvasti sen, että Nato-jäsenyys on vahvistamassa suoraan ja välillisesti rauhaa ja demokratiaa Euroopassa, välillisesti laajemminkin maailmalla.

Arvoisa puhemies! Sormeni ei yhtään vapise, kun huomenna äänestän Natoon liittymisen puolesta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Antikainen.

16.50 **Sanna Antikainen ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Kaikki suomalaiset ovat valitettavasti joutuneet lukemaan Venäjän armeijan sotarikoksista Ukrainassa. On kuitenkin huomattava se asia, ettei tämä ole millään lailla uutta tämän kyseisen maan armeijalta. Siksipä haluaisin aloittaa oman puheeni lukemalla erään runon vuodelta 1717. Tämän on kirjoittanut Ylivieskan kappalainen Gabriel Calamnius, joka joutui isonvihan aikana venäläisten vangitsemaksi ja joutui sitten kärsimään kolmesta viikkoa vangittuna Turussa. Löysin tämän koskettavan runon sattumalta, kun tein sukututkimusta ja huomasin, että tämä kyseinen Gabriel Calamnius on oma seitsemäs isoenoni, mutta haluan lukea tämän runon teille siksi, että tämä kuvaa sitä, millainen Venäjän armeija on ollut, on nyt ja tulee valitettavasti olemaan myös jatkossa.

Runon nimi on ”Siitä suuresta surkeudesta, joka oli Suomessa v. 1714 ja 1715”, kirjoittanut Gabriel Calamnius: ”Muukalainen muulta maalta / Venäjältä vierahalta / meillä maalla matkustaissa / tuimuudella tultuansa / söi siat sikiöinensä / karitsat kapehinensa / kanat kaikki karisteli / kukonpojat kuristeli / löysi lehmät, löysi leivät / hävitteli härkälaumat / veipä hevot heinikoista / varsoinensa vainioista / pani kaikki kartanoissa / peri puulle puhatahalla. // Lapsi parat laattialta / imeväiset istualta / pojat äitin polven päältä / piiat pienet tuolta täältä / otti oi! oi! orjiksensa / ainoisiksi aljoiksensa; / vaimot vallitsi väkisin / kauniimmat kaiketikkin / sydämmellä surkialla / miesten mielellä pahalla. / Vanhimmaiset valkiahän / pani pahoin paistumahan / kädet köytti kiintiästi / kapaloitsi kalvosista / seljän päälle singotteli / piiskallansa pingotteli / kysyi: kussa kukkarosi / hohtavaiset hopiasi / kussa kullat kirkkahimmat / kalut kussa kallihimmat / kussa kaikki kattilasi / kussa tiskisi tinaiset / kussa punainen pukusi / varsin juhlavaattehesi! — / Veden vääntääpi verisen / selkiöistä silmistäni / hi’en hiuksista hioopi / poskipäästä pusertaapi / muistuessi mieleheni / vihollinen venäläinen / kuinka muodolla monella / vaati aina vaivaisilta tavarata taipumatta / omaisuutta ostamatta. / Mikä virkoi vihdoon siitä, / mikä kuoli kurjan lailla! — // Korvessa oli kotomme / maantiellä majasijamme. / Kirkkotiemme kivistöllä / metsän petojen pesillä / karhut kanssakumppanimme / pyry päiväpaistehemme. / Ei mieli mesiä tehnyt / kylki kuuta kasvattanut / pahan pakkaisen käsissä / kovan ilman kouratessa / pahimmissa päivissämme / hengen hädässä helteheissä; / moni heitti henkensäkin / vaipui poijes varvikohon / kuoli korpehen kovahan / kankahalle kaatui maahan. / Ruoka oli ruumenista / puista purtava kovista / oljesta oma osamme / petäjästä pellon siemen / karvas leipä lehdiköltä / mämmi männystä mäeltä / suosta suolat, suurusjauhot / varsin vehoista valitut / vesi sääty särpimeksi / sinukka sianlihaksi! / Sudet viimein suostuit meihin / pyysit päällemme poloisten / monta pientä pehmokaista / vaivaista vaeltavaista / söivät lasta laitumella / täytit täyten miesten päälle. / Viisi muuta vitsausta / joit’ en saattane sanoa / oli meillä orpanoilla / kovan Herran koston alla. // Auta ainoinen Jumala / päästä päivistä pahoista!”

Pahoittelen sitä, etten ole kovin hyvä runonkertoja, mutta tämä runo kertoi siitä, millaista oli elää Suomessa isonvihan aikana. — Kiitos, arvoisa herra puhemies.

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Autto.

16.56 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tässä on ollut todella hyvää ja tärkeää keskustelua tämän vaalikauden suurimmasta yksittäisestä päätöksestä. Vielä muutama näkökulma, jotka tuossa ensimmäisessä puheenvuorossa jäivät käymättä läpi:

Tosiaan suuri kiitos ennen kaikkea Suomen kansalle, joka vahvan tahtonsa on ilmaissut varmasti meille kaikille kansanedustajille mutta myös kaikkien mielipidetiedustelujen kautta, joita on tehty. Kyllä kansa on lähes yksimielistä siitä tarpeesta, joka meidän turvallisuutemme lujittamiseksi ja rauhan puolustamiseksi Euroopassa on, ja siihen tarpeeseen parhaiten vastaamme sillä, että liitymme nyt Naton jäseniksi. Kiitos tosiaan tasavallan presidentille ja maan hallitukselle ja kiitos kansanedustajakollegoille siitä työstä viime keväänä, jota ennen tätä Suomen jäsenhakemuksen jättämistä yhdessä teimme, kun arvioimme vaihtoehtoja, joita Suomella on puolustustaan lujittaa ja turvallisuuttaan parantaa. On tärkeää, että se oli hyvin avoin ja hyvin syvälinenkin prosessi, jossa käytiin läpi kaikki se, mitä Suomen turvallisuuteen liittyy.

Arvoisa puhemies! Nyt kun ollaan tässä vaiheessa, että ollaan lain toisessa käsittelyssä päättämässä siitä, hyväksytäänkö vai hylätäänkö ja liitetäänkö tähän päätökseen joitain lausumia, niin on mielestäni todella tärkeää, että tämä ensimmäisessä käsittelyssä päätetty muoto, joka pohjautuu tietenkin ulkoasiainvaliokunnan mietintöön, ei pidä sisällään mitään ehtoja Suomen Nato-jäsenyyteen vaan että liitymme tähän Pohjois-Atlantin pöytäkirjaan sellaisena kuin se on ja avoimin mielin haluamme olla kehittämässä tätä turvallisuusyhteisöä, johon myöskin muut läntiset demokratiat kuuluvat.

Mitä tulee tosiaan tähän vasemmiston esittämään ponteen — tai, sanotaanko, edustaja Mustajärven esittämään ponteen, kun sillä ei varmastikaan puolueen tukea ole — niin se tulee mielestäni hylätä.

Arvoisa puhemies! Ehkä vielä sen verran, että on tärkeää, että tosiaan Suomen puolustuksen perusratkaisut säilyvät sellaisina kuin ne ovat olleet, ja kuten totesinkin, niin monet Nato-maatkin haluaisivat olla enemmän kuin Suomi. Moni Nato-maakin toivoisi yhtä vahvaa ja uskottavaa puolustusta. Tässä mielessä on tärkeää myöskin, että oikealla tavalla osataan osoittaa se Suomen vahva myöskin tosiasiallinen taloudellinen panos, jonka puolustukseemme käytämme. Totta kai myös aivan puolustusmäärärahojen tulee olla sillä tasolla, mitä Nato edellyttää, mutta on tärkeää, että tämä Suomen vahva sitoutuminen, joka yleisestä asevelvollisuudesta ja laajasta reservin kouluttamisesta tulee, huomioidaan.

Vielä totean, että tämä avaa myös Suomen puolustusteollisuudelle hyviä mahdollisuuksia ja että harjoitustoiminta tulee lisäämään taloudellista aktiivisuutta positiivisella tavalla eri puolilla Suomea.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Niemi.

17.00 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! On todella hienoa olla täällä eduskuntatilissa tänään, kun käsittelemme historiallista Suomen Natoon liittymistä. Tapahtui tämä Natoon liittyminen sitten joko pelkästään Suomi edellä ja Ruotsi perässä tai molemmat yhtä aikaa, on kuitenkin väijäämätön tosiasia, että aivan varmuudella olemme ennen pitkää kuitenkin Naton täysjäseniä. Tämä on hyvin tärkeä asia mielestäni. Puolustusvaliokunnan jäsenenä en näe mitään muuta mahdollisuutta. Tässä kohtaa haluan kuitenkin myös kiittää edustaja Mikko Savolaa siitä kahden kuukauden työstä, minkä hän teki puolustusministe-

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

rinä. Ja toivotan myöskin tervetulleeksi takaisin edustaja — taas tänään puolustusministeri — Antti Kaikkosen. Hänen poikansahan on saanut hyvää hoitoa kaksi kuukautta puolustusministeriltä. Ja siinä on tietysti mielenkiintoinen tällainen sanamuunnosliittymä, kun hänen poikansa on Anton ja tänään käsittelemme Nato-asiaa. Tietysti monet osaavat sen kääntää myöskin, Anton ja Nato, mutta tämä on ihan kiva sattuma. En tiedä, onko sillä sitten oikeasti enemmän heidän perheessään merkitystä.

Puolustusvaliokunnan jäsenenä pidän kuitenkin erittäin tärkeänä sitä, että meillä on maavoimat, meillä on korkea puolustustahto, meillä on hyvin varustetut maavoimat, ja olemme myöskin olleet koko ajan sillä tavalla hereillä, emme ole lähteneet alasajamaan puolustustahtoaamme. Meillä on erittäin vankka Leopard 2A6 -kalusto. Sitä emme valitettavasti pysty antamaan Ukrainan avuksi. Avustamme toki kaikin muin tavoin. Ja myöskin panssarihaupitseja olemme saaneet huomattavasti lisää. Se on vankka lisäys puolustustahtoomme, jos joku maa sattuisi olemaan sitä mieltä, että heillä olisi tarvetta yrittää Suomeen tulla. Tämä on hyvin epätodennäköistä. Tällä hetkellä meidän Hornet-kalustomme, kaikki 62 kappaletta, on toimintakykyinen. Kaksihan niistä on valitettavasti tuhoutunut, mutta aikanaan, kun saamme uudet F-35A-hävittäjät, 64 kappaletta, meillä on yksi maailman kovimmista ilmavoimista, sen tilaisuuden tullessa vuodesta 2025 eteenpäin.

Rauman telakka — siitä olen kyllä hieman huolissani tällä hetkellä, koska me ollaan sitä monta kertaa puolustusvaliokunnassa käsitelty, saatu tietoja, laitettu sinne rahaa lisää, ja tänäänkin valitettavasti jouduimme lukemaan uutista, että siellä Tasmanian alusta tehdessä on syttynyt tulipaloja. Millä tavalla se mahtaa vaikuttaa niiden korvettien nyt jo viivästyneeseen hankintaan, joita sieltä pitäisi sitten tulla meidän laivastollemme?

Näistä kaikista yhteenvetona: en epäile yhtään, kun huomenna painan Natoon liittymisnappia, kuten arvostamani edustaja Gustafsson. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Myllykoski.

17.03 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Nyt täällä on kiitoksia jaeltu, ja kun omassa puheessani oli hajanaiset ranskalaiset viivat, niin ne jättivät yhden asian toteamatta: minä haluan arvostaa ja osoittaa arvostukseni eduskunnan puhemiehistölle ja puhemiehelle, joka on mahdollistanut tämän käsittelyn ryhdikkyuden myös tässä talossa, ja tämä käsittely päättyy sitten huomenna äänestykseen, ja tämä prosessi on siinä mielessä hyvin hoidettu. Ja koko Nato-prosessille täytyy totta kai antaa, voisiko sanoa, täydet pisteet. Jokaisella on ollut mahdollisuus tutustua ja saada se riittävä tieto omien kantojensa muodostamiseksi. Kyllä siinä edustaja Myllykoski joutui omaa katsantokantaansa muuttamaan, mutta toki siihen oli vihamielinen naapurimme ehkä suurimpana syynä.

Mutta kaiken kaikkiaan, haluan vielä toistaa sen, että näin demokratian kannattajana en pidä siitä tavasta, että viemme toisilta sen päätöksenteon vallan. Kun maailma on muuttunut näin nopeasti viimeisen vuoden aikana, niin miten se voi muuttua seuraavan vuoden aikana? En usko, että tämän kansan tai seuraavan eduskunnan mielipide Nato-päätöksestä muuttuu. Mutta mitä sen sivutuotteena voi tulla, sitä emme voi tietää. Ja sen takia en haluaisi olla tekemässä näin isossa asiassa sellaisia päätöksiä, jotka vievät päätöksenteon valan niiltä päättäjiltä, jotka sen joutuvat kohdaltaan tekemään.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kaleva.

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

17.05 **Atte Kaleva kok:** Arvoisa puhemies! On etuoikeus ja kunnia saada olla eduskunnassa päättämässä Suomen Nato-jäsenyydestä. Päätöksemme liittyä puolustusliittoon on merkittävä askel itsenäisyysprosessissa. Se on jatkumoa kansalliselle heräämiselle, itsenäisyysjulistukselle, sisällissodalle, maailmansodille, jälleenrakentamiselle sekä modernin Suomen rakentamiselle ja EU-jäsenyydelle. Itsenäisyys ei ole yksittäinen teko vaan prosessi, joka jatkuu edelleen.

Päätös Naton jäsenyydestä siirtää Suomen pois harmaalta alueelta ja Venäjän etupiiristä osaksi läntistä arvoyhteisöä ja sivistynyttä maailmaa. Päätöksen myötä raikas länsituuli puhalttaa pois suomettuneisuuden ja jälkisuomettuneisuuden ummehtuneen löyhkän, ja voimme katsoa tulevaisuuteen luottavaisemmin uusista lähtökohdista.

Jokaisen valtion tärkein tehtävä on turvallisuudesta huolehtiminen. Meillä turvallisuuspolitiikka on pitkään ajateltu hoidettavan niin, että eduskunta käsittelee aika ajoin selon teon mutta muutoin asiasta huolehtii tasavallan presidentti. Turvallisuuspoliittista keskustelua ovat käyneet harvat armoitetut tahot, jotka ovat lähinnä toistelleet samanmielistä liturgiaa.

Tässä ajassa ja viimeistään Nato-jäsenyyden myötä meidän on opittava suhtautumaan turvallisuuspolitiikkaan arkisemmin. Sitä johtaa edelleen tasavallan presidentti yhteistoinnissa valtioneuvoston kanssa, mutta aiheeseen liittyvät kysymykset tulevat olemaan arkista sisältöä myös pääministerin ja usean muun ministerin työpöydillä. Turvallisuus on jokapäiväistä työtä, joka vaatii tekoja ja tekijöitä ja myös aidosti avointa kansalaiskeskustelua.

Suomi on suhtautunut turvallisuuteensa kaksijakoisesti. Toisin kuin monet muut maat me olemme ylläpitäneet puolustusvoimiamme emmekä ole naiivisti luottaneet muiden hyväntahtoisuuteen. Meikin olemme toki säästäneet puolustusmenoistamme. Tätä vajetta alettiin viime keväänä paikata ja sitä joudutaan paikkaamaan edelleen. Turvallisuusympäristömme on muuttunut arvaamattommaksi ja vaarallisemmaksi. Meidän on varmistettava, että pärjäämme myös muuttuneissa oloissa. Oma uskottava puolustus on keskeisin turvamme myös puolustusliiton jäsenenä, mutta jatkossa emme ole yksin.

Suuressa kuvassa turvallisuutemme on jo pitkään perustunut valheelliselle käsitykselle maailmasta ja ympäröivästä todellisuudesta. On toisteltu ympäröivästä ja sisällyksettömiä termejä ja uskottu, että kun mantraa toistaa riittävän monta kertaa ääneen, se jotenkin muuttuu totuudeksi. On puhuttu Paasikiven—Kekkosen linjasta, kun on tarkoitettu Kekkosen aikaista rähmälläänoloa ja unohdettu Paasikiven viisaus tosiasioiden tunnustamisesta. [Sanna Antikainen: Näin juuri!] On puhuttu Nato-optiosta, jonka sisältöä kukaan ei oikeasti tiennyt ja jonka viimeistään nyt kaikki ymmärtävät tyhjäksi puheeksi. Ei ole mitään optiota eikä ollut: puolustusliitossa ollaan tai ei olla.

Suomi on siirtymässä henkisesti toiseen aikakauteen. Nato-päätöksen myötä — tai ehkäpä päätös mahdollistuu juuri siksi — henkinen ilmapiirimme ottaa aimo harppauksen kohti realismia ja ymmärrystä maailman muuttumisesta. Suomettuneet päättäjät ovat vähitellen siirtyneet reserviin, ja tilalle on tullut suomettumattomia, suoraselkäisiä ja omaan ajatteluun taipuvaisia tulevaisuudentekijöitä.

Arvoisa puhemies! Suomi on Naton kumppanimaana kehittynyt Nato-yhteensopivaksi. Olemme harjoitelleet yhdessä Nato-maiden kanssa ja tehneet laajaa yhteistyötä. Vaikka emme ole olleet jäsen, olemme osallistuneet käytännössä kaikkiin Nato-operaatioihin, joihin meitä on haluttu. Samalla olemme oppineet paljon paitsi sotilaallisesta toiminnasta myös yhteistyöstä Natossa. Tämä kokemus on meille nyt arvokasta pääomaa.

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

Meillä riittää kuitenkin työtä Nato-yhteensopivuutemme rakentamisessa. Meidän on opittava hahmottamaan uudella tavalla suhteemme itseemme ja ympäristöömme. Meidän on tehtävä Suomesta myös hallinnollisesti Nato-yhteensopiva maa. Työtä riittää informaat-ion hankkimisen, prosessoinnin ja hyödyntämisen saralla.

Arvoisa puhemies! Kokoomus on pari vuosikymmentä kannattanut Suomen liittymistä puolustusliitto Naton jäseneksi. Minä olen kannattanut sitä aina. Meidän olisi pitänyt liittyä puolustusliittoon viimeistään yhdessä Viron kanssa, mutta parempi myöhään kuin ei milloinkaan. Modernissa maailmassa mikään maa eikä etenään Suomen kaltainen maa voi huolehtia yksin turvallisuudestaan. Siihen tarvitaan laajaa ja monialaista yhteistyötä. Nato-jäsenyys tarjoaa parhaat mahdolliset puitteet turvallisuusyhteistyöllemme. Se myös hyödyttää kotimaista puolustusvälineteollisuuttamme, jonka olemassaolo ja hyvinvointi on välttämätöntä nimenomaan Suomen puolustamiseksi ja turvallisuutemme takaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Kannatan lämpimästi hallituksen esitystä ja onnittelen tässä salissa vilpittömästi kollegoitani siitä, että olemme yhdessä historian oikealla puolella. Tämä päätös tehdään Suomen ja suomalaisten menestykseksi.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Meri.

17.10 Leena Meri ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Tarkistan vielä, onko tämä viisi vai seitsemän minuuttia. [Puhemies: Seitsemän.] — Selvä, kiitos.

Vielä tämän vaalikauden alussa en katsonut tarpeelliseksi Natoon liittymistä. Ajattelin, että ihminen olisi oppinut jotain, ja oletin, kuten varmaan moni muukin tässä salissa, että Venäjä on kääntymässä länteen päin ja ehkä pysyy jonkinlaisissa kansainvälisissä pöydis-sä ja demokratiakin voisi joskus kehittyä. Näin ei valitettavasti käynyt, ja kuten presidentti Niinistö sanoi, naamiot oli laskettu. Tämä oli silloin noin vuosi sitten erittäin järkyttävä päivä, josta keskustelimme viime perjantaina. Se oli erittäin järkyttävää. En kuitenkaan itse lähde tuomitsemaan menneiden vuosien päättäjiä. On eletty ajassa, ja se jälkiviisastelu, se on aina kovin helppoa. Jokainen varmaan on yrittänyt parhaansa. Siinä mielessä en lähde julistamaan, että joku on toiminut väärin, vaan varmaan parhaan ymmärryksensä mukaan.

Täytyy muistaa, että kansankin mielipide on tässä muuttunut. Meillä on ollut ihmisiä, jotka ovat katsoleet, että Nato-jäsenyys ei ole toivottavaa, ja niin itsekin ajattelin: en olisi halunnut tähän niin sanottuun suurvaltapolitiikkaan, mutta se aika on nyt ohi. Me emme valitettavasti ole, niin kuin itsekin ehkä oletin, jollain lailla erityisasemassa tässä Venäjän huomassa. Tässä ei nyt kukaan ole missään erityisasemassa, vaan Venäjällä on omat intressit, se haluaa laajentua ja olla suurvalta ja järjestellä maailmankuvaa ja maailman rajoja uudestaan. On hyvin valitettavaa, että meillä on joitakin tällaisia diktaattoreita tässä maailmassa, jotka pitävät meitä muita niin sanotusti panttivankeinaan — näitä on muitakin.

Ajattelin näin, vaikka minullakin on äidin suku Karjalasta, Hiitolasta, tullut ja olen lapsuudessani kuullut paljon siitä, minkälaista oli elää Venäjän toimien alaisuudessa ja jälkimainingeissa. Sieltä tulivat, Hilja ja Matti, yhdeksän lapsen kanssa Suomeen. He palasivat uudestaan sinne ja rakensivat taloa, ja taas tuli lähtö, ja äitini syntyikin tällä viimeisellä evakkomatkalla. Hilja-mummo oli viimeisillään raskaana, kun lähdettiin — ja äidin vanhemmat sisarukset veivät sitten karjan, he olivat hyvin nuoria ja kahdestaan joutuivat siellä liikkumaan — ja he päätyivät tuonne Askolaan, Porvoon kupeeseen. Tästä huolimatta — ja ehkä siitäkin johtuen, kun sitten lopulta saatiin tämä rauha, joka maksoi Suomelle kovan hinnan — ajattelin, että ehkäpä me kuitenkin olemme sitten jonkinlaisessa erityisessä ys-

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

tävyysuhteessa Venäjään, ja tämä oli todella järkyttävää, että Putin tällaiseksi ryökäleeksi osoittautui.

Kuten tässä moni edustaja sanoi, niin tämä on historiallinen hetki varmasti omassakin poliittisessa toiminnassani, ja tulen äänestämään huomenna Nato-jäsenyyden puolesta. Valitettavasti tämäntyypiseen toimintaan ja monenlaiseen varusteluun johtaa se, että meillä on Euroopassa ja maailmassa diktaattoreja, jotka kuvittelevat, että heillä on oikeus päämöröidä täällä meidän muiden puolesta. Toki me kaikki haluaisimme rauhaa, mutta ilmeisesti sen rauhan hinta on se, että meidän on pakko varustaa itsemme hampaisiin asti. Näin se vaan on.

Olen itse miettinyt tätä asiaa silloin, kun tämä tuli ajankohtaiseksi vuosi sitten, ja järkytyksen myötä kuuntelin ihmisiä ja kuuntelin keskustelua, ja kuten tässä muutama muukin edustaja sanoi, niin se päätös ei yhdessä päivässä syntynyt, kun jos on jotain mieltä ollut, niin ei se hetkessä synny. Niin kuin sanoin, niin en täällä arvostele ketään, joka on omassa ajassaan toisin toiminut. Mutta tällä mennään, ja äänestän huomenna Nato-jäsenyyden puolesta. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkelä.

17.14 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Kun tätä kautta eduskunnassa aloittelin, niin en montaakaan asiaa arvannut. En arvannut sitäkään asiaa, että pystyisin kautta lopettaessani viettämään suomettumisen viimeistä päivää. Varmaankin teknisesti ottaen se suomettumisen viimeinen päivä on huomenna, kun tästä asiasta nyt vielä täytyy äänestää.

Vuonna 94, siinä 90-luvun vaihteessa, kun tulin aikuisikään, sanoin, että Suomen täytyisi välittömästi liittyä Natoon, koska Venäjä on Venäjä, ei koskaan tule muuksi muuttumaan, ja nyt se olisi niin heikko, ettei se pysty estämään meidän liittymistämme. Samalla olisimme voineet myös välttää Euroopan unioniin liittymisen ja siihen myöhemmin sidotun velkaorjuutemme. Näin ei toimittu. Nyt näiden päätösten vaikutuksia lusikoidaan tässä päivässä. Parempi myöhään kuin ei milloinkaan, tai voi sanoa, että parempi myöhään kuin ei silloinkaan.

On hyvä, että ulkoasiainvaliokunta päätti yksimielisesti tuoda tämän esityksen eduskunnalle vielä tällä kaudella päätettäväksi, että se saadaan nyt hyväksyttyä ja tällä asialla spekulointi päättyy. Nimittäin kun eduskunta päätti kerran yli 95 prosentin enemmistöllä lähteä hakemaan Nato-jäsenyyttä Suomelle, niin se oli kyllä sellainen peruuttamaton tie, joka täytyy vain saattaa loppuun mahdollisimman nopeasti ja mahdollisimman tehokkaasti. Ennen tätä päätöstä saattoi perustellusti olla muuta mieltä siitä, kannattaako Suomen sitä jäsenyyttä hakea, mutta kun sitä jäsenyyttä on haettu, siitä kaikki riskit on realisoitu, niin sen loppuun saattaminen voi olla ainut tärkeä kansallinen tavoitteemme tässä asiassa.

Matkan varrella on paljastunut, että tämä politiikkamme, voi sanoa kuplamme, Nato-optiosta on osoittautunut suorastaan itsepetokseksi. Ei meillä sellaista optiota ole ollut olemassakaan. Vielä tässäkään tilanteessa, kun Venäjän armeija on osoittautunut oleellisesti heikommaksi kuin sen oletettiin olevan ja se on sidottuna yhdessä maassa käytävään sotaan, kaikki Nato-jäsenmaat eivät ole valmiita hyväksymään suoralta kädeltä Suomea sotilasliiton jäseniksi. Eli mikä se optio oli, jos edes tällaisena aikana, kun Venäjä on näyttänyt todellisen karvansa, emme sitä optiota voi täysin omasta subjektiivisesta tahdostamme lunastaa?

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

Ja on myös osoittautunut todeksi se, että politiikassa ei kannata olla määräänsä enemmän suuna päässä tai hakea selkävoittoja. Eli nämä ongelmat näissä Nato-ratifikoinneissamme johtuvat eräiden maiden osalta osin myös siitä, että Suomi on ollut kokoaan suurempi suunsoittaja näiden maiden suuntaan ja vahingoittanut tällä tavalla omaa turvallisuuspoliittista asemaansa. Sen, minkä taakseen jättää, voi monessa tapauksessa edestään löytää, kuten meidän poliittikkomme ovat huomanneet.

Toisaalta tämä viivytyksien alku on jo Natollekin eräänlainen uskottavuusongelma, koska puolustusliittohan perustuu aina luottamukseen siitä, että maat toimivat niin kuin ovat sitoutuneet. Natolla ei ole sinänsä omia taistelujoukkoja, joilla se voisi toimia. Sen joukot ovat jäsenmaiden joukkoja, joita jäsenmaat joko lähettävät tai sitten viime kädessä eivät lähetä. Nyt kun aiemmin Natossa on ollut tämä avoimien ovien politiikka, niin kun niitä ovia käytiin koettelemaan sellaisten maiden toimesta, jotka jäsenyysehdot selvästi täyttävät ja jotka tuovat puolustusliittoon lisää turvallisuutta sen kuluttamisen sijaan, niin osoittautuikin, että ne ovat olivatkin hieman jumissa. Nyt kun muistetaan, että myös 5 artikla eli se Naton ydin on pohjimmiltaan yksimielisyyspäättös — myös ne turvallisuustakuut perustuvat siihen, että jäsenmaat ovat yksimielisiä niiden käytöstä — niin missä kohtaa tämä vetäminen alkaa muodostua kysymykseksi myös Naton uskottavuudesta sen toiminnassa tosipaikassa?

Nämä ovat ikäviä kysymyksiä, joita täytyy tässä kohta alkaa esittämään, kun nämä viivytykset ovat jatkuneet näin pitkään. Suomen näkökulmastahan tässä ei ole sinänsä muuta tietä kuin eteenpäin ja kohti sopimuksen ratifiointia. Suomi hoitaa tässä nyt oman tonttinsa kuntoon, ja nyt odottaisimme sitä, että myös muut tämän liittokunnan jäsenmaat — tämän läntisen arvovoyhteisön, niin kuin me sanomme, jäsenmaat — täyttävät velvoitteensa. Vielä ei ole aihetta juhliin, se päivä on vielä edessä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Antikainen.

17.19 Sanna Antikainen ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Vastikään Venäjän raakalaismainen koko Ukrainaan kohdistuva hyökkäys vietti surullista vuosipäiväänsä. Tässä ajassa Venäjän hallinnon siunauksella kyseisen maan sotilaat ovat syyllistyneet julmiin sotarikoksiin niin naisia, lapsia kuin myös eläimiä kohtaan. Nämä Putinin sotilaat olivat jopa kaivertaneet Z-kirjaimia ukrainalaisten koirien kuonoihin. Tämä kertonee maan sotilaista kaiken oleellisen, mutta tähän ei ole edes pahinta, koska moni lapsi ja nuori on menettänyt henkensä.

Arvoisa puhemies! Tässä ajassa Suomen turvallisuuden takaamiseksi meillä on vain yksi vaihtoehto, jolla me voimme suojella isänmaatamme sekä lastemme ja nuortemme henkeä, hyvinvointia, turvallisuutta ja tulevaisuutta: tämä on Naton jäsenyys, ja sitä kautta turvatakuiden piiriin pääseminen.

Arvoisa puhemies! Tulen itse Pohjois-Karjalasta, rajan läheltä. Venäjän toiminnan vuoksi alueemme elinkeinoelämä ei voi enää nyt eikä pitkään aikaan tehdä yhteistyötä tai kauppaa rajan yli. Tämä on täysin oikein, mutta valtiovallan onkin kiinnitettävä yhä enemmän huomiota Itä-Suomen turvallisuuteen ja elinvoimaan.

On selvää, että esimerkiksi nyt aiempia Puolustusvoimien säästöjä katsotaan taaksepäin sillä tavalla, että virheet vihdoinkin ymmärretään myös poliitikkojen keskuudessa. Esimerkiksi Pohjois-Karjalan prikaatin alasajo oli järkyttävä virhe. Ukrainan sota on nimittäin osoittanut sen, että myös paikalliset olosuhteet tuntevaa jalkaväkeä tarvitaan. Uusi varuskunta-

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

alue Pohjois-Karjalassa olisi myös erittäin tärkeä vapaaehtoisen maanpuolustuksen tarpeiden kannalta. On siis selvää, että tämä virhe on korjattava ja uutta Pohjois-Karjalan varuskuntaa olisi aloitettava suunnittelemaan seuraavan hallituksen toimesta.

Arvoisa puhemies! Myös monia muita menneisyyden virheitä on vihdoinkin korjattava. Meidän on nyt irtauduttava Ottawan sopimuksesta, ja oma miinantuotanto samalla käyntiin. Vapaaehtoista maanpuolustusta on tuettava yhä enemmän, esimerkiksi verovähennysoikeudella — vapaaehtoisen maanpuolustuksen toimintaan osallistuvilla olisi saatava näiden tarvikkeiden osalta verovähennysoikeus. Meidän on myös saatava lisää ampumaratkaisuja.

Näiden lisäksi nyt, kun Nato-jäsenyyden kello pian soi, meidän Suomea ja suomalaisina on vihdoinkin pestävä menneisyyden likapyykki. Esimerkiksi Tiitisen lista ja Rosenholzaaineisto on saatava vihdoinkin julkisiksi. Riippumaton tutkimus Neuvostoliiton ja nyky-Venäjän vaikutuksesta suomalaisen yhteiskunnan toimintaan ja toimijoihin — tarkoitan varsinkin poliitikkoja — on aloitettava heti, kun olemme Naton jäseniä. — Kiitos, arvoisa herra puhemies.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kalmari.

17.23 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Kannatan Nato-jäsenyyttä ja olen mielissäni siitä, että päätös tehdään tällä kaudella. Tärkein asia, mitä me poliitikot voimme tehdä, on taata Suomen koskemattomuus ja itsenäisyys. Se on myös perintö, mitä kolme veljeä sodassa menettänyt isäni painotti. Sota jätti jälkensä kaikkiin sen kokeneisiin ihmisiin. Sankariteot voivat olla läpi elämän pysyvä painajainen. Esimerkiksi isäni herättäminen unilta oli minulle lapsena pelottava kokemus, isä kun saattoi herätä valmiina syösy-mään aseisiin. Meillä on kaikilla omat tarinat. Mielestä eivät varmasti koskaan pyyhkiydy läheisen kuoleman kohtaaminen, ankeat olot sekä nälkä rintamalla. Sotaa tulee välttää.

Tämä päätös on historiallinen. Tuskin kukaan olisi muutama vuosi sitten uskonut, että tällä vaalikaudella päätetään Natoon liittymisestä. Venäjän hyökkäyssodan seurauksena myös valtaosa kansalaisista kannattaa jäsenyyttä. Sitten kun sopimus on ratifioitu, Suomen turvallisuustilanne paranee, sillä Nato on itsessään pelote. Jos joku maa hyökkää Nato-maahan, turvakuut mahdollistavat täyden puolustuksen. Ukrainan taistelu olemassaolonsa ja vapautensa puolesta muistuttaa meitä omasta historiastamme. Mikään ei ole pyhää Venäjälle, eivät sopimukset eivätkä ihmishenget. Naisia ja lapsia raiskataan Ukrainassa, siviilejä pommitetaan. Nyky-Venäjään ei voi luottaa. Jos hyökkäys tulisi meitä kohtaan, enää emme olisi taistelemassa yksin, ja siksi hyökkäystä ei toivoaksemme koskaan tule. Naton myötä itsenäisyytemme ja koskemattomuutemme voidaan parhaiten turvata. Näin isäni ja muiden veteraanien toive ja perintö toteutetaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Yrttiaho.

17.25 Johannes Yrttiaho vas: Arvoisa puhemies! Suomen pitkään harjoittama ulko- ja turvallisuuspolitiikka on perustunut sotilaalliseen liittoutumattomuuteen, rauhantahtoisen ulkopoliittikan ensisijaisuuteen ja kansainväliseen yhteistyöhön ennen kaikkea Yhdistyneissä kansakunnissa, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestössä ja Euroopan unionissa. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan lähtökohtana on ollut pyrkimys pysyä suurval-

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

tojen eturistiriitojen ulkopuolella, tavoitteena samalla ehkäistä ennalta konflikteja rauhaa tukevan diplomatian keinoin ja pitämällä huolta siitä, ettei Suomen aluetta käytetä vihamielisiin tarkoituksiin muita maita vastaan.

Sotilasliitto Natoon liittyminen kytkee Suomen aivan toisenlaiseen politiikkaan, jonka lähtökohtana on sotilaallinen voima ja ydinasepelote. Naton jäsenyys sitoo Suomen myös jatkuvaan asevarusteluun. Sotilasliiton jäsenyys sulkee pois Suomen liittymisen ydinaseet kieltävään YK:n sopimukseen. Sitoutuminen Natoon tekee Suomesta osapuolen, kun Nato tai joku Nato-maa on konfliktissa Venäjän, Kiinan, Iranin tai jonkun muun maan kanssa. Marinin hallitus ei lakiesityksessään arvioi lainkaan Naton strategiaan tehtyjä muutoksia, jotka vahvistavat Naton globaalia roolia ja vastakkainasettelua myös Kiinan kanssa.

Ilmastonmuutos tulee lisäämään arktisen alueen luonnonvarojen ja kulkuyhteyksien merkitystä. On vaara, että myös varustelu alueella kasvaa. Se on uhka alueen vakaudelle, alkuperäiskansoille ja ympäristölle. Asevarustelu ja sotaharjoitukset, puhumattakaan sodista, ovat merkittävä ilmastopäästöjen ja muiden ympäristöongelmien tekijä. Asevarustelun ja sotaharjoitusten rajoittamisen pitäisi olla osa Suomenkin ilmasto- ja ympäristöpolitiikkaa.

Valitettavasti Nato-jäsenyyttä koskeneissa selvityksissä ja Marinin hallituksen esityksessä on sivuutettu kokonaan sotilaallisen liittoutumattomuuden antamien mahdollisuuksien ja etujen arviointi. Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyys muuttaa perustavalla tavalla koko Pohjois-Euroopan turvallisuuspoliittista tilannetta epävakampaan suuntaan. Aiempi Pohjolan vakaus on varsin nopeasti muuttumassa vastakkainasetteluksi Yhdysvaltain ja Venäjän välillä. Sotilaallisen yhteenoton vaara arktisella alueella on kasvamassa.

Yhdysvallat on lisäämässä sotilaallista vaikutusvaltaansa koko Pohjois-Euroopassa solmimalla kahdenväliset puolustussopimukset Norjan ohella myös Suomen, Ruotsin ja Tanskan kanssa. Tämä merkitsee muun muassa raskaiden amerikkalaisaseiden niin sanottua ennakkovarastointia myös Suomen ja Ruotsin alueelle. Ruotsin puolustusministeri on kertonut naapurimaamme neuvottelevan parhaillaan maa-alueiden luovuttamisesta Yhdysvaltain asevoimien käyttöön aivan keskeisiltä Ruotsin alueilta. Norja on jo luovuttanut neljä suurta aluetta viime kesänä päätetyllä puolustussopimuksella Yhdysvaltain käyttöön. Myös Suomi neuvottelee parhaillaan Yhdysvaltain kanssa samankaltaisesta sopimuksesta kuin mitä Norja on Yhdysvaltain kanssa jo tehnyt. Eduskuntaa ei ole informoitu sopimusneuvottelujen nykytilasta eikä myöskään yksityiskohtaisesta sisällöstä. Haluankin kysyä sekä ulkoministeriltä että puolustusministeriltä: miksi eduskunnalle ei ole kerrottu Suomen neuvottelevan Yhdysvaltojen kanssa amerikkalaisten raskaiden aseiden ennakkovarastoinnista maamme alueille ja Yhdysvaltain asevoimien käyttöön luovutettavista Suomen alueista? Tässä asiassa on myös hyvä muistaa, että kansainvälisen oikeuden mukaan sotilaallisten keinojen käyttö on sallittu muuhun kuin oman maan puolustamiseen vain YK:n valtuuttamana. Nato ei ole tähän sitoutunut.

Arvoisa puhemies! Marinin hallitus näyttää pitävän Naton 5 artiklaa absoluuttisena turvallisuustakuuna, joka nostaa hyökkäyskynnystä ja jopa estää hyökkäyksen jo ennakolta. Ja jos hyökkäys kuitenkin tapahtuisi, niin Nato-maiden yhteinen sotilaallinen voima ja sotilaalliset vastatoimet riittäisivät pitämään huolta siitä, että hyökkääjä voitetaan. Tällainen usko perustuu Yhdysvaltain ylivoimaiseksi katsottuun asevoimaan, johon Suomikin nyt aikoo tukeutua. Yhdysvallat itse vastusti aikoinaan sotilasliittoa perustettaessa absoluuttisia turvatakuita, koska se ei halunnut niiden kautta tulla vedetyksi muiden maiden käymiin sotiin. Yhdysvallat halusi myös pitää itsellään päätäntäoikeuden siitä, miten 5 artiklaa tulki-

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

taan ja käytetään. Monet asiantuntijat katsovat, ettei 5 artikla loppujen lopuksi lupaa mitään, mutta se sitoo ainakin Naton pienemmät jäsenmaat tukemaan Yhdysvaltain ulko- ja turvallisuuspoliittisia linjauksia. Väite Nato-jäsenyydestä pelkästään puolustuksellisenä ratkaisuna osoittaa tietämättömyyttä Naton toiminnasta ja todistaa vain puutteellisesta tutustumisesta sotilasliiton veriseen historiaan. [Sanna Antikainen: Tutustukaa te Venäjän veriseen historiaan!]

Arvoisa puhemies! Sekä presidentti Sauli Niinistö, pääministeri Sanna Marin, ulkoministeri Pekka Haavisto että puolustusministeri Antti Kaikkonen pitävät lähtökohtana sitä, ettei Suomi aseta minkäänlaisia ennakkoehtoja tai varaumia Nato-jäsenyydelle. Tämä koskee myös ydinaseiden sijoittamista Suomeen. Samalla kannalla on myös Marinin hallitus ja valitettavasti jopa yksimielisesti. Hallituksen lakiesitys Nato-jäsenyydestä toteaa, että Suomi liittyy sotilasliiton jäseneksi täysillä oikeuksilla ja velvollisuuksilla — eli ilman minkäänlaisia omia ehtoja tai varaumia. Kun Norja ja Tanska liittyivät Nato-jäseneksi, ne hyväksyivät joukon omia ehtoja, joilla maat sulkiivat alueeltaan pois sotilasliiton pysyvät tukikohdat, ulkomaisten asevoimien pysyvän läsnäolon ja myös ydinaseet. Suomi liittyy nyt Nato-jäseneksi ja hyväksyy ilman omia rajaavia päätöksiä muiden jo aiemmin asettamat ehdot, omaa kantaa Suomella ei ole.

Miksi Suomi sitten haluaa liittyä Nato-jäseneksi ilman ehtoja? Syynä ovat neuvottelut, joita Suomi parhaillaan käy Yhdysvaltain kanssa maiden kahdenvälisestä puolustussopimuksesta. Suomen ulkopoliittinen johto pelkää, että mikä tahansa oma ehto tai varauksia Nato-jäsenyyteen saattaisi olla ristiriidassa niiden velvoitteiden ja sitoumusten kanssa, joita Yhdysvallat haluaa tulevaan puolustussopimukseen sisällyttää.

Arvoisa puhemies! Tulen äänestämään Nato-jäsenyyttä vastaan. Vain sotilasliittojen ulkopuolella Suomella on mahdollisuus pysyä suursodan syttyessä sotatoimien ulkopuolella.

Puhemies! Hyväksymällä edustaja Mustajärven esittämät kolme lausumaa eduskunta voi asettaa ne varaumat, jotka hallitukselta ovat jääneet asettamatta. Ensinnäkin, Suomen tulee ilmoittaa, ettei se salli missään olosuhteissa ydinaseiden sijoittamista Suomeen eikä sen maa-alueita ja ilmatilaa tai merialueita käytettävän ydinaseiden kuljetukseen tai läpikulkuun, koska se merkitsisi mahdollisessa suursodassa Suomen joutumista automaattisesti eturintamavaltiona ydinaseiskujen kohteeksi. Toiseksi, Suomen alueelle ei saa sijoittaa pysyvästi minkään muun maan asevoimia eikä myöskään sotilasliitto Naton tukikohtia. Näin Suomi välttää omalta osaltaan kansainvälisen tilanteen kärjistymisestä aiheutuvat riskit ja pysyy niiden ulkopuolella. Kolmanneksi, Suomen ei tule sallia eikä antaa minkään muun valtion tai sen asevoimien käyttää maamme aluetta tai ilmatilaa vihamielisiin tarkoituksiin muita valtioita vastaan. — Kiitoksia, puhemies.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kaleva.

17.34 **Atte Kaleva kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! En kannata mitään näistä edustaja Mustajärven tekemistä ehdotuksista ja lausumista. Sanotaan se tässä nyt ihan alkuun.

Mutta edustaja Antikainen piti täällä erittäin hyvän puheen siitä, miten meidän täytyisi ottaa oppia lähihistorian virheistä, ensinnäkin tunnistaa ne, tunnustaa ne ja sitten ottaa niistä oppia. Ottawan sopimukseen ei olisi pitänyt koskaan liittyä, ja siitä pitää irtautua. Tiitisen lista pitää avata, jo ihan senkin takia, että sillä listalla olevat nimet — moni heistä on vielä elossa — saavat mahdollisuuden myös puolustaa itseään ja puhdistaa maineensa. Eihän ole selvää, että jos Tiitisen listalla nimi on, että automaattisesti tämä henkilö olisi ollut

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

Stasin kollaboraattori tai agentti. Se tarkoittaa vain sitä, että Stasi on jostakin syystä ollut kiinnostunut tästä henkilöstä hänen asemansa tai muun syyn takia. Ahvenanmaan demilitarisointi pitää purkaa. On aika irvokasta, että saarimaakunnassa nimenomaan Venäjä valvoo tätä demilitarisointia nyt, Itämeren alueella. Tämä demilitarisointisopimus on kaikilta osin täysin vanhentunut. Siitä pitää irtautua.

Mutta samalla kun nämä lähihistorian virheet tunnistetaan ja lähihistoria perataan läpi, jotta ei enää voisi mikään valtio sillä tavoin vaikuttaa Suomeen kuin aikoinaan Neuvostoliitto suomettuneisuuden aikana vaikutti, täytyy myös varoa, ettei lähdetä liian kärkeästi tuomitsemaan ihmisiä. Mitään noitavainoja tässä ei haluta.

Olen useasti sanonut edustaja Mustajärvelle, että vaikka olen hänen kanssaan täysin eri mieltä esimerkiksi Natoon liittymisestä ja näistä hänen lausumistaan, niin ei se, että joku ihminen vastustaa Natoon liittymistä, vielä automaattisesti tee hänestä putinistia. Olen aina, niin kuin sanoin äsken, itse kannattanut Natoon liittymistä ja ollut vähemmistössä silloin. Nyt kun yhtäkkiä huomaan, että ajat ovat muuttuneet ja olenkin enemmistön puolella, niin kyllä meidän tässä enemmistössä täytyy myös hyväksyä se, että ei mitään tämmöisiä senaattori McCarthyn kommunistivainojen tyylisiä vainoja nyt tässä pidä kyllä lähteä käynnistämään vaan hyväksyä se, että on myös eriäviä mielipiteitä, vaikka sitten Natoon liittymisestä. Ne voivat olla ihan täysin legitiimiltä pohjalta, esimerkiksi se, että pelätään, että Venäjä niin kovasti suuttuisi siitä, että Suomi liittyy Natoon. Ei se varmasti Venäjälle mieluinen hetki olekaan.

Nyt me voimme jättää taaksemme suomettuneisuuden ajan ja sen suomettuneisuuden ajan ilmapiirin ja aidosti ottaa askeleen kohti itsenäisyyttä ja itse päättää omista asioistamme. Enää ei tarvitse katsoa Kremltiin, että saammeko me liittyä ja voimmeko me liittyä EEC:hen tai mihin hyvänsä järjestöön. Nyt me voimme liittyä sinne aivan omista lähtökohdistamme ja itse. Siltikin, vaikka tämä lustraatioprosessi, tämä lähihistorian perkaaminen, pitää käynnistää, pidetään huolta siitä, että myöskään seuraavalla vaalikaudella siitä ei tule noitavainoa, tämmöistä McCarthyn kommunistivainoa. — Kiitos. [Mauri Peltokangas: Hyvä puhe!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Antikainen.

17.37 Sanna Antikainen ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Edustaja Yrttiaho piti aiemmin tässä salissa puheen, jossa hän kehotti meitä tutustumaan Naton veriseen historiaan. Joka kerta kun olen kuunnellut edustaja Yrttiahon puheita, hän ei sanallakaan tuomitse Venäjän tekoja, joko mitä ne ovat olleet historiassa täällä Suomessa tai sitten nykyisyydessä muualla maailmassa. Suosittelisin edustaja Yrttiaholle, että hän tutustuisi Venäjän verisiin tekoihin sekä Suomen historiassa että nykyisyydessä tuolla Ukrainan alueella. Se saattaisi tehdä ihan hyvää.

Haluaisin viitata edustaja Kalevan äskeiseen hienoon puheeseen. Siellä tuli monia asioita, joista olen täysin samaa mieltä. Esimerkiksi Ahvenanmaan asema on tällä hetkellä erittäin tärkeä. Demilitarisatio pitäisi omasta mielestäni purkaa. Lisäksi siellä saarella on Venäjän federaation konsulaatti, joka tekee, kuten varmasti kaikki poliitikot sekä monet tavalliset suomalaisetkin tietävät, monenlaisia erilaisia asioita kyseisellä saarella, ja mielestäni se pitäisi sulkea, suoraan sanottuna.

Mitä tulee yleisesti sellaiseen mentaliteettiin, jonka edustaja Kaleva otti esille, että erimielisiä vainottaisiin tai muuta vastaavaa, niin en missään nimessä ole itsekään sitä mieltä,

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

että ketään pitäisi vainota, mutta toisaalta tiukka, asiapitoinen debatti on myös mielestäni tarpeen tässä asiassa.

Lisäksi tulevaisuudessa toivoisin edustaja Kalevan tavoin, että Suomessa päästäisiin vihdoin niin sanotusti eteenpäin ja se suomettuneisuuden harmahtava mörkö jäisi vihdoin taaksepäin ja maamme voisi elää jatkossa täysin vapaana, ilman että mikään ulkovalta kykenee vaikuttamaan milläkään tavalla meidän omiin päätöksiimme. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkelä.

17.40 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Yrttiaho otti esiin monia asioita, jotka sinänsä asioina ovat olemassa, vaikka oma tulokulmani niihin lienee hieman toisenlainen kuin edustaja Yrttiaholla, ja nyt niitä tulokulmia tuon muutaman tässä vielä esiin.

Ensimmäisenä tämä ydinpelote. Sehän on aivan keskeisiä asioita, jonka takia ylipäänsä Suomen pitäisi Natoon liittyä. Suomella ei ole omaa ydinpelotetta, Venäjällä on ydinpelote ja Venäjä käyttää ydinpelotetta. Venäjä on jatkuvasti tehnyt aina vain räikeämpiä vihjauksia ydinaseiden käytöstä. Eli kun Venäjä aktiivisesti hyödyntää imperialistisessa politiikassaan ydinpelotetta, pyrkii saamaan läpi tavoitteitaan ydinpelotetta käyttämällä, silloinhan me itse tarvitsemme ydinpelotteen.

Kiina on merkittävä uhka erityisesti tulevaisuudessa. Sitä vastaan pitäisi Euroopan liittoutua USA:n kanssa ennen kuin on liian myöhäistä, ellei ole jo liian myöhäistä. Voimiltaan Venäjä on vain rosvojen ylläpitämä bensa-asema, mutta Kiina on tuleva maailmanvalta, kenties teemme sille mitä tahansa. Ehkä voimme sen pysäyttää, ehkä emme.

Pohjola muodostuu tässä, jos Suomi ja Ruotsi Natoon liittyvät, melkoiseksi linnakkeeksi, joka on merkittävä toimija jo yksinkin, ilman USA:takin. Viidennen sukupolven hävittäjiä tulee Pohjoismaissa olemaan sellainen määrä, että sille ilmavoimalle valtiollinen Venäjä ei itsessään mahda mitään. Se ei ole pelkkä US, Pohjoismaat itsessäänkin ovat merkittävä sotilaallinen voima ilmavoimien suhteen. Miksi Venäjä on pystynyt iskemään Ukrainassa, sillä on ilmaylivoima. Se pystyy iskemään ilmasta ja terrorisoimaan siviilikohteita. Pohjoismaissa sillä ei olisi siihen mahdollisuutta.

YK:n valtuutuksesta on tehty täyttä pelleilyä sillä, että ihmisoikeusrikkurit ja sotarikolliset ovat sen turvallisuusneuvoston pysyviä jäsenmaita ja myös vaihtuvia aina välillä. Kuitenkin YK:n yleiskokous on kahteen kertaan tuominnut Venäjän toimet Ukrainassa aivan selvällä enemmistöllä, eli YK:n valtuutustakin voidaan katsoa olevan.

Hieman kyseenalaistaisin tätä edustaja Yrttiahon näkemystä tempautumisesta suurvaltakonflikteihin, koska minun mielikuvitukseeni ei mahdu montaakaan sellaista konfliktia Venäjän ja nykyisten Nato-maiden välillä, jossa me emme olisi jo mukana joka tapauksessa. No kenties, jos Venäjä hyökkäisi jostain syystä Turkkiin, mutta se on ajatuksena varsin käsittämätön, silloin me emme ehkä siihen Naton ulkopuolisena maana tempautuisi mukaan. Mutta jos Venäjä hyökkäisi vaikkapa Baltiaan, kenen mielestä Suomi voisi olla ulkona tästä konfliktista, joka käynnistyy toiseen EU-jäsenmaahan, joka on naapurimaamme ja sukulaiskansamme? Totta kai me olisimme siinä mukana Naton ulkopuolellakin. Natossa meillä itsellämme olisi myös turvatakuut tässä tilanteessa.

Keskustelu näistä joukoista ja ydinaseista Suomen maaperällä on tällainen varsin suomalainen keskustelu. Se on vähän samanlainen keskustelu kuin se, liittyvätkö Suomi ja Ruotsi yhtä aikaa vai eri aikaa Natoon, joka ei kiinnosta ketään Suomen ja Ruotsin ulkopuolella — en tiedä, kiinnostaako se Ruotsissakaan. Useat Itä-Euroopan maat ovat jatku-

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

vasti lobanneet itselleen USA:n joukkoja. Kun ne eivät saa edes niitä joukkoja, joita ne lobaavat itselleen, niitä tukikohtia, joita ne haluaisivat omalle maaperälleen, niin kuka tuo Suomeen enemmän joukkoja tai sellaisia aseita, joita me emme tänne halua itse vastaanottaa? Se on ajatuksena varsin absurdi.

Mitä tulee tähän vihamielisyyteen Venäjän suuntaan ja maaperän käyttämiseen vihamielisiin tarkoituksiin, niin itselleni tulee mieleen se tilanne, kun Suomi jätti Nato-hakemuksen. Mitä teki Venäjä? Venäjä tyhjensi Suomen rajalla olevat varuskunnat joukoista. Venäjä vei ne joukot ja ne miehet Ukrainaan kuolemaan ja tappamaan. Se siitä Venäjän kokemasta uhkasta Nato-Suomen suunnalta. Kyllä Venäjä keksii aivan ne valheet, jotka sen täytyy keksiä omaa suurvaltapolitiikkaa ja omia pyrkimyksiä edistääkseen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Leppä.

17.43 Jari Leppä kesk: Arvoisa puhemies! Ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkein tehtävä on pitää isänmaa turvassa kaikkina aikoina ja kaikkia mahdollisia uhkia vastaan. Suomi on aina huolehtinut omasta puolustuksen suorituskyvystään. Meillä on korkea maanpuolustustahto, yleinen asevelvollisuus, koko maan puolustus — kokonaisturvallisuustoimintamalli — ja nämä ovat tärkeitä turvallisuuden kulmakiviä myös tulevaisuudessa.

Me olemme myös pitkään tehneet Naton kanssa tiivistä yhteistyötä, johon on kuulunut Nato-optio, jolla on ollut selkeä viesti kaikille tahoille, että haluamme pitää isänmaan koskemattomana, ja siihen kuuluu myös se vaihtoehto, että olemme liittokunnan jäsen, mitä me nyt olemme hakemassa. Turvallisuustilanne on meillä Euroopassa, globaalistikin muuttunut, ja siksi Natoon liittyminen on perusteltua ja välttämätöntä, ja sille on myös erittäin laaja kansan tuki. Suomi ja Ruotsi myös tuovat merkittävän turvallisuus- ja vakausliiksen Pohjois-Eurooppaan ja myöskin koko liittokunnalle. Siksi kannatan vahvasti Natoon liittymistä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Peltokangas.

17.45 Mauri Peltokangas ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Olen kuunnellut tässä keskustelua noin viisikymmentä puhetta aikaisemmin, ja tämän vuoksi ei ole kovin paljon sanottavaa, koska ilokseni totean, että esityksen puolesta on tässä salissa valtava joukko. Jokainen on puheenvuorossaan tuonut esille niitä tärkeitä asioita, mitkä on hyvä ottaa tässä kohtaa huomioon. Kiitän ulkoasiainvaliokuntaa, ulkoministeriä, kiitän puolustusvaliokuntaa, puolustusministeriä, kiitän kaikkia niitä valiokuntia, jotka ovat olleet käsittelemässä tätä. Kiitän eduskuntaa siitä, että kun nämä valot lähitulevaisuudessa täällä pöydässä syttyvät, saan olla yksi niistä, joka painaa tuota vihreää nappia isänmaan puolesta. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2023 lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 325/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 46/2022 vp

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 46/2022 vp.

Asian käsittely alkaa yleiskeskustelulla, jossa on nopeatahtinen osuus, jolloin etukäteen varatut puheenvuorot saavat kestää enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. — Yleiskeskustelu, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Koskinen.

Keskustelu

17.46 Johannes Koskinen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus esitti lisätalousarvioehdotuksessaan määrärahojen lisäämistä 2,1 miljardilla eurolla ja varsinaisten tulojen alentamista nettomääräisesti kuudella miljoonalla eurolla. Verotuloarviota alennetaan 45 miljoonaa euroa, mikä aiheutuu lähinnä varainsiirtoveron vähennyksestä ja korkotulojen lähdeveron lisäyksestä yhteenlaskettuna.

Suurimmat menonlisäykset esitetään valtiovarainministeriön hallinnonalalle hyvinvointialueiden rahoituksen vahvistamiseen, 500 miljoonaa euroa, työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle takautuvasti maksettavan määräaikaisen sähköhyvityksen kustannusten kattamiseen, 388 miljoonaa euroa, sekä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle määräaikaisten maatalouden ja vesiviljelyn kustannustukien maksamiseen hyvin poikkeuksellisissa kustannusoloissa, 96 miljoonaa euroa.

Valtiovarainvaliokunta pitää myös tarpeellisena, että puolustushallinnon määrärahoja korotetaan noin 43 miljoonaa euroa ja hyväksytään Puolustusvoimien materiaalsen kehittämisen 2023-tilausvaltuuden korotus noin 702 miljoonalla eurolla, mistä aiheutuvat menot jakaantuvat vuosille 23—27. Lisäyksellä korvataan Ukrainaan toimitettua materiaalia, ja tämä lisäys kaikinensa liittyy kovastikin tuohon äsken käytyyn keskusteluun Suomen puolustusvalmiuden vahvistamisesta.

Hallitus esittää lainanottovaltuuden korottamista 150 miljardista eurosta 170 miljardiin euroon, johon sisältyvän lyhytaikaisen lainan enimmäismäärä esitetään lisättäväksi 29 miljardiin euroon. Siinä koetetaan nuo suhteet pitää ennallaan, kuinka suuri osa kokonaisvelasta on lyhytaikaista. Valtion velanhoitomienoihin esitetään lisäystä 1 073 miljoonaa euroa olettaen sekä lyhyen että pitkän jakson korkotason olevan 2,9 prosenttia. Valtionvelan korkomenot nousevat siten noin 2 586 miljoonaan euroon tänä vuonna. Tosiasiallisestihan itse korot eivät nousisi näin paljon: Jos vuoden aikana otetaan ehkä 30—40 miljardia euroa uutta ja korvaavaa velkaa tällä nyt nähtävillä olevalla korkotasolla, se toki nostaisi korkomenoja, mutta ei näin paljon, vaan siinä on useita satoja, ehkä noin 700 miljoonaa euroa johdannaisista johtuvia lisäkustannuksia. Tässä menneiden 15 vuoden aikana swappauksilla, johdannaiskaupoilla, on pystytty vuosittain jopa kymmeniä prosentteja pitämään korkomenoja alempana kuin ne ilman niitä olisivat, ja nyt tilanne on kääntynyt nopean korkotason nousun takia. Tänä vuonna ja varmaan lähivuosina näistä johdannaisista aiheutuu lisämenoja tuonne korkomenokohdalle.

Tässä on kaiken aikaa tietysti keskusteltu siitä, olisiko pitänyt enemmän ottaa pitkäaikaista matalakorkoista lainaa silloin kun se oli halpaa, ja se on valtaosin kiinteäkorkoista valtioiden ottamana. No, tätähän ei koskaan laajempaan poliittiseen keskusteluun tuotu,

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

mutta siitä on edelleen viisasta keskustella, miten tulevaisuudessa parhaiten suojataan veronmaksajia korkotason nousulta.

Vuoden 23 lisätalousarvioesitys lisää valtiolle nettolainanoton tarvetta 2,1 miljardia euroa. Nettolainanotoksi tänä vuonna arvioidaan noin 10,4 miljardia euroa, ja budjetoidun valtionvelan määrän arvioidaan olevan noin 158 miljardia euroa tänä vuonna, noin 56 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Niin että tuohon lainanottovaltuuden kasvuun sisältyy vähän tällaista turvamarginaalia myös.

Hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän rahoitukseen esitetään kohennusta, ja valiokunta on ne ehdottamassa hyväksyttäväksi. Esitetään ensinnäkin 155,6 miljoonan euron määrärahaa, josta 150 miljoonaa euroa osoitetaan hyvinvointialueiden lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Siinä on kysymys aikaistuksesta, vuoden 24 tammikuussa maksettavaa erää aikaistetaan jo nyt maksettavaksi. Tällä muutoksella pyritään tukemaan alueiden toimintaa niin, että ne eivät joutuisi turvautumaan tämän vuoden aikana lyhytaikaiseen lainanottoon tai toteuttamaan rahoituskapeikkojen vuoksi epätarkoituksenmukaisia sopeuttamistoimia, vaan pystytään keskittymään toiminnan parantamiseen ja jonojen lyhentämiseen. Lisäksi toiselle momentille, 33, ehdotetaan 350 miljoonan euron määrärahaa, joka on tarkoitettu avustukseksi sote-uudistuksen käynnistymisestä aiheutuviin tilapäisiin kustannuksiin sekä toiminnan vakiinnuttamiseen ja kehittämiseen. Valtiovarainvaliokunta pitää erittäin tärkeänä, että hyvinvointialueet edistävät hoitopaikkaa konkreettisesti ja varmistavat, että myös palvelujen tuottavuus paranee. Hoitojonojen määrätietoinen purkaminen on välttämätöntä myös valmistauduttaessa perusterveydenhuollon hoitotakuun tiukentumiseen, jota koskeva lainsäädäntö astuu voimaan asteittain tämän vuoden syyskuusta lukien.

Valiokunta on myös kiinnittänyt vakavaa huomiota lasten tehohoidon akuutteihin ongelmiin. Sitä ei ole voitu tarjota riittävästi, minkä vuoksi muun muassa lasten sydänleikkauksia ei ole voitu toteuttaa suunnitellusti ja sydänkirurgia on pahasti jonoutunut. Puute hoitohenkilöstöstä tuollakin sektorilla on pääsyy. Valiokunta toteaa, että lasten tehohoidossa on kyse alueiden ja HUS-yhtymän lakisääteisestä tehtävästä, jota ei voida rahoittaa valtionavustuksella, vaan toiminta rahoitetaan rahoituslain yleiskatteellisella rahoituksella ja hyvinvointialueiden välisellä laskutuksella. On siksi tärkeää, että yleiskatteellisessa rahoituksessa otetaan jatkossa huomioon lasten tehohoidon toimintatapamuutokset ja merkittävästi kohonneet kustannukset.

Varhaiskasvatukseen ehdotetaan 23,5 miljoonan euron lisäystä, josta 20 miljoonaa koulutuksellista tasa-arvoa edistäviin avustuksiin. Tämä varmistaa tuon työn jatkuvuuden, jota tällä kaudella on tehty näihin kohdennettuihin esi- ja perusopetuksen koulutuksellista tasa-arvoa edistäviin toimiin. Nyt yhteensä noin 66 miljoonaa euroa on käytettävissä, kun osaksi on myös säästyneitä varoja. On tärkeää, että vuoden 23 alusta voimaan tulleella lainmuutoksella on vakinaistettu koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin myönnettävä erityisavustus, ja sen positiiviset tulokset alkavat näkyä.

Valtiovarainvaliokunta pitää tärkeänä työ- ja elinkeinotoimistojen osalta sitä, etteivät suuret rakenteelliset uudistukset heikennä alueellisten toimijoiden edellytyksiä hoitaa heille lainsäädännössä asetettuja tehtäviä. Valiokunta nostaa esille työvoima- ja yrityspalveluiden uudistuksen, jossa julkisten työvoimapalvelujen järjestämisvastuu on tarkoitus siirtää vuoden 25 alusta lukien työ- ja elinkeinotoimistoilta kunnille. Uudistuksen rahoitus kohdistuisi kuntiin hallituksen esityksessä esitetyn rahoitusmallin ja määriteltujen kriteereiden perusteella, ja alustavien arvioiden mukaan nettomuutokset vaihtelisivat aika reippaasti kuntakohtaisesti noin plus 40 eurosta noin 140 euron miinukseen asukasta kohden. Va-

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

liokunta korostaa, että uudistuksen alueet olisivat optimaalisia työssäkäynnin näkökulmasta, ja kiinnittää huomiota siihen, että rahoituksen riittämättömyys voi muodostaa riskin uudistukselle asetettujen tavoitteiden toteuttamiselle. Tässä viitataan eri valiokuntien lausuntoihin ja siihen, että esimerkiksi äkillisissä rakennemuutostilanteissa on pystyttävä nopeasti reagoimaan rahoitusta lisäämällä.

Täällä kariutuneisiin lainmuutoshankkeisiin liittyen on tehty sitten momenteille miljoonamuutoksia: Esimerkiksi juuri työvoima- ja yrityspalveluihin liittyen, kun sataprosenttinen palkkatuki säilyy mahdollisena järjestöille, valiokunta on ehdottamassa viiden miljoonan euron lisäystä asianomaiselle momentille. Myöskin tuonne nettolainanottoon aiheutuu näistä momenttimuutoksista pieniä tarkennuksia.

Lopputulena valtiovarainvaliokunta ehdottaa, että eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen sisältyvän ehdotuksen vuoden 23 lisätalousarvioksi mietinnössä tarkemmin todetuin muutoksin ja päättää, että vuoden 23 lisätalousarviota sovelletaan 8. maaliskuuta alkaen.

Tähän liittyy sitten kolme vastalauseita. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Sitten keskusteluun. Edustaja Heinonen poissa. — Edustaja Soinikoski, olkaa hyvä.

17.56 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen viimeinen lisätalousarvioesitys hillitsee luontokatoa ja vahvistaa suomalaisen luonnon monimuotoisuutta. Hallitus päätti vihreiden aloitteesta esittää suojeltavaksi noin 30 000 hehtaaria valtion omistamia luontoalueita. Kokoluokaltaan puhumme yli Helsingin kokoisesta luontoalueesta ja kappalemäärissä yli 50 luontokohteesta ympäri Suomea. Hämeestä suojellemme 48 hehtaaria metsää Lopen Rautasuon alueelta ja Hämeenlinnasta 97 hehtaaria metsää Pitkämäen alueelta. Pitkämäessä kulkee myös Hämeen Ilvesreitti, joka on koko perheen suosittu patikointikohde. Monet ihmiset ovat heränneet luontokadon vakavuuteen huomattuaan, kuinka linnunpöntöt ovat tyhjillään, kimalaisten surina vähentynyt ja käen kukunta käynyt harvemmaksi. Luontokadon pysäyttäminen on ihmiskunnan kohtalonkysymys, ja sen eteen yhä useampi on valmis toimimaan. Näillä suojelupäätöksillä luomme uskoa siihen, että luontokadon suunta voidaan kääntää ja suomalainen luonto turvataan myös tuleville sukupolville.

Arvoisa puhemies! Suomi on kasvutarina torpparin jälkeläisestä, josta tuli väitellyt tohtori. Missään muualla maailmassa ei ole ollut yhtä nopeaa luokkanousua kuin Suomessa oli. Kiitos tästä kuuluu suomalaiselle koulujärjestelmälle. Valitettavasti suomalaisten osaamistaso on kääntynyt laskuun ja koulutus periytyy aikaisempaa vahvemmin. Tämä kehityssuunta pitää kääntää. Siksi hallitus panostaa lisätalousarvioesityksessään lapsiin ja nuoriin. Kaikkiaan toimia on talousarviossa 39 miljoonan euron edestä. Näistä 20 miljoonaa on tasa-arvorahaa ja 19 miljoonaa nuorisorikollisuuden estämiseen tähtäävää pakettia. Näillä panostuksilla pystymme vaalimaan toivoa paremmasta tulevaisuudesta ja puuttumaan oikea-aikaisesti nuorten pahoinvointiin. Jokaisella nuorella tässä maassa pitää olla mahdollisuus osallistua arkeen ja löytää oma paikkansa yhteiskunnassa.

Arvoisa puhemies! Lisätalousarviossa myönnettiin lisärahoitusta myös hyvinvointialueille hoitovelan purkuun. Sairaaloiden päivystykset ovat ruuhkautuneet monin paikoin pahasti. Yhteensä hyvinvointialueiden rahoitusta lisätään 500 miljoonalla eurolla, josta 350 miljoonaa euroa on tilapäistä avustusta sote-uudistuksen käynnistymisestä aiheutuviin

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

kustannuksiin. 150 miljoonaa euroa puolestaan osoitetaan hyvinvointialueiden lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. On erittäin tärkeää, että osoitamme toiminnan alkuvaiheessa riittävän rahoituksen hyvinvointialueille, jotta kaikki Suomen hyvinvointialueet saavat toimintansa sujuvasti käyntiin. Alueiden onnistunut aloitus on keskeistä paitsi palveluiden toimivuuden myös julkisen talouden kannalta, sillä toimimattomat käytännöt ja järjestelmät aiheuttavat eniten turhia kustannuksia. Jatkossa meidän on annettava hyvinvointialueille myös enemmän vapauksia järjestää palvelunsa itse parhaaksi [Puhemies koputtaa] katsomallaan tavalla. Suurin viisaus paikallisten haasteiden ratkaisuun löytyy juuri sieltä paikalliselta tasolta. Se on hyvä pitää mielessä, kun jatkossa kehitämme hyvinvointialueiden toimintaa vaikuttavampaan ja potilasturvalliseen suuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kinnunen Mikko, olkaa hyvä.

18.00 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä vaalikauden viimeinen lisätalousarvio ehdottaa määrärahoja moneen kohteeseen. Maksamme takautuvasti sähköhyvityksiä, vahvistamme hyvinvointialueiden rahoitusta — on tärkeää, että suurin osa näistä rahoista menee siirtymäkauden määräaikaisiin kustannuksiin. Toteutamme maatalouden lannoitteiden ja sähkön tukitoimet. Jotta meillä on ensi talveksi ruokaa, tarvitsemme lannoitteita tulevalle kasvukaudelle. Tuemme Ukrainaa materiaalisesti. Tehtävämme on jatkaa Ukrainan puolustustaistelun ja Ukrainan kansan tukemista, se on oikein, se on välttämätöntä. Ehkäisemme nuorisorikollisuutta ja kehitämme kasvatuksen ja opetuksen koulutuksellista tasa-arvoa. Pidetään kaikki lapset ja nuoret mukana, että he löytävät vahvuutensa ja paikkansa yhteiskunnassa. Suojellemme valtion metsiä, jotta voimme pysäyttää luontokatoa. Suojelu kohdentuu sellaisille alueille, joilla ei ole suurta merkitystä metsien kestävässä talouskäytössä. Viljelemme ja varjelemme.

Määrärahojen lisäys on 2,1 miljardia euroa. Tämän verran tarvitaan lisää valtion lainaa. Valtionvelan korkomenojen kasvun vaikutus näihin määrärahoihin on yli miljardi euroa, eli se selittää koko potista suuren osan. Tämä kertoo osaltaan maan vakavasta taloudellisesta tilanteesta. Olemme eläneet monen syyn vuoksi velaksi jo yli kymmenen vuotta. Tulevalla hallituskaudella meidän tulee yhdessä saattaa valtiontalous takaisin kestävänsä kasvun tielle. Velkaantuminen tulee taittaa kahden seuraavan vaalikauden aikana. Siihen tarvitaan niin kasvua ja työllisyyden nostamista kuin rakenteellisia uudistuksia ja oikeudenmukaisia säästöjä. Mitään hallinnonala ei kannata huutokaupalla rajata pois, ehkä puolustusta lukuun ottamatta.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta kiinnittää aiheellisesti vakavaa huomiota lasten tehohoidon ongelmiin. Kun hätä on suurin, lasten tehohoitoa ei ole voitu tarjota riittävästi. Se on vakava paikka. Esimerkiksi lasten sydänleikkauksia ei ole voitu toteuttaa suunnitelmien mukaan, sydänkirurgiaan on muodostunut pitkiä jonoja. Meillä on vakava pula tehohoitoon erikoistuneista hoitajista. Työryhmä on tehnyt ehdotuksia toimenpiteistä, joilla voidaan kehittää lasten tehohoitoa ja työnjakoa. Työryhmä ehdottaa, että henkilöstön palkkausta tarkistetaan ja hoitokapasiteettia lisätään. Toimenpiteet maksavat vajaat viisi miljoonaa euroa. Lasten tehohoidon toimintatapojen muutokset ja merkittävästi kohonneet kustannukset tulee ottaa jatkossa yleiskatteellisessa rahoituksessa huomioon. Sosiaali- ja terveysministeriön tulee huolehtia siitä, että erikseen rahoitettavat kehittämistoimet etenevät ripeästi. Ne tulee kohdentaa siten, että lapset voivat saada tehohoitoa eri puolilla Suomea.

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

Arvoisa puhemies! Valiokunta korostaa koulutuksellista tasa-arvoa parantavien avustusten merkitystä erityisesti nyt, kun oppimiserot ovat kasvaneet ja oppimisen tulokset heikentyneet. Heikoimpien koulujen tulokset ovat entistä heikompia. Tarveperusteinen rahoitus on osoittautunut toimivaksi ja vaikuttavaksikin keinoksi vahvistaa koulutuksen tasa-arvoa. Huolehditaan sujuvasta koulupolusta eri puolilla Suomea. Valiokunta korostaa aivan aiheellisesti, että tasa-arvoa edistäviin toimiin tarkoitettu valtionavustus on tärkeää saattaa pysyvästi nykyistä korkeammalle tasolle. Toiminnan vaikuttavuutta tulee arvioida säännöllisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kivisaari poissa. — Edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

18.05 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Käsittelemme hallituksen esitystä eduskunnalle vuoden 2023 lisätalousarvioksi. Ei ole mitenkään sattumaa, että juuri talouskysymykset, kuten Suomen velkaantuminen, ovat nousseet tulevien vaalien yhdeksi tärkeimmistä yksittäisistä vaaliteemoista. On nimittäin ihan selvää, että Rinteen ja Marinin hallitukset ovat toimineet alusta asti piikki sepposen seljällä auki. Vuoden 2019 hallitusneuvotteluissa oli jo kuuleman mukaan fläppitaulu, joissa luki, että rahaa on. No, ei ollut silloin, eikä ole nytkään. Suomi on elänyt jo vuosikaudet velaksi, ja sitä kehitystä nykyinen hallitus on kiihdyttänyt vastuuttomasti vailla mitään huolta talouskurista. Teidän jälkiänne, hallitus, saadaan korjailla vielä pitkän aikaa, ja onkin täysin selvää, että taloudellisesti kovia aikoja on vielä edessä. Seuraavalla hallituksella on megaluokan savotta edessään.

On tietysti totta, arvoisa puhemies, että tälle vaalikaudelle osui koronan ja Ukrainan sodan kaltaisia suuria kriisejä, mutta niiden taakse ei pysty aina ja joka asiassa piiloutumaan. Leväperäinen asennoituminen rahankäyttöön oli nähtävissä jo kauan ennen kriisejä. Siltä osin, kun ovat hallitukselta jääneet tukitoimet melkoisen vaisuiksi, voin sanoa, että hävetkää, jos osaatte. Suomen kansa on tuolla kärvistellyt, ja pieniä, pieniä almuja silloin tällöin on hallitukselta tippunut.

No, esimerkiksi asumisen ja liikkumisen hinta on kohonnut kohoamistaan, ja kansa maksaa yhä tänäkin päivänä holtittoman politiikan seurauksia. Ammattidiesel on jäänyt pöydälle, jakeluvelvoitteen laskeminen jäi väliaikaiseksi toimeksi, joka ilmeisesti joudutaan kompensoimaan entistä korkeammalla korotuksella tulevaisuudessa, ja niin edelleen ja niin edelleen. Olette tehneet karhunpalveluksen suomalaiselle yhteiskunnalle. Kansa maksaa viherhumppanne viulut.

Samaan aikaan keskustalaiset vaalikampanjoissaan kehtaavat kampanjoida dieselautojen verotuksen keventämisellä. Neljä vuotta on ollut siihenkin aikaa vaikuttaa, vaan mitä on tehty asialle? Ei mitään. Pelkkää sananhelinää vailla totuutta.

Arvoisa puhemies! Missä ovat ministeri Harakan lupaamat rahat autoilijoiden pankkitileille? Onko ministeri Kurvinen unohtanut, että lupasi Ilkka-Pohjalaisen kolumnissaan, että hallitus, jossa keskusta on mukana, ei poliittisin päätöksin nosta bensan ja dieselin hintaa?

Arvoisa puhemies! Rahaa on kyllä löytynyt muualle, kuten savanneille kehitysapuna ja Euroopan unionin jäsenmaille elvytysvälineen muodossa. Saimme niskaamme velat, joita maksavat vielä meidän lastenlapsemme. Alueuudistuskin näyttää uudelta hallintohimemeliltä, jossa lähinnä keskustalaiset ovat saaneet maakunnista itselleen kivoja suojatyöpaikkoja, puhumattakaan siitä, paljonko koko uudistuksen aikaansaaminen on maksanut

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

veronmaksajille. Palvelut sakkaavat, koska hallitus ei osannut tai halunnut rahoittaa tekemäänsä uudistushimmeliä kunnolla.

Lisää hallintoa, lisää tulonsiirtoja ulkomaille, lisää heikkolaatuista maahanmuuttoa ja lisää viherhumppaa — siinä oli nykyisen hallituksen resepti Suomen talouden pelastamiseksi, ja se alkaa nyt näkyä. Valtionvelka on kasvanut kestävämmälle tasolle. Tässä talousarviossa pelkästään valtionvelan korkojen hoitamiseen menee yli miljardi lisäeuroa, ja täällä vielä jotkut väittävät pokerinaamalla, että veloilla ei ole mitään väliä, ja joku hyväks jopa niin, että ei niitä koskaan pidä edes maksaa takaisin. Nyt valoja päälle. Jokainen voi pohtia tahollaan, mitä tälläkin miljardilla olisi voitu saada hyvää Suomen kansalaisille aikaan. [Leena Meri: Niinpä!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mykkänen poissa, edustaja Essayah poissa, edustaja Räsänen poissa, edustaja Mäkinen poissa. — Edustaja Vähämäki, olkaa hyvä.

18.10 Ville Vähämäki ps: Kunnioitettu puhemies! Tämän lisäbudjetin keskeinen huomio on se, että valtion velanhallinnan kustannukset nousevat huomattavasti ennakoitua enemmän. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tämä osaltaan johtuu siitä, että pitkiä valtionlainoja on johdannaisilla muutettu lyhyemmiksi. Tällä hetkellä näyttää siltä, että valittu toimintatapa aiheuttaa ainakin hetkellisesti tappiota suhteessa siihen, että ei olisi tehty mitään. Käsitykseni mukaan valtionlainojen kanssa työskentelevien ammattisijoittajien tai valtionlaina-ammattilaisten — tai miksikä heitä haluaa kutsua — keskuudessa tätä valittua toimintatapaa on hämmästely. Eli siis niitä edullisia, jopa 30 vuotta pitkiä valtionlainoja, joita myytiin, laskettiin liikkeelle, on johdannaisilla vaihdettu lyhyemmäksi.

Olemme kuitenkin nyt tässä tilanteessa, että joudumme ottamaan velkaa maksaaksemme velkaa. Velanhoitokulut nousevat huomattavasti tänä vuonna. Lisäbudjetti kasvattaa valtion velanottoa noin kolmesataayhdeksänkymppiä asukasta kohden, mistä siis lainanhoitokustannuksiin menee noin puolet, kuten edustaja Peltokankaan puheessa hyvin tuli selväksi.

Vastalauseemme sisältää viisi lausumaa sekä epäluottamuslauseen hallitukselle. Teen tämän vastalauseen mukaisen epäluottamuslause-ehdotuksen: ”Eduskunta toteaa, että hallitus talouspolitiikallaan kasvattaa vastuuttomasti valtion menoja ja vastuita. Inflaation heikentäessä kansalaisten ostovoimaa hallitus on jättänyt toteuttamatta toimet, joilla laskettaisiin olennaisesti liikkumisen ja elämisen kustannuksia. Samalla hallitus on kuitenkin sitonut Suomen EU:n elvytyspakettiin sekä muihin vastaaviin tukiohjelmiin, joiden hyödyt menevät muiden maiden kansalaisille, mutta maksaja on suomalainen. Eduskunta katsoo, että hallitus on epäonnistunut kansalaisten kestävä hyvinvoinnin puolustamisessa, ei ole toteuttanut toimenpiteitä, joilla olisi lisätty tuottavia työtunteja yhteiskunnassa ja on laiminlyönyt Suomen EU:n edunvalvonnan.”

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Holopainen Mari.

18.12 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Kaikkein merkittävin erä muodostuu hyvinvointialueiden tuesta ja sähkön hinnan nousun johdosta maksettavista tuista, jotka ovat varsin poikkeuksellisia.

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

Energiakriisi on pakottanut Euroopan maat avaamaan valtion rahahanoja myöskin kansalaisten tukemiseen ihan perustellusti. On tärkeää, että ihmiset saavat apua kohonneisiin sähkön hinnan nousupaineisiin silloin, kun hätä on todellinen. On tietenkin vaikeata tälläisellä nopealla aikataululla saada tuet kohdistumaan juuri oikein, ja varmasti tässäkin haasteita riittää edelleen. On tärkeää huomioida, että nämä tuet on tarkoitettu määräaikaikaisiksi ja energiakriisiin täytyy löytää pysyviä ratkaisuja.

Hyvinvointialueiden budjetointi ei tässä sote-mallissa ole ollut leikkauspainotteinen. On tärkeää varmistaa, että ihmiset saavat ne palvelut, joita he tarvitsevat. Nyt hyvinvointialueiden rahoitusta ehdotetaan vahvistettavaksi 500 miljoonalla eurolla. Tästä merkittävä kohdennus, 350 miljoonaa euroa, menee valtionavustuksena toiminnan vakiinnuttamiseen ja kehittämiseen. On tärkeää varmistaa, että tällainen merkittävä toiminnan uudelleenorganisointi, Suomen historian yksi suurimmista hallintouudistuksista, tehdään kunnolla. Tällä hetkellä tietysti tiedetään ne haasteet, jotka ovat sote-sektorille syntyneet jo vuosikymmenien kuluessa: naisvaltaisten alojen palkkakuoppia ei ole ratkaistu ajoissa, työvoimapula koettelee hoitoalaa. Ja loppupeleissä muita pitkäaikaisia ratkaisuja ei ole kuin hoitaa ne palkkakuopat kuntoon.

Meidän täytyy varmistaa myös, että korkealaatuinen tutkimustoiminta yliopistosairaaloissa saa riittävän rahoituksen. Sillä on merkitystä koko maan kannalta. Vaikeita sairauksia, harvinaisia sairauksia hoidetaan keskitetysti, ja on varmistettava, että siellä osaava henkilöstö myös pysyy. Jos tuodaan epävarmuutta alueelle, jos alueella ei ole näkymää riittävästä rahoituksesta ja jos yliopistosairaaloissa ei voi tehdä tutkimusta riittävin resurssein, niin silloin on myös todellinen aivovuodon vaara. Lääketieteen, terveystieteen osajille löytyy kyllä kysyntää ja varmasti vaihtoehtoja myös Suomen ulkopuolelta. Ja on todella tärkeätä, että me pysytään Suomessa edelleen myöskin kärjessä ja pystytään kehittämään uusia hoitomuotoja ja pystytään tarjoamaan esimerkiksi niitä uusimpia syöpähoitoja. Meillä on todella paljon tehtävää tässä vielä, ja nytkään ei tulla täysin kattamaan hyvinvointialueiden rahoitusvajetta, erityisesti erikoissairaanhoidon ja yliopistosairaaloiden vaikeaa rahoitusvajetta, vaikka sitä osin onkin katettu. Edelleen jää tehtävää, mihin toivon, että koko eduskunta on sitoutunut, vaikka ei juuri omalla alueella olisikaan sitä yliopistosairaalaa.

Tällä on myös ihan taloudellinen merkitys Suomelle. Terveystiede, terveysteknologia ovat sellaisia kestävä kasvun aloja, joihin moni maa panostaa jo nyt. Meillä ei ole varaa jäädä tässä jälkeen. On ihan selvää, että alueilla tulisi panostaa enemmän tiedolla johtamiseen ja tutkimustiedon hyödyntämiseen ja tutkimustietoon investoimiseen.

Kuitenkin on todellakin tärkeätä, että tämä uudistus on tehty niin, että rahoitusta on pyritty turvaamaan hyvinvointialueille näistä haasteista huolimatta. Sehän ei ollut viime hallituksen sote-malli lainkaan. Siellä olisi aiheutunut kovia leikkauksia sote-alalle, ja nyt nähdään, että siihen ei todellakaan ole mahdollisuuksia Suomessa, kun tälläkin hetkellä haasteita riittää.

On tärkeätä, että tukea Ukrainalle jatketaan, ja erittäin merkittävä päätös myös valtion metsien suojelusta on tehty tämän budjetin yhteydessä ja hallituksen neuvotteluissa.

Lisäksi nuorisorikollisuuden ehkäisemiseen ja torjuntaan ehdotetaan lisämäärärahoja, jotka ovat todellakin tarpeen. Ja on hienoa, että kun tässä salissa se huoli on usein noussut, niin myöskin sitten pyritään tuomaan oikeita keinoja [Puhemies koputtaa] niiden ongelmien ratkaisemiseen ja pyritään ennaltaehkäisemään ongelmien syntymistä, pitämään huolta meidän lapsista ja nuorista.

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Marttinen, olkaa hyvä.

18.17 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Tämä lisäbudjettiesitys ja nyt tämä valtiovarainvaliokunnan mietintö, jota tässä käymme läpi, tavallaan vain jatkavat tätä tämän maan hallituksen holtitonta finanssipolitiikkaa ja sen linjan jatkamista. Me näemme nyt täältä, että esimerkiksi esitykseen sisältyy lainanottovaltuuden korottaminen 170 miljardiin euroon. Me näemme sen, että korkomenojen nousun myötä valtionlainojen korkomenot ovat kolminkertaistuneet noin kahteen ja puoleen miljardiin euroon, ja on arvioitu, että viiden vuoden kuluessa ne kasvavat jo lähemmäs neljää miljardia euroa. Puhutaan aivan valtavan kokoisista summista, jotka vaikuttavat suoraan myös siihen, miten suomalaisien tärkeät hyvinvointipalvelut, miten ne kaikkein tärkeimmät valtion menot voidaan katata, jos samaan aikaan holtiton velkaantuminen jatkuu ja samaan aikaan tämä lainamenojen kasvu jatkuu tällaisena.

Herra puhemies! Kuten totesin aikaisemmin, niin sinänsä tässä ei ole mitään uutta, kun katsomme tämän hallituksen tekemää talouspolitiikkaa. Olemme käyneet siitä kymmeniä ja kymmeniä kertoja keskustelua ja debattia tässä salissa. Tiedämme sen, että käytännössä jo 2019 maan hallitus päätti rakentaa koko talouspolitiikkansa sillä tapaa epävarmalle pohjalle, että menot kyllä lisättiin kaikki jo suoraan pohjiin mutta tietoa ei ollut siitä, millä tapaa ne menot tullaan käytännössä rahoittamaan. Työllisyystoimet jäivät jatkovalmisteluun vuosia kestäneeseen työryhmätyöskentelyyn, ja nyt me myös näemme sen, että asiantuntija-arvioiden mukaan lopulta nämä työllisyyspäästösten julkista taloutta vahvistavat vaikutukset ovat jääneet huomattavasti pienemmiksi kuin taas mitä hallitus on itse omassa toiminnassaan arvioinut. Kyllä tästä jää karmea urakka seuraavalle hallitukselle laittaa tämän maan taloutta kuntoon sitten, kun vaalien jälkeen tietysti näemme, millaisella pohjalla tästä päästään eteenpäin.

Herra puhemies! Tähän laajempaan talouspoliittiseen keskusteluun vielä haluan nostaa yhden asian ylös, joka on se, että me olemme paljon puhuneet tässä salissa siitä, mitkä ovat puolueiden erilaiset näkemykset julkisen talouden hoitoon liittyen. Me kokoomuksessa olemme uskoneet siihen, että vahva, tiukka menokuri, talouskasvun vauhdittaminen ja työnteon ja yrittäjyyden tukeminen ovat se kestävä keino, miten tästä tilanteesta päästään eteenpäin. Ei kerta kaikkiaan voi olla niin, että koko tämän vuosikymmenen ajan julkiset menot, julkinen velanotto, ovat noin 10 miljardia alijäämäisiä.

Samaan aikaan tiedämme, että pääministeripuolue SDP on esittänyt aivan toisenlaisia lääkkeitä. Nyt sieltä on kuulunut jo useampaan otteeseen keskeisiltä meidän kollegoilta puhetta muun muassa Tanskan kokonaisveroasteesta. Me tiedämme sen, että heidän näkemyksensä mukaan verotusta voidaan kiristää hyvinkin merkittävästi. Olen eri mieltä siitä, mutta se on heidän näkemyksensä. Haluan todeta sen, että jos Suomessa olisi Tanskan kokonaisveroaste, se tarkoittaisi sitä, että täällä kerättäisiin noin kymmenen miljardia euroa enemmän veroja kuin tällä hetkellä kerätään. No, sitten demarikollegani toteavat, että pieni- ja keskituloisten ansiotuloverotusta ei haluta kiristää, mutta kysymys kuuluu, mistä nämä veroeurot sitten kerättäisiin, koska kuitenkin omaisuuspuolelta puhutaan ehkä joistakin sadoista miljoonista, mitä sieltä pystytään siis keräämään, eliikka oikeastaan kysymys kuuluu, mistä ihmeestä näin mittavat, valtavat veronkorotukset olisi mahdollista muka kerätä. Tähän mielelläni kyllä kuulisin sitten vastauksen, ja luulenpa niin, että myös aika moni muu suomalainen haluaisi tietää, että jos tällaiselle veronkorotuslinjalle lähdetään, miten se on ylipäänsä mahdollista. Minun mielestäni se ei ole.

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

Herra puhemies! Johtuen siitä, että tämän maan hallitus on epäonnistunut täysin talouspolitiikassaan, finanssipolitiikassaan, teen seuraavan epäluottamuslause-ehdotuksen: ”Lisätalousarvio kuvaa hallituksen kyvyttömyyttä asettaa menoja tärkeysjärjestykseen ja toteuttaa velkaantumista hillitseviä rakenteellisia uudistuksia. Koska hallitus on pettänyt lupauksensa lopettaa eläminen tulevien sukupolvien kustannuksella, ei hallitus nauti eduskunnan luottamusta.”

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Näin. — Keskitytään tähän lisätalousarvion käsittelyyn tässä. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

18.23 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Lisätalousarviossa esitetään määrärahoja moneen tärkeään tarkoitukseen, kuten muun muassa sähkölaskun alennuksina maksettaviin takautuviin sähköhyvityksiin, maatalouden sähkönkäytön ja lannoitteiden käytön tukemiseen, hyvinvointialueiden rahoituksen vahvistamiseen, Ukrainan materiaaliseen tukemiseen, nuorisorikollisuuden ehkäisemiseen sekä koulutuksellisen tasa-arvon kehittämiseen. Huolestuttavaa on, että määrärahojen lisäys, 2,1 miljardia euroa, joudutaan kattamaan kokonaan valtion nettolainanotolla. Viime vuosien velkaantumiskehitys on erittäin huolestuttavaa — olkoonkin, että se on ollut pääosin välttämätöntä. Velkaantumiskehitys on saatava hallintaan. Massiivisesti kasvaneen velkaantumisen vaarat ovat jo realisoituneet korkomenojen nousuna.

Arvoisa puhemies! Tiedonvälitys saa seitsemän miljoonaa euroa. Tällä summalla turvataan erityisesti paikallislehtien toimintaa median murroksen aikana. Tuki sovittiin postilain muutoksen yhteydessä. Tavoitteena on tukea kattavaa tiedonvälitystä. Valtakunnallisen median lisäksi on varmistettava myös riittävä alueellisella ja paikallisella tasolla toteutuva tiedonvälitys. Avustus painottuu pienille toimijoille. Tuki on lisätalousarviossa käytännössä keskustan vaatimuksesta. Monipuolisen tiedonvälityksen on katettava koko maa. Tässä paikallislehdillä on keskeinen rooli.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta korostaa koulutuksellista tasa-arvoa parantavien avustusten merkitystä, sillä oppimiserot ovat kasvaneet ja oppimistulokset heikentyneet. Koulutasolla muutos näkyy siten, että heikoimpien koulujen tulokset ovat entistä heikompiä. Saadun selvityksen mukaan tarveperusteinen rahoitus on osoittautunut toimivaksi ja vaikuttavaksi keinoksi vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa. Valiokunta korostaa, että tasa-arvoa edistäviin toimiin tarkoitettu valtionavustus on tärkeää saattaa pysyvästi nykyistä korkeammalle tasolle. On niin ikään tärkeää, että toiminnan vaikuttavuutta arvioidaan säännöllisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Sjöblom, olkaa hyvä.

18.26 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Kestävä talouspolitiikka on yksi Suomen tulevaisuuden kulmakivistä. Tämä vaatii talouspolitiikalta vastuullisuutta ja pitkäjänteisyyttä. Maailman muuttuessa ympärillämme meidän on voitava luottaa omaan kansalliseen selviytymiskykyymme, ja sitä tukee mahdollisimman suuri taloudellinen riippumattomuus. Tässä lisätalousarviossa otetaan taas velkaa, lisää velkaa. Jokaisesta kohteesta voi varmasti sanoa, että tulee hyvään tarkoitukseen, se on selvä. Kun johonkin on osoitettu rahaa, on vaikea sanoa, että se ei kuuluisi sinne, etteikö sitä tarvita. Varmasti tarvitaan, mutta joskus tulee se tilanne, kuten esimerkiksi kotitalouksissakin, että ne jaettavat rahat on en-

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

sin tienattava. Pikavippiajattelu — buy now, pay later — on jossain kohdassa käännettävä takaisin turvalliseen save first -ajatteluun. Tämän maan tulevaisuuden ja hyvinvoinnin tulee rakentua työstä, yrittäjyydestä ja yhdessä tekemisestä, ei velkataakasta. Tämän päivän velka on huomisen verojen korotus.

Näin ollen kannatan edustaja Marttisen esitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Filatov, olkaa hyvä.

18.27 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Tämä on lisätalousarviokeskustelu ja käsitellyssä ovat vain tietyt kohdat, mutta siitä huolimatta en malta olla sanomatta, että tämä keskustelu on aika mielenkiintoista, kun puhutaan velasta. En ole kuullut vielä yhtään esitystä, miten vaikkapa nämä hyvinvointialueiden rahoitukset tai muut asiat, joita tässä lisätalousarviossa on, otettaisiin sieltä kehyksen sisältä, mutta sen sijaan on kritisoitu voimakkaasti sitä, että näin ei ole tehty. Ponsissa sen sijaan on lupailtu monenlaista.

Tähän hyvinvointialueiden rahoitukseen haluaisin todeta, että ei ole kovin helppo meidän nykyisillä rahoitusmekanismeilla suunnata rahaa niihin käyttötarkoituksiin, joita me haluaisimme, ja tässä on etsitty kaikin mahdollisin keinoin mahdollisimman tehokas väline. Elikkä tuo 150 miljoonaa euroa on varhennettua rahaa, koska me tiedämme, että esimerkiksi kunnat ovat rahapulan vuoksi joutuneet jo useamman vuoden alibudjetoimaan sosiaali- ja terveydenhuollon menoja ja ikään kuin toivoneet, että ne voisivat saada palveluihinsa enemmän tehokkuutta ja vaikuttavuutta, mutta sitten kustannuksia on kuitenkin tullut ja rahoitusta on jouduttu lisäämään. Tämä raha ei ole näkynyt tänä vuonna vielä hyvinvointialueiden budjeteissa, mutta nyt tällä mekanismilla siitä siirretään 150 miljoonaa euroa hyvinvointialueille, ja sitä voi käyttää ihan niihin normaaleihin toimintoihin, mitä siellä tehdään: hoitojonojen purkuun ja siihen tavanomaiseen, valtionosuudella rahoitettuun kohdennukseen.

Sitten tämä ikään kuin kertaluonteinen raha, joka ei siis jää sinne tuleviin kehyksiin, 350 miljoonaa, on enemmän tätä siirtymäkauden rahoitusta, mutta me tiedämme samalla, että kun niitä rahoja, joita nyt on ajateltu rahoitettavan normaalista valtionosuudesta, voidaan nyt rahoittaa tällä siirtymärahoituksella, niin sieltä vapautuu rahaa hoitojonojen purkuun. Ja miksi tämä hoitojonojen purku tässä ajassa on niin äärimmäisen tärkeää? Siksi, että meillä on taustalla korona ja nämä jonot ovat kasvaneet, ja jos me emme niitä pura, niin se se vasta kalliiksi tulee. Me tiedämme, että sekä ennaltaehkäisy että varhainen sairauksien hoito on paljon edullisempaa kuin se, että me menemme kalliin erikoissairaanhoidon kautta, ja tähän on koko tämän uudistuksen idea.

Sitten tämä HUSin ja lasten sydänhoidon puoli: Siinä katsoimme aika tarkkaan, että mikä se tilanne on, ja kävi ilmi, että ministeriössä on kyllä rahaa tänne kehittämishankkeisiin, mutta tätäkään ei voi ihan normaalilla valtionosuudella hoitaa. Kuitenkin se 150 miljoonaa, mikä siellä on, ainakin täksi vuodeksi tuo sen rahan, mitä HUSin puoleltakin on toivottu — jos halutaan se niin kohdentaa. Sehän on sitten ikään kuin näiden hyvinvointialueiden omia päätöksiä, miten niitä kohdennetaan.

Arvoisa puhemies! Sitten vielä yksi pieni asia, joka liittyy palkkatukeen ja sen sataprosenttisuuteen. Me ennen joulua otimme sen rahan pois budjetista, koska laki ei ollut valmis, [Puhemies koputtaa] mutta nyt se on, ja onneksi tuo sataprosenttinen tuki säilyy, koska se on kaikkein vaikeimmassa asemassa oleville työttömille erittäin tärkeä.

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

18.30 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Aluksi kannatan edustaja Vähämäen tekemiä vastalauseen mukaisia lausumaehdotuksia sekä epäluottamuslause-esitystä.

Tämän velkaantumisen kanssa, jonka edessä tässä lisätalousarviossa ollaan, on vähän lohduton olo erityisesti siinä mielessä, että sen velan takaisinmaksusta ei juurikaan Suomessa ole näkymää ja korot tulevat olemaan jatkossa entistä mahdottomammat maksaa. Nämä hyvinvointialueet, mitä nyt tässä rahoitetaan, perustettiin hyvin tietäen nämä ongelmat. Niistä kyllä täällä salissa kerrottiin, että rahoitus ei tule riittämään, ja nyt sitten siihen otetaan velkarahaa, että se rahoitus riittäisi. Ollaan niiden tosiasioiden edessä, kun hallitus antoi kunnille vaalibudjetin koronan varjolla — nyt ne rahat eivät sitten enää riitä, ja hyvinvointialueisiin pitää pumpata lisää rahaa.

Tämä kokoomuksen puhe tästä tärkeysjärjestyksen asettamisesta on myös siinä mielessä mielenkiintoista, että hehän eivät ole esittäneet juurikaan muutoksia tähän kokonaisuuteen, vaan lähinnä joitakin leikkauksia työttömien tukiin sekä eläkekertymiin ja toisaalta lisäyksiä ulkomaille meneviin tulonsiirtoihin, kuten kehitysapuun. He ovat jopa esittäneet tahtotilanaan sen lisäämisen 700 miljoonalla vuodessa verrattuna hallituksen esityksiin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäkinen, olkaa hyvä.

18.31 **Riitta Mäkinen sd:** Arvoisa puhemies! Pidän erittäin tärkeänä sitä, että tässä lisätalousarviossa puututaan nyt hyvinvointialueiden vaikeaan tilanteeseen, varmistetaan sähkökriisin keskellä kansalaisten riittävä tuki ja taataan Puolustusvoimille välttämätön tilausvaraus materiaalihankintoihin. Kannatan myös lämpimästi esi- ja perusopetuksen sekä varhaiskasvatuksen koulutuksellista tasa-arvoa edistävien avustusten jatkoa ja lisämäärärahoja nuorisorikollisuuden ehkäisemiseen ja torjuntaan. Nämä molemmat ovat hyvin tärkeitä asiakokonaisuuksia, ja niihin liittyvistä ongelmista on tässäkin salissa keskusteltu jo lukemattomia kertoja ja vaadittu myös toimenpiteitä ja rahoitusta niiden toteuttamiseksi.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueiden rahoituksen vahvistaminen uudistuksen käynnistysvaiheessa on kriittisen tärkeää. Koronavuosien aikana syntynyt hoito- ja palveluvelka on korjattava ja jonot purettava, jotta tavallinen vastaanotto toiminta saadaan kuntoon niin terveydenhuollossa kuin sosiaalipalveluissa. Kyse ei ole vain koronasta, sillä taustalla painaa myös kunnissa vuosikausia jatkuneen palvelujen aliresursoinnin aiheuttama taakka suhteessa olemassa olleeseen palvelujen tarpeeseen. Kokonaisuudessaan menettely on johtanut siihen, että ongelmat ja sairaudet ovat ennättäneet usein pahentua ja niiden hoito tulee huomattavan kalliiksi. Hyvinvointialueiden muodostamisen yhteydessä tämä enemmän tai vähemmän vaiettu epäkohta on nyt paljastunut, ja siihen on yksinkertaisesti puututtava.

Arvoisa puhemies! Meillä ei ole inhimillisesti eikä kansantaloudellisesti varaa hoitaa ihmisiä huonosti. Hyvinvointialueiden riittävä rahoitus on turvattava nyt käynnistyksen alkuvaiheessa, jotta uudistuksen tavoitteet voidaan ylipäättään saavuttaa. Tätä ei voida unohtaa tulevallakaan kaudella, ja vakavasti on myös otettava ennaltaehkäisyn tuoma säästöpotentiaali, jonka kansantaloudellinen merkitys on valtava. Näihin lukuihin kannattaa tulevaisuudessa perehtyä. Tätä taustaa vasten on hyvin vaikea ymmärtää kokoomuksen vasta julkistettua talouspoliittista ohjelmaa, jossa sosiaali- ja terveydenhuoltoon kohdistetaan

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

miljardiluokan säästöt. Hyvinvointialueilla haetaan jo nyt säästökohteita. On päivänseleä, ettei tällaista mittaluokkaa ole mahdollista saavuttaa ilman kovia leikkauksia varsinaiseen käytännön työhön. On syytä tunnustaa ja tunnustaa suoraan, että miljardi euroa pois sotesta voisi johtaa myös irtisanomisiin. Esitys on täysin epärealistinen ja käsittämätön, kun huomioidaan se valtava ja vakava henkilöstöpula, mikä maassamme jo nyt on. Näin ei tule eikä näin voida toimia.

Arvoisa puhemies! Jonkin verran kritiikkiä on kohdennettu siihen, että alueille varustusta 500 miljoonasta eurosta 150 miljoonaa on kohdennettavissa suoraan hoitovelan purkuun ja loput sote-uudistuksen käynnistymisestä aiheutuviin tilapäisiin kustannuksiin sekä toiminnan vakiinnuttamiseen ja kehittämiseen. Kuten valtiovarainvaliokuntakin omassa mietinnössään painottaa, tätä määrärahaa ei voida käyttää suoraan hyvinvointialueiden lakisääteisiin tehtäviin, mutta se helpottaa kokonaistilannetta, kun huomioidaan, että tällöin lakisääteisiin tehtäviin osoitettua yleiskatteellista rahoitusta voidaan ohjata aiempaa enemmän nimenomaan hoitojonon purkamiseen. Tällä perusteella tämä kokonaisuus ei ole onneton. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Marttinen, olkaa hyvä.

18.35 Matias Marttinen kok: Kunnioitettu herra puhemies! Kun täällä ainakin edustajat Filatov ja Mäkinen suuntasivat kysymyksiä tai kommentteja tänne kokoomuksen suuntaan, niin lienee perusteltua vastata.

Ensinnäkin edustaja Filatoville siitä, minkä takia kokoomuksen vastalauseessa näitä yksittäisiä säästöjä ei ole mukana: No, tiedätte hyvin sen, minkä myös edustaja Mäkinen täällä totesi, että kokoomus lienee ainut puolue, joka on kuitenkin laatinut hyvin tarkan kokonaisuuden, siis julkisen talouden vakauttamisen osalta meillä on vaihtoehtobudjetissa hyvin tarkat linjaukset siitä, missä me yhden vuoden tasolla tekisimme näitä säästöjä, joten sieltä voi niitä sitten hakea.

Herra puhemies! Sen sijaan, kun luin läpi SDP:n talousohjelman, siellä on kyllä rakennettu koko se paperi aika lailla suon päälle. Konkreettisia säästöehdotuksia ei ole kuin muutama, ja ne liittyvät siis julkisen hallinnon tilakustannuksiin, niihin liittyviin säästöihin. Teillähän on sitten huomenna mahdollisuus äänestää tämän lausuman osalta, koska meillä on lausuma olemassa siitä, että nämä säästöt toteutetaan. Tietysti voisi kysyä, minkä takia pääministeripuolue ei ole tuonut tähän saliin edes näitä säästöjä. Kun kerran mitään muutakaan te ette ole löytäneet 80 miljardin euron valtion budjetista, niin ei tämä nyt kovin häävi suoritus ole siltä osin.

Herra puhemies! Toisena asiana on soten kustannukset. Niin, sote-kustannukset kasvavat tämän vuosikymmenen aikana seitsemällä miljardilla eurolla 2030-tasossa, ja meidän tavoitteenamme on siis hidastaa tätä kustannusten kasvua miljardilla, siis yhdellä seitsemäsosalla siitä, mitä se kokonaisuus tulee olemaan. Se on vain sen takia, että me haluamme turvata sen, että ne rahat varmasti riittävät ihmisten tärkeisiin palveluihin. Minusta on aika uskomatonta, että jos demarikollegat toteavat vain näin, että siis eihän se ole mikään aito säästö, vaan siis kyse on siitä, että menotaso kasvaa, ja me haluamme vain huolehtia siitä, että tätä menojen kasvua voidaan hillitä. Voisin kysyä SDP:n kollegoiltani, että jos kerran te nyt tätä kauhistellette, niin miten te olette hyväksyneet sellaisen sote-mallin ja rahoitusmallin, jossa nyt lähitulevaisuudessa käytännössä vain 80 prosenttia tästä kustannusten kasvusta tullaan hyvittämään hyvinvointialueille? Eikö se ole aivan samanlainen kus-

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

tannusten kasvun jarru, edustaja Mäkinen? Eikö se ole aivan samanlainen mekanismi, mitä me nyt täällä siis esitämme? Joten, herra puhemies, luulenpa niin, että tässäkin asiassa, vaikka tässä nyt näyttää olevan hiukan sanailua, näyttää siltä, että hallituspuolueet ovat kuitenkin itse jo hyväksyneet tämän mallin käyttöönoton, kun tämä sote on tähän maahan säädetty voimaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäkinen, olkaa hyvä.

18.39 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Marttiselle kertaan nyt vielä uudelleen vain sen, että olipa teidän talousohjelmassanne kyse miljardin euron leikkausten hakemisesta sosiaali- ja terveystalouteen tai sitten miljardin euron kasvun hillitsemisestä, niin lopputulema on täysin sama. Kun me tiedetään, mikä taloustilanne tällä hetkellä on hyvinvointialueilla, niin on aivan päivänselvää, että henkilöstövaltaisella alalla, hoiva-alalla, palvelualalla, mistään muista tehostamistoimista tai edes palvelumaksujen korottamisista ei saada sellaisia summia kuin mistä nytten tässä miljardin kokonaisuudessa puhutaan. Se tulee käytännössä tarkoittamaan, oli se miljardi sitten suoria leikkauksia tai kasvun hillitsemisen tuomia kuluja, että se näkyy ihmisten palveluissa ja kovasti, ja se tulee näkymään siellä myös irtisanomisina. Tämä on minusta asia, josta meidän olisi syytä keskustella tässä salissa ja toivottavasti vielä vaalien alla keskustellaan enemmän tuolla kentillä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Pirttilahti, olkaa hyvä.

18.40 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on lisätalousarvio vuodelle 23, ensimmäinen osio, ja 2,1 miljardiahan tässä on kokonaisia. Pääosinhan tämä menee meidän kaikkien tässäkin salissa ja eri puolueitten ottaman velan hoitokustannusten kasvamiseen, mikä on isoin osa. Lisäksi tässä on puolustusmenojen lisäystä, ja varsinkin tämä lisäys tulee, kun korvataan näitä kyvykkyyksiä, mitkä joudutaan Ukrainaan luovuttamaan. Lisäksi tähän liittyvät nämä sähkön hinnannousun johdosta maksettavat tuet, kuten maatalouteen ja myös lannoitetuksiin liittyvät asiat ja myös tämä sähköpaketti. Tietenkin tässä on mukana myös hyvinvointialueitten rahoituksen muutoksia, ja toivottavasti nämä käynnistyvät. Tuen tätä lisätalousarviota.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Näin. — Edustaja Savio, olkaa hyvä.

18.41 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Haluan vielä itsekkin todeta, että myös perussuomalaiset ovat huolissaan sote-kustannusten nopeasta kasvusta. Siitä täällä äsken käytiin jo keskustelua, ja se on meillä myös vastalauseessa nostettu esille. On selvää, että nämä rahoituksen ongelmat olivat tiedossa jo tätä sote-uudistusta valmisteltaessa, mutta siitä huolimatta tämä uudistus päätettiin eduskunnassa viedä lävitse. Olisi mielestäni ollut erittäinkin aiheellista varmistaa, että myös tämä rahoitus on kunnossa näitä hyvinvointialueita varten.

Haluan tässä todeta myös, että perussuomalaiset ovat myös vastalauseessaan ottaneet kantaa Suomen ulkopuolelle suuntautuviin menoihin, kuten EU-menoihin. Hallituspuolueet kokoomuksen turvin hyväksyivät EU:n elpymisrahaston täällä keväällä 2021. Nyt näyttää siltä, että nämäkin nettokustannukset tulevat kohoamaan entisestään huomattavan pal-

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

jon, kun korkotaso on noussut ja näitä elvytysrahaston menoja joudutaan sitten Suomesta-kin maksamaan huomattavasti enemmän kuin aiemmin oli ennakoitu.

Yleisemminkin tämä hallituksen taloudenhoito on johtanut nopeaan lisävelkaantumiseen, noin 40 miljardia euroa hallitus on ottanut ja tulee ottamaan lisävelkaa tämän vaalikauden aikana. Tämä velkaantuminen on asia, josta me varoitimme jo silloin, kun hallitusneuvottelut oli käyty. Hallituksella ei ollut oikeastaan juuri minkäänlaisia keinoja vähentää tätä velkaantumista. Nyt nähdään, että velkaantuminen on suuri ongelma, ja se pahenee erityisesti nyt, kun korkotaso on selvässä nousussa. Olisimme kyllä ehdottomasti toivoneet, että velkaa olisi otettu huomattavasti maltillisemmin. Silloin, kun valtion velkakirjojen korot olivat lähellä nollaa prosenttia, tässäkin salissa puhuttiin, että se velka on käytännössä ilmaista, mutta nyt nähdään, että näin ei asia kuitenkaan ollut. Seuraavan hallituksen, joka eduskuntavaalien jälkeen valitaan, täytyy ottaa kyllä tämä velkaantuminen huomattavasti vahvemmin huomioon.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

5. Valtioneuvoston selonteko oikeudenhoidosta

Valtioneuvoston selonteko VNS 13/2022 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 31/2022 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt päätetään lakivaliokunnan mietinnön LaVM 31/2022 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta.

Lakivaliokunnan puheenjohtajan Leena Meren esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. Lisäksi voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. — Avataan keskustelu. Edustaja Meri, olkaa hyvä, esittelypuheenvuoro.

Keskustelu

18.44 **Leena Meri ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Käsittelemme historian ensimmäistä valtioneuvoston oikeudenhoidon selontekoa. Sen tavoitteena on antaa kokonaisvaltainen ja tiivis kuva suomalaisen oikeudenhoidon nykytilasta, toimintaedellytyksistä ja kehityssuunnista. Selonteko keskittyy erityisesti tuomioistuinten, syyttäjän, ulosoton, Rikosseuraamuslaitoksen ja oikeusapu- ja edunvalvontapiirien sekä Oikeusrekisterikeskuksen toimintaan.

Lakivaliokunnan yksimieliseen mietintöön on kirjattu valiokunnan aiempia kannanottoja vakavasta huolesta oikeudenhoidon määrärahojen riittämättömyydestä ja siitä, että tilannetta ei ole korjattu kestäväällä tavalla. Valiokunta on toistuvasti kiinnittänyt vakavaa huomiota esimerkiksi tuomioistuinlaitoksen liian niukkaan perusrahoitukseen sekä siihen, että tuomioistuinlaitoksessa työskentelee paljon tuomareita ja muuta lainkäyttöhenkilöstöä määräaikaissä virkasuhteissa, joiden rahoitus on riippuvaista määräaikaisestä rahoituk-

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

sesta. Tuomioistuinelaitoksen perustuslaillisen aseman ja toimintakyvyn kannalta kestävinä on huolehtia siitä, että tuomioistuinten perusrahoitus on riittävällä tasolla sekä virat vakinaisia.

Valiokunta on myös useissa yhteyksissä kiinnittänyt vakavaa huomiota oikeusprosessien pitkiin käsittelyaikoihin ja niiden kansalaisten oikeusturvaa heikentävään vaikutukseen. Valiokunta on kuluvalle vaalikaudella eri yhteyksissä ryhtynyt kiinnittämään huomiota tarpeeseen selvittää tarkemmin, kuinka paljon oikeusministeriön hallinnonalan eri toimijat tarvitsisivat määrärahoja, jotta oikeusvaltion toiminnan ja oikeudenhoidon rahoitus olisi kestäväällä pohjalla.

Eduskunta hyväksyi tammikuussa 21 lakivaliokunnan mietinnön pohjalta lausuman, jossa edellytettiin, että valtioneuvosto antaisi eduskunnalle selonteon oikeusvaltion turvaamisesta ja vahvistamisesta sekä oikeudenhoidon toimintaedellytyksistä vuoden 22 loppuun mennessä. Eduskunta kävi myös lakivaliokunnan aloitteesta marraskuussa 21 ajankohtaiskeskustelun oikeusvaltion ja oikeudenhoidon toimintaedellytysten turvaamisesta ja vahvistamisesta.

Lakivaliokunta on erittäin tyytyväinen siihen, että oikeudenhoidosta on nyt ensimmäistä kertaa laadittu oma selonteko eduskunnan käsiteltäväksi. Oikeudenhoito ansaitsee oman erillisen selontekonsa, mikä tuli selkeästi esille myös lakivaliokunnan asiantuntijakuulemisissa. Kiitän valiokunnan puheenjohtajana valiokunnan jäseniä sitkeästä työstä oikeudenhoidon turvaamisen eteen.

Selonteossa todetaan suomalaisen oikeusvaltion olevan kansainvälisten vertailujen mukaan vankalla pohjalla, mutta keskeisiä oikeusturvaongelmia ovat oikeusprosessien pituus ja oikeudenkäyntien kalleus. Oikeudenhoidon määrärahojen riittämättömyys ja henkilöstön ylikuormittuneisuus ovat vakava ongelma. Oikeudenhoidon rahoitusvaje on vuosittain keskimäärin 90 miljoonaa euroa, ja toimintaedellytysten turvaamiseksi tarvitaan yhteensä noin 1 200 henkilötyövuotta lisää vuoteen 2030 mennessä.

Saamansa selvityksen perusteella valiokunta katsoo selonteossa mainittujen oikeusturvaongelmien pitkälti juontuvan oikeudenhoidon pitkään jatkuneesta aliresursoinnista. Saatua selvitys on tärkeä tulevan poliittisen päätöksenteon perusta, ja asiantuntijakuulemisten valossa tuleviin määrärahapäätöksiin kohdistuu suuria odotuksia. Oikeudenhoidon määrärahojen ja henkilöstöresursseja koskevan rahoitusvajeen osalta oikeudenhoidon rahoitusvajeen pikainen korjaaminen on välttämätöntä. Toimintaedellytykset tulee turvata pysyvin määrärahoihin ja pitkäjänteisesti sekä yli vaalikausien. Valiokunta ehdottaa rahoitusvajeen korjaamista koskevan kannanoton hyväksymistä.

Oikeudenhoidon ja oikeusvaltion toimivuudet eivät ole itsestäänselvyksiä, vaan niistä pitää jatkuvasti pitää huolta. Tämä koskee myös taloudellisesti niukkoja ja poikkeuksellisia aikoja. Panostukset oikeudenhoitoon ovat panostuksia demokraattisen oikeusvaltion ja yhteiskunnan toimintaan sekä kansalaisten ja yritysten oikeussuojan ja oikeusturvan toteutumisesta huolehtimiseen. Voimavarojen turvaaminen on välttämätöntä myös siitä näkökulmasta, että oikeudenhoidon toimijoiden tehtävät ovat pitkälti lakisidonnaisia ja henkilöstö suorittaa tehtäviä virkavastuulla. Valiokunta korostaa myös selonteossa omaksuttua ketjuajattelua ja pitää välttämättömänä, että eri hallinnonalojen välisiin riippuvaisuussuhteisiin kiinnitetään jatkossa enemmän huomiota ja että niiden oikeasuhtaisesta rahoituksesta huolehditaan.

Oikeudenhoitoa koskee myös mittava henkilöstön koulutus ja rekrytointihaaste. Tämä edellyttää nykyistä suurempaa määrää erityisesti juristikoulutuksen saaneita hakijoita ja

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

vankeinhoidon koulutusmäärien lisäämistä. Koulutusmahdollisuuksien tulee vastata toimialan tarpeita. Koulutusta koskevat kysymykset jäävät varsinaisesti selonteon ulkopuolelle, mutta selonteon mukaan mahdollisia ratkaisuja tulisi hakea tutkinto- ja aloituspaikkamäärien lisäksi esimerkiksi muunto- ja täydennyskoulutuksesta.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa tämä on herättänyt erisuuntaisia näkemyksiä. Osa pitää avauksia kiinnostavina ja varteenotettavina, mutta osa vastustaa oikeustieteellisen koulutuksen laajentamista ja aloituspaikkojen määrän kasvattamista. Ongelmia nähtiin myös muunto- ja täydennyskoulutuksessa. Oikeudenhoidon tehtävien laadukkaan hoidon kannalta on välttämätöntä, että sillä on riittävästi asianmukaisesti koulutettua henkilöstöä. Resursseihin osoitettava lisämääräraha ei kuitenkaan yksin riitä, vaan tehtäviin tarvitaan myös tekijöitä. Huolestuttavaa on, että oikeudenhoidolla on haasteita rekrytoida uutta henkilökuntaa ja saada olemassa oleva henkilökunta pysymään oikeudenhoidon palveluksessa. On tärkeää, että oikeudenhoidon houkuttelevuutta työnantajana parannetaan aktiivisesti. Pysyvien määrärahojen lisäämisellä on tässäkin keskeinen merkitys.

Valiokunta katsoo, että hallituksen tulee käynnistää välittömästi laajapohjaisella kokoonpanolla tehtävä selvitys lakimieskoulutuksen lisäämistarpeista ja -mahdollisuuksista sekä muunto- ja täydennyskoulutuksen kehittämisestä oikeudenhoidon henkilöstöhaasteeseen vastaamiseksi. Selvitys tästä tulee antaa lakivaliokunnalle vuoden 2023 loppuun mennessä. Valiokunta ehdottaa myös tästä kannanoton hyväksymistä. Tuossa samassa yhteydessä myös rikosseuraamusalan koulutuksen kehittämistarpeita ja -mahdollisuuksia tulee selvittää.

Selonteko sisältää yli 30 toimenpide-ehdotusta koskien muun muassa resurssien varmistamista, rakenteiden ja prosessien tehostamista sekä oikeuspalvelujen saatavuuden ja asiakaspalvelun parantamista. Valiokunnan kuulemisissa ehdotuksia on pääosin kannatettu mutta niitä on pidetty myös yleisluonteisina ja tarkennusta kaipaavina. Valiokunta katsoo, että hallituksen tulee ryhtyä välittömiin toimiin selonteossa esitettyjen lainsäädännöllisten ja muiden toimenpiteiden työstämiseksi ja toteuttamiseksi. Toimenpiteiden etenemistä ja vaikuttavuutta tulee seurata aktiivisesti. Valiokunta ehdottaa asiaa koskevan kannanoton hyväksymistä.

Lakivaliokunta katsoo, että hallituksen tulee antaa eduskunnalle uusi erillinen selonteko oikeudenhoidon toimintaedellytysten ja toimenpiteiden seuraamiseksi ja uudelleentarkastelemiseksi syyskuun 2026 loppuun mennessä. Tuo tuleva selonteko on aiheellista valmistella nykyistä laajempaan ottaen huomioon asiantuntijakuulemisissakin esiin tuodut toiveet siitä, että selonteossa tulee arvioida myös oikeusvaltioon liittyviä yleisempiä ja periaatteellisempia kysymyksiä sekä oikeuden saatavuuteen liittyviä sisällöllisiä kysymyksiä kuten myös oikeudenhoidon EU:n ja kansainvälisen tason liittyviä. Valiokunta ehdottaa myös tästä kannanoton hyväksymistä.

Valiokunnan yksimielinen päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy mietinnön mukaisen kannanoton selonteon johdosta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Huttunen, olkaa hyvä.

18.53 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Laeilla on maa rakennettava. Tämä on ollut kestävä periaatteena itsenäisen Suomen kehitykselle oikeusvaltiona. Toisin kuin monissa muissa maissa, meillä kansanvalta toimii, oikeutta jakavat riippumattomat tuo-

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

mioistuimet ja voimme luottaa viranomaisiin. Meillä on myös vahva halu toimia oikeuden mukaisesti, ja tunnemme vastuamme kanssaihmisistä. Ne ovat olleet yhteiskuntarauhan ja eheyden tae vaikeinakin aikoina.

Kuitenkin maailma muuttuu nopeasti ympärillämme, eikä mikään ole itsestäänselvää. Tuoreimpina huolenaiheina ovat olleet koronaepidemia, sota Ukrainassa, energiakriisi, inflaation tuomat talousongelmat, nuorten pahoinvointi, verkkorikollisuus ja uusimpana ilmiönä raaistunut jengiväkivalta. Kaikki nämä vaikuttavat myös oikeudenhoitoon ja koettelevat kansalaisten oikeudenmukaisuuden ja turvallisuuden tunnetta. Siksi meidän päättäjien on paneuduttava oikeudenhoidon haasteisiin viimeistään seuraavissa hallitusohjelmaneuvoitteluissa. Meillä ei ole varaa menettää kansalaisten luottamusta Suomeen oikeusvaltioon.

Kuluvalla vaalikaudella olemme lakivaliokunnassa yksimielisesti kantaneet huolta ja pitäneet esillä oikeudenhoidon riittämättömiä voimavaroja. Oikeudenhoidon tilasta onkin syksyllä 21 käyty istuntosalissa ajankohtaiskeskustelu lakivaliokuntamme keskustelualoitteen pohjalta. Hallitus päätti syksyllä 21 antaa selonteon oikeudenhoidon tilasta.

Arvoisa puhemies! Selonteon mukaan meillä on 90 miljoonan euron sekä 1 200 henkilötyövuoden resurssivaje. Selonteko sisältää yhteensä 31 toimenpide-ehdotusta. Niiden joukossa on hyviä ehdotuksia, mutta toki puutteitakin löytyy. Tuomioistuimissa arkipäivää ovat jo kauan olleet valtavat jutturuuhkat, päätöksien venyminen vuosikausiksi sekä syyttäjien ja tuomareiden uupumiset liiallisen työtaakan alle.

Keskusta yhtyy selonteon näkemykseen lisävoimavarojen tarpeesta. Ne on kuitenkin turvattava koko oikeudenhoidon ketjulle aina poliisista ja sen suorittamasta esitutkinnasta alkaen. Olemme kestävässä tilanteessa, jossa yhä useammat rikokset vain kirjataan ylös mutta ne jäävät tutkimatta poliisin resurssipulan takia.

Selonteossa ei myöskään pohdita lainkaan oikeudenhoidon palveluiden alueellista saavutettavuutta tai saatavuutta. Toki sähköisiä palveluja luvataan kehittää, mutta ne eivät ole jokaisen saavutettavissa. Siksi me keskustassa lähdemme siitä, että jokaisessa maakunnassa on oltava vähintään yksi käräjäoikeuden kanslia sekä tarvittava määrä muitakin toimipaikkoja. Vain tällä tavalla voimme taata jokaiselle mahdollisuuden saada asiansa viivytyksettä riippumattoman tuomioistuimen käsittelyyn, kuten perustuslakiimme on kirjattu.

Meidän tulisi hyödyntää myös poikkeusoloista saatuja kokemuksia. Korona-aikana hajauttaminen vahvisti kriisinkestävyttämme. Esimerkiksi hajautettu vankilaverkko osoittautui vahvuudeksemme. Pelkoni onkin, että seuraavalla vaalikaudella vankilaverkkoa lähdetään karsimaan.

Arvoisa puhemies! Jatkuvasti nousseiden oikeudenkäyntikulujen takia keskituloistenkin oikeusturva uhkaa vaarantua. He eivät välttämättä uskalla saattaa asiaansa tuomioistuimen ratkaistavaksi, vaikka aihetta olisi. On ollut murheellista saada viestejä esimerkiksi hometalon ostaneilta, joilla sekä koti että omaisuus ovat vaarassa. Oikeutta ei uskalleta lähteä hakemaan ylisuurten kulujen ja pitkään kestävien oikeudenkäyntiprosessien takia. Keskusta esittääkin oikeudenkäyntikulujen suitsimiseksi ratkaisuksi asianajotoiminnan vapauttamista arvonlisäverovelvollisuudesta sikäli, kun kyseessä on yksityisen henkilön asian ajaminen tuomioistuimessa.

Meidän tulisi tarkastella koko oikeudenhoidon prosessiketjua myös rikoksen uhrin kannalta. Rikoksen uhriksi joutuneita ei tulisi pyöritellä eri oikeusasteissa yhä uudelleen ja uudelleen. Nykytilanteessa esimerkiksi väkivalta- tai seksuaalirikoksen uhrit joutuvat käy-

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

mään läpi heitä syvästi järkyttäviä asioita vuosienkin päästä. Syynä tässäkin on oikeusjärjestelmän hitaus ja ruuhkaisuus.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi haluaisin kiittää hallitusta ja oikeusministeriä siitä työstä, mitä tämä hallitus on tehnyt ylivelkaantuneiden aseman auttamiseksi. Moni velallinen ja velkaongelmiin joutunut, olipa kyse ihmisestä tai yrittäjästä, on saamassa avun ahdinkoonsa. Vaikeiden aikojen keskelläkin meidän on kyettävä tekemään päätöksiä ja antamaan kansalaisille toivon näköaloja.

Haluan myös omasta puolestani kiittää lakivaliokunnan puheenjohtajaa erittäin hyvästä kaudesta ja hyvästä työstä meidän järjestelmämme hyväksi. [Leena Meri: Kiitos!] — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

18.58 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Vuosikausia jatkunut resurssipula, kaikkea ei ehdi tehdä, mitä pitäisi, ja ylikuormitettu henkilöstö. Mihin alaan kuvaus sopii? No, hoitoalaan tietysti, mutta on järkyttävää havaita, että tämä täsmälleen sama kuvaus sopii Suomessa myös toiseen yhteiskunnalliseen peruspilariin, nimittäin meidän oikeudenhoitoon. Siinä, missä Marinin hallitus ei taatusti saa hoitajilta puhtaita papereita, eivät niitä tule antamaan meidän oikeusjärjestelmää hoitavat ammattilaisetkaan. Nimittäin suomalainen oikeudenhoito on joutunut tulemaan niukoilla resursseilla toimeen koko 2000-luvun ajan, eikä loppua nähty edes Marinin velkakauden aikana, mutta haitat, ne ovat jo näkyvissä.

Meillä on nyt tässä käsiteltävässä selonteossakin niistä mustaa valkoisella. Esimerkiksi oikeusprosessien kestot ovat liian pitkiä, rikosten selvittämistä heikko ja tutkinnan lopettamispäätökset lisääntyneet. Tämä, jos mikä, on myrkyä suomalaisten luottamukselle järjestelmää kohtaan. Näin ei voi enää jatkua. Resurssit on laitettava kuntoon, ja työtaakkaa on lähdeävä purkamaan kaikin keinoin. Niin kuin moni muukin asia tällä kaudella, tämäkin on jätetty seuraavien hallitusten tehtäväksi.

Arvoisa herra puhemies! Koko suomalainen yhteiskunta rakentuu sen varaan, että täällä rikosta seuraa rangaistus. Meillä Suomessa et tuomaria tai poliisia onnistu lahjomaan, vaan vastaat teostasi. Kaikki perustuu luottamukseen ja toimivaan järjestelmään — tai näin ainakin pitäisi olla. Poliisin ja oikeuslaitoksen resurssipula nimittäin vaarantaa näistä molemmat. Moni voi yllätyä, että meillä rikoslakirikoksista saadaan nykyisin selvitettyä vain puolet, siis joka toinen. Pahoinpitelyrikoksissa selvittämisprosentti on reilut 60 prosenttia ja omaisuusrikoksissa vaatimaton 37 prosenttia. Toisin sanottuna siis valtavan suuri osa rikoksista jää selvittämättä.

Mietitäänpä asiaa rikoksen uhrin näkökulmasta. Kaikki tietävät, että jos tekijä saadaan kiinni, Suomen lepsu rangaistusjärjestelmä takaa sen, että uhri voi joutua hyvinkin pian törmäämään vapaalla jalalla liikkuvaan tekijään, mutta meillä alkaa olla jo hyvin todennäköistä sekin, että tekijään törmää kadulla ilman, että tämä on edes millään tavalla joutunut teostaan vastaamaan. Ei ole ollut riittävästi resursseja tutkia. Miettikää, mitä tämä aiheuttaa uhrille mutta myös koko yhteiskunnan järjestykselle. Se musertaa kummatkin, ja siksi tähän on niin tärkeää reagoida.

Arvoisa puhemies! Kun me perussuomalaiset puhutaan priorisoinnista, niin nyt tulee rautalankaesimerkkiä, mitä me sillä tarkoitetaan: Marinin hallituskaudella on pumpattu reilut neljä miljardia EU:n elpymispakettiin ja toiset reilut neljä miljardia tehottomaan ke-

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

hitysapuun — tätä muuten edelleen jaetaan Venäjää tukeville maille. Samaan aikaan oikeudenhoidon resurssipulaan ei ole pystytty vastaamaan sellaisilla määrärahoilla ja toiminnoilla, jotka olisivat ratkaisseet jo parikymmentä vuotta jatkuneen niukkuuden. Hallituksen velkabileistä huolimatta oikeudenhoidon pula-aika on siis saanut jatkaa. Perussuomalaiseen ajatusmaailmaan tämä rahanjakomalli ei sovi. Jos meillä jatkuvan resurssipulan takia jää rikoksia selvittämättä, käsittelyajat ovat venyneet aivan liian pitkiksi ja henkilöstöpula painaa voimalla päälle, on nämä asiat laitettava ensin kuntoon. Maalaisjärkin sen sanoo, että oman oikeusjärjestelmän toimivuus menee Italian koronaelvyytyksen edelle. Mutta ei tällä hallituksella, ei edes keskustalla.

Lopuksi itsekkin tahdon lämpimästi kiittää aivan erinomaisesti lakivaliokunnan puheenjohtajan tehtävää hoitanutta kansanedustaja Leena Merta — suuret kiitokset teille. [Leena Meri: Kiitos!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Laukkanen, poissa. — Edustaja Sjöblom, olkaa hyvä.

19.03 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Valtioneuvosto on antanut nyt ensimmäisen selonteon oikeudenhoidosta. Selonteon tavoitteena on ollut hahmottaa kokonaisvaltainen kuva suomalaisen oikeudenhoidon nykytilasta, toimintaedellytyksistä ja kehityssuunnista.

Haluan nostaa tässä esille yhden yksityiskohdan, joka tuli esiin valiokunnassamme. Asia koskee sovittelutoimintaa ja vaihtoehtoisia riidanratkaisumenettelyitä. Valiokunnan saaman tiedon mukaan oikeusministeriössä on käynnissä sovittelutoimintaa koskeva hanke, jonka yhteydessä selvitetään sovittelun käyttöä lähisuhdeväkivaltatapauksissa, ja tämä on hyvä asia. Valiokunta pitää tärkeänä, että sen yhteydessä arvioidaan kysymystä myös siitä, tulisiko lähisuhdeväkivaltatapaukset sulkea kokonaan pois sovittelun käytön piiristä.

Lähisuhdeväkivallan sovittelukäytäntöä on kritisoitu paljon. Osa kansalaisjärjestöistä on vaatinut sen lopettamista kokonaan. Sovitteluun tulee edelleen pitkään jatkunutta ja toistuvaa lähisuhdeväkivaltaa. Noin kolmannes sovitteluun tulevista väkivaltarikoksista on lähisuhdeväkivaltaa. Esimerkiksi Ensi- ja turvakotien liitto on esittänyt huolensa, että uhrin osallistuminen sovitteluun ei todellisuudessa ole aina vapaaehtoista. Uhrin voi olla vaikeaa kieltäytyä sovittelusta, ja toisaalta taas uhrilla voi olla epäselvyyksiä liittyen oikeusturvaansa ja esimerkiksi siihen, että hänellä on oikeus lopettaa sovittelu, koska haluaa, tai kieltäytyä siitä kokonaan.

On hyvä, että tämä asia nyt selvitetään. Toivottavasti tähän löydetään ratkaisu, jossa turvataan uhrien oikeusturva.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

19.04 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Meillä on käsittelyssä valtioneuvoston selonteko oikeudenhoidosta, ja itse haluaisin muutaman asian täältä nostaa esiin.

Täällä seiskakohta on semmoinen kuin Hallinto-oikeudelliset asiat ja niiden käsittely. Ehkä viitataan siihen resurssipulaan tai rahoitusvajeeseen, joka on tullut esiin jo täällä, kun sanotaan seuraavasti: ”Joissakin hallinto-oikeuksien asiaryhmissä keskimääräiset käsittelyajat ovat pitkiä, jopa yli puolitoista vuotta.” Tämä on jokaisessa hallinnonalassa huono homma, ja nämä pitäisi saada todella paljon lyhyemmäksi. Linaan pari lausetta täältä:

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

”Viranomaisen päätöksiin voi vaatia muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Yleensä tulee ensin tehdä oikaisuvaatimus kyseiselle viranomaiselle.” Tämän jälkeen sitten voidaan vaatia hallinto-oikeutta kumoamaan viranomaisen päätös.

Tämä on erittäin huolestuttavaa. Olen järjestänyt tässä lähikuukausina kolme tämmöistä lastensuojeluiltaa, ja siellä on tullut paljon esille näitä ongelmia, missä kansalaiset kokevat, että heitä on joko kohdeltu väärin tai he eivät ole saaneet oikeutta tai se oikeuden saaminen on kestänyt liian pitkään. Esimerkiksi jos lastensuojelussa joku kansalainen kokee tullessa väärin kohdelluksi, niin käsittelyajan pituus on aivan kohtuuttoman pitkä. Se ei saisi olla kuin, sanotaanko nyt, viikon tai kaksi, ja nyt päätöksen saaminen sieltä voi kestää todella pitkään. Elikkä jos virkavastuulla sosiaalitoimi tekee päätöksiä ja näihin ei ole tämä lasten vanhempi tyytyväinen, niin tämä oikeuden saaminen kestää aivan liian kauan. Tämä johtuu siitä, että täällä hallinto-oikeudessa on tavallansa rahoitusvajeen johdosta pitkät käsittelyajat ja resurssipula.

Oikeastaan voisi vaatia, että nyt kun hallitus vaihtuu, lastensuojeluasia pitäisi siirtää kärjäoikeuden alle siten, että kärjäoikeus tekee päätöksen esimerkiksi viikon kuluessa sosiaalitoimen esityksestä, eikä niin, että sosiaalitoimi tekee itse sen päätöksen. Kärjäoikeudessa tulisi olla lapsien asioihin erikoistunut joko osasto tai henkilöt, jotka huolehtivat tästä lastensuojelun ja huoltajuuksien käsittelystä. Tai sitten niihin pitäisi olla ehkä vaihtoehto, olisiko se sitten erityistuomioistuin. Nimittäin on tullut paljon esille — tämä johtuu meidän yhteiskunnan rakenteesta — että jos on tämmöisiä nepsy-lapsia, niin valitettavasti meidän yhteiskunnan rahoitusrakenne on semmoinen, että tämä nykyinen malli ruokkii lasten sijoittamista jo ennen kuin selvitetään, onko lapsella joitain neuropsykiatrisia ominaispiirteitä. Elikkä hyvin usein tämmöiset lasten neuropsykiatriset erityispiirteet nähdään, tai saatetaan nähdä, huonon kasvatuksen tuloksena, ja siten lapsi joutuu aiheettomasti sijoitukseen, kun hän oikeasti kuuluisi jonkun erikoislääkärin hoitoon.

Hallinto-oikeuksien keskimääräinen käsittelyaika on 9,6 kuukautta. Se on aivan kohtuuttoman pitkä. Sitten niissä on suulliset käsittelyt nousseet esiin.

Haluan vielä mainita erityistuomioistuinasioista, että vakuutusosoikeus toimii toimeentuloturvaan liittyvien asioiden muutoksenhakutuomioistuimena ja vakuutusosoikeus käsittelee yksittäisen kansalaisen toimeentulomahdollisuuksia. Nämä asiaryhmät jakautuvat eri hallinnonaloille, ja tämä on kyllä oikein häpeäpilkku, miten Suomessa joko vammautunut tai sairastunut ihminen joutuu tappelemaan tätä meidän yhteiskunnan byrokratiaa vastaan saadaakseen oikeutta.

Vielä lopuksi haluan mainita, että mielestäni näistä ei tarvitse välttämättä leikata, vaan jos me järjeistetään toimintaa, me voidaan saada näistä huomattavia säästöjä. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Meri, olkaa hyvä.

19.10 Leena Meri ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Tosiaan kiitän valiokuntaa siitä, että me olemme yksimielisesti jo pitkään todenneet, että tämä perusrahoituksen vaje on ongelmallinen. Siis tämä rahoitusvaje on kuitenkin vuosittain 90 miljoonaa, niin että täältä ei kyllä voi leikata missään tapauksessa, vaan olemme yksimielisesti kaikkia oikeushallinnon toimijoita ja myös oikeusministeriä kuultuamme tulleet siihen lopputulokseen, että olemme aivan samaa mieltä, että tämä rahoitus pitää nyt vihdoinkin ja viimein laittaa kuntoon.

Tuomarit ja syyttäjät ja vartijat ja oikeusavustajat — he ovat tunnollisia ja sitkeitä puurtajia eivätkä niinkään pidä itsestään sitä numeroa. Heillä on nyt kuitenkin asiantuntijakuu-

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

lemisissä ja julkisuudessaakin olleen keskustelun mukaan kyllä jo se selkäranka katkeamassa. Elikkä ihmiset ovat uupuneita. Siellä on tuhansia juttuja ihmisten pöydällä, ja ne ketjutuvat sillä tavalla, että siellä on tuhansia juttuja poliisilla, sitten syyttäjillä, tuomareilla.

Ongelmana on se, että sieltä kokeneita ihmisiä on lähtemässä alalta pois. Kun on vaativia, vaikeita juttuja, niin siitähän ei tule mitään, jos siellä ei ole kokeneita henkilöitä töissä. Sen takia valiokunnassamme kuultiin myös tästä, mistä saataisiin lisää juristeja ja koulutettua henkilökuntaa niin tuomioistuinpuoolelle ja oikeudenhoidon puolelle kuin sitten vartijapuolelle, koska vaikka tulisi rahaa huomenna, niin eipä niitä ihmisiä nyt tuosta vain putkahtelee, kun koulutuskin kestää aikansa. Tästä syystä me edellytettiin pikaisesti, että pitää lähteä selvittämään tätä koulutuspuolta.

Olen kyllä itse edustaja Tynkkysen kanssa siitä samaa mieltä, että meillä on kuitenkin ollut tällä vaalikaudella miljardiluokan panostuksia perussuomalaisten mielestä toissijaisiin menoihin. Tämä 90 miljoonaa vuodessa olisi voitu osoittaa oikeudenhoidon, koska se on koko meidän yhteiskunnan selkäranka. Kun me tehdään täällä erilaista lainsäädäntöä ja sanktioita tai valvontaa ja muuta, niin tuomioistuimet, oikeusavustajat, hallinto-oikeudet, syyttäjät ovat osa sitä kokonaisuutta, joka valvoo sitä lakien noudattamista ja viime kädessä sitten määrää uhkasakkoja, vahingonkorvauksia ja muuta. Jos se ei toimi, niin oikeastaan mikään lainsäädäntö ei toimi. Me voidaan täällä tehdä niitä vaikka päivittäin. Elikkä tämä on yksi ihan keskeisiä asioita. Olen ymmärtänyt, että kaikki puolueet ovat tästä kyllä hyvin yksimielisiä.

Ja kiitän kiitoksista. On ollut mielenkiintoinen kausi olla valiokunnan puheenjohtaja. Juristina olen ollut erittäin kiinnostunut monenlaisista — perheoikeutta, rikosoikeutta, monta muuta. Välillä minua on katsottu vähän kulmatkin kurtussa, kun minä olen niin iloisena tutkinut esimerkiksi voimaantulosäännöksiä. Ne ovat minusta erittäin mielenkiintoisia. En tiedä, pitävätkö muut niitä niin mielenkiintoisina. Mutta tiedän, että lakia sovellettaessa nekin ovat tärkeitä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi valtioneuvoston selonteon VNS 13/2022 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

6. Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 2021

Kertomus K 8/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 55/2022 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 8/2022 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

7. Lakialoite laiksi tuloverolain 95 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 88/2022 vp Arto Pirttilahti kesk ym.

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia — tämän vaalikauden viimeinen lakialoite. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Pirttilahti, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.14 Arto Pirttilahti kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On kunnia todellakin esittää tämän kauden viimeistä lakialoitetta. Lakialoite pohjautuu tähän ansiotuloverolain 95 §:n muuttamiseen.

Arvoisa puhemies! Pelastustoimi nojaa erittäin vahvasti sopimuspalokuntiin ja sopimuspalokuntalaisten tekemään työhön yhteiskunnan turvallisuuden takaamiseksi. Sopimuspalokunnat hoitavat tehtäviä Suomessa joka päivä satoja kertoja. Sopimuspalokuntalaiset lähtevät öisin, arkena, pyhänä ja kaikkina vuodenaikoina 24 tuntia vuorokaudessa, 365 päivää vuodessa, karkausvuosina vielä enemmän. Sopimuspalokuntalainen lähtee hälytykselle kotoa, työpaikalta, joulupöydästä, lomalta ja joskus jopa suoraan asemaltakin. Osa saa korvausta, toiset hoitavat hommat ilman. Kulut tulevat kuitenkin meille kaikille joko omaan tilipussiin tai palokuntayhdistyksille. Esimerkiksi pääkaupunkiseudun alueella on huomionarvoista, ettei kukaan saa henkilökohtaista korvausta.

Arvoisa puhemies! Pelastustoimi siirtyy hyvinvointialueille vuodenvaihteessa. Olen havainnut, että siirtyminen ei ole ollut täysin kivutonta. Sopimuspalokuntalaisena toimiva hyvinvointialueen työntekijä on voinut joutua esimerkiksi tilanteeseen, jossa tarvitsee tehdä kaksi sopimusta samalle työnantajalle. On arvioitu, että tällaisia sopimuspalokuntalaisia on maassa yli 500 ja luonnollisesti kaikkein kriittisimmillä alueilla. Selvää on, että pelastustoimea ei ole mahdollista hoitaa kustannustehokkaasti koko maassa vakituisella palkatulla henkilöstöllä. Jo nyt näemme, että pelastajapula johtuu eläköitymisestä ja alanvaihdosta ja siitä, ettei sopimuspalokuntatoiminnan esteitä ole purettu tarpeeksi. Arvioitu sopimuspalokuntalaisten tarve on noin 4 500 sopimuspalokuntalaista lisää vuoteen 2030 mennessä juurikin eläköitymisestä johtuen.

Pelastustoimen kustannukset tänä vuonna ovat noin 500 miljoonaa euroa ja vähän päälle. Sopimuspalokuntatoiminta maksaa yhteiskunnalle karkeasti arvioiden 75 miljoonaa euroa. Sopimuspalokuntatoiminta on kaikkein edullisin ja kustannustehokkain tapa hoitaa pelastustoimea ja sisäistä turvallisuutta.

Arvoisa puhemies! Palokuntatoiminta eroaa kaikesta muusta harrasteluuntoisesta toiminnasta siten, että sopimuspalokuntalaiset vaarantavat oman terveytensä ja henkensä yhteiskunnan hyväksi. He ylläpitävät sisäistä turvallisuutta, kokonaisturvallisuutta elintärkeänä osana pelastustoimea. Poikkeusoloissa vaarantuminen edellyttää riittävän suuren, osaavan ja toimivan reservin sekä sopimuspalokuntalaiset, jotka kykenevät palvelemaan kriisitilanteessa myös valtakunnallisella tasolla. Yhteiskunnalla ei ole varaa menettää tätä valtakunnallista ja toimivaa reserviä. Esimerkkinä tästä ovat laajat metsäpalot kesäisin.

Arvoisa puhemies! Lisäksi on syytä muistaa, että varallaolo on merkittävä osa pelastustoimea, sopimuspalokuntatoimea suuressa osassa Suomea. Osassa Suomea varallaolo on suorastaan tällä hetkellä kielletty. Työaikalain muutokset ovat myös tehneet vapaaehtois-
sen varallaolon käytännössä mahdottomaksi joillain alueilla.

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

Arvoisa puhemies! Näihin kolmeen kokonaisuuteen tällä muutoksella ja tällä lakialoitteella haetaan muutosta. Lakialoite ansiotuloverolain 95 §:n muuttamisesta pyrkii siihen, että sopimuspalokuntalaiset saavat hyvityksen toiminnasta, hyvinvointialojen työntekijät voivat jatkaa sopimuspalokuntatoimintaa ja myös varallaolokiellosta päästäisiin eroon. Sitä yhteiskunta toimillaan konkreettisesti näyttäisi arvostuksensa myös sopimuspalokuntatoimintaa kohtaan.

Arvoisa puhemies! Toivon, että lakialoite tulee vielä käsitellyksi valtiovarainvaliokunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

19.18 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Pirttilahti on tehnyt erinomaisen lakialoitteen, ja olen sen myös allekirjoittanut.

Sopimuspalokunnat tekevät erittäin tärkeää ja pyyteetöntä työtä. Se on lähes aina pyyteetöntä työtä, nimittäin nämä palokunnat tekevät palojen torjunnassa ensivastetyötä ja niin edelleen.

Jos ei nyt muuta keinoa löydy heille korvauksen antamiseen, niin minusta tämä lakialoitteessa esitetty verovähennys pitäisi toteuttaa. Se esitetään tässä palkkatulosta tehtävänä vähennyksenä. Sillä tavalla nyt voitaisiin varmasti varmistella sitä, että tässä maassa edelleenkin tällainen vapaaehtoisuuteen perustuva toiminta pysyy voimissaan. Tämä myös tietysti merkitsisi sitä, että tämä olisi paitsi taloudellinen asia myöskin konkreettinen arvostuksen osoitus tälle työlle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

19.19 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Tämä edustaja Pirttilahden esitys kuulostaa ihan loistavalta, ja toivon kyllä, että tämä saisi huomion. Nimittäin suuri huoli on ollut, kun on siirrytty näihin aluevaltuustoihin ja uusiin sote-piireihin, tästä pelastustoimesta. Näkisin kyllä erittäin kannatettavana, että tämä asia vielä huomioitaisiin — jos ei nyt, niin viimeistään sitten hallitusneuvotteluissa — niin että sopimuspalokuntatoiminta turvataan kautta Suomen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

8. Valtioneuvoston huoltovarmuusselonteko

Valtioneuvoston selonteko VNS 8/2022 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 51/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 1.3.2023 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 177/2022 vp

9. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 1.3.2023 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.21.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola